

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV ARCHIVNICTVÍ A POMOCNÝCH VĚD HISTORICKÝCH

Diplomová práce

2012

Libor Staněk

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV ARCHIVNICTVÍ A POMOCNÝCH VĚD HISTORICKÝCH

Diplomová práce

**Pamětní knihy farností Volyňského vikariátu 17. - 19. stol. ve vzájemné
komparaci**

Vedoucí práce: doc. PhDr. Marie Ryantová, CSc.

Autor práce: Libor Staněk

Studijní obor: Archivnictví navazující

Ročník: 2.

Anotace

Práce Pamětní knihy Volyňského vikariátu 17-19. století ve vzájemné komparaci se zabývá dochovaným farními kronikami v tomto správním celku. Přináší jejich popis a charakteristiku a pokouší se představit tento historický pramen z různých úhlů pohledu. Práce je rozdělena do sedmi kapitol. První z nich hodnotí dosavadní stav bádání v tomto tématu a představuje dosud vzniklou související literaturu. Druhá kapitola přináší základní údaje o církevní správě v Českých zemích od jejich počátků až po vznik vikariátní soustavy. Třetí kapitola se zabývá historií Volyňského vikariátu a představuje některé z problémů, jejichž řešení měl tento správní úřad na starosti. Čtvrtá kapitola přináší informace o některých instrukcích a normách pro vedení pamětních knih. Pátá kapitola popisuje všechny dochované pamětní knihy ze zkoumaného celku. Je zde předložen vnitřní a vnější popis všech kronik a určení jejich jednotlivých autorů. V šesté kapitole jsem se snažil na základě získaných podkladů popsat společné znaky pro jednotlivé farní kroniky, srovnat je s kronikami obecními a také předložit některé možnosti využití pamětních knih farních úřadů v historickém bádání. Závěrečná kapitola pak shrnuje získané poznatky. Je zde upozorněno na další možnosti a postupy při práci s tímto historickým pramenem. Na konci práce se nachází umístěn seznam použité literatury a přílohy. Přílohy tvoří tabulky s autory zápisů pro jednotlivé farní kroniky a dále také přehled všech zkoumaných farních kronik. Kromě tabulek jsou v přílohách umístěny i fotografie. Na nich se nacházejí všechny zkoumané farní kroniky, ukázky písácký rukou, ale také zajímavá vyobrazení z několika pamětních knih.

Annotation

The Diploma's thesis *The Commemorative Books of Volyně's vicarage in 17th – 19th century* deals with parish chronicles survived in this administrative district. Its endeavour is to describe and characterize them and its aim is to consider and present them from different points of view. The thesis is divided up into seven chapters. The very first of them appraise state of research passed off up to now and introduces related literature created so far. The second one brings basic information concerning church administration in the Czech Countries from the very beginning up to the establishment of vicarage system. The third chapter deals with history of Volyně's vicarage and presents some of issues, of which resolution this administrative office was in charge. The third chapter describes orders for keeping parish chronicles. The fourth chapter describes all commemorative books survived in the administrative district. Inside and outside description of all the chronicles is introduced in this chapter, as well as determination of particular authors. On the basis of the sources acquired I endeavoured to describe common features of individual parish chronicles, to compare them with municipal chronicles and submit some of the potential ways of usage of commemorative books of parish office in the field of historical research as well. The very last chapter recapitulates and summarizes the acquired finding. Other potential ways and methods of progress which may be used are highlighted and pointed out here. At the end of the thesis, there is a list of literature and attachments which are composed of charts filled in with authors of records of particular parish chronicles. All the researched and examined parish chronicles are summarized in the attachments as well. Beside the charts, there are also plenty of photographs which depict all the researched parish chronicles, examples of manuscript or interesting pictures from several commemorative books.

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provázanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem odhalování plagiátů

České Budějovice 27. července 2012

.....

Obsah

Poděkování	8
Úvod	9
1. Vývoj nižších jednotek církevní správy před založením vikariátní soustavy	14
1. 1 Přehled vývoje vyšších složek církevní správy do roku 1618	15
1. 2 Problémy církevní správy po Bílé hoře	16
1. 3 Vikariáty	18
1. 4 Vikář	19
2. Historie Volyňského vikariátu	23
2. 1 Problémy, jež musel Volyňský vikariát řešit v rámci jednotlivých far	24
3. Normy pro vedení farních kronik	28
4. Popisy pamětních knih Volyňského vikariátu	30
4. 1 Pamětní knihy farního úřadu Dobrš	30
4. 2 Pamětní knihy farního úřadu Čestice	44
4. 3 Pamětní knihy farního úřadu Malenice	52
4. 4 Pamětní kniha farního úřadu Předslavice	59
4. 5 Pamětní kniha farního úřadu Kraselov	65
4. 6 Pamětní knihy farního úřadu Stachy	72
4. 7 Pamětní kniha Vacov	77
4. 8 Pamětní kniha Dub	80
5. Společné a rozdílné znaky farních kronik	84
5. 1 Vazba pamětních knih	84
5. 2 Způsob vedení pamětních knih	86
5. 3 Autoři pamětních knih	90
5. 4 Rozdělení pamětní knih podle obsahu	92

5. 4. 1	Opisy instrumentů a nařízení, smluv	93
5. 4. 2	Historie farnosti a dění na ní	94
5. 4. 3	Budova kostela a farnosti	95
5. 4. 4	Historie obce	96
5. 4. 5	Přírodní události a katastrofy	96
5. 4. 6	Zvony	98
5. 4. 7	Zahraniční události.....	99
5. 4. 8	Domácí události	99
5. 4. 9	Vizitace	100
5. 4. 10	Hospodářská tematika	101
5. 4. 11	Události týkající se duchovní a náboženské tematiky	102
5. 5	Srovnání farních a obecních kronik.....	103
5. 6	Využití pamětních knih jako historického pramene	107
Závěr.....		114
Seznam zkratk		117
Použitá literatura a prameny.....		118
Seznam příloh.....		122

Poděkování

Na tomto místě bych chtěl poděkovat všem, kdo mi byli nápomocni při sestavování této práce. Nejdříve Biskupství českobudějovickému, bez jehož povolení k nahlédnutí do fondů farního úřadu a vikariátu Volyňského by moje práce nemohla vzniknout.

Poděkování patří i všem pracovnícím a pracovníkům SOkA Strakonice a SOkA Prachatice.

Největší dík patří vedoucí mé práce doc. PhDr. Marii Ryantové, CSc za její cenné rady, připomínky, konzultace a především trpělivost, kterou se mnou po celou dobu psaní práce měla.

Úvod

Téma farních kronik zůstávalo poměrně dlouho stranou badatelského zájmu. Tato situace se začala měnit přibližně od roku 2008, kdy začaly na katedře archivnictví Filosofické fakulty Jihočeské univerzity vznikat práce zabývající se touto tematikou. Do roku 2012 vzniklo pod vedením paní docentky Marie Ryantové pět bakalářských prací, zabývajících se tímto historickým pramenem.

První byla od autorky Miluše Wagnerové, jež ve své bakalářské práci pojednává o pamětní knize farního úřadu v Olešnici.¹ V její práci se můžeme seznámit s vývojem církevní správy od pozdního novověku po období vlády Josefa II. Autorce se také podařilo nalézt jednu z mála dochovaných instrukcí pro vedení farních kronik.² Jádrem práce je vnitřní a vnější popis pamětní knihy a rozbor jejích zápisů. Práce obsahuje jako přílohu vědeckou edici farní kroniky. Miluše Wagnerová využila zjištěné poznatky z této farní kroniky i při psaní své práce diplomové. Vhodným rozšířením zjištěných údajů o další historické prameny mohla velmi dobře popsat historii olešnické farnosti v průběhu 18. a 19. století.³

Dalším autorem, který se zabýval pamětními knihami, byl Jaroslav Mrňa. Ten se ale zaměřil na tento historický pramen v moravském prostředí. Jeho bakalářská práce s názvem „*Protocollum domesticum farnosti velkomeziříčské*“ vznikla v roce 2009.⁴ Autor v ní sepsal diplomatický rozbor pramene a rozebral jednotlivé části „*Protocollu*.“ Sestavil navíc v příloze ke své práci velmi přehlednou tabulku jednotlivých písarských rukou.

Třetí autorkou, která přispěla k tématu farních kronik, byla Jana Hlavová, jejíž práce o pamětní knize farního úřadu Vlachovo Březí vznikla v roce 2010.⁵ Autorka ve své práci přináší vnitřní a vnější popis farní kroniky a dále také strukturu jednotlivých záznamů. Zjištěné informace hodlá dále využít při připravované diplomové práci o historii farnosti Vlachovo Březí.

¹ Miluše WAGNEROVÁ, Farní kronika Olešnice (1787-1887), České Budějovice 2008.

² Státní okresní archiv ČB, Ordinariátní listy, sign. D 664.

³ Miluše WAGNEROVÁ, Historie farnosti Olešnice na konci 18. a v průběhu 19. století, České Budějovice 2011.

⁴ Jaroslav MRŇA, *Protocollum domesticum farnosti velkomeziříčské (1816-1938)*, České Budějovice 2009.

⁵ Jana HLAVOVÁ, Nejstarší pamětní kniha farnosti Vlachovo Březí (1734-1811), České Budějovice 2010.

Čtvrtou bakalářskou prací na téma farních kronik, je moje vlastní práce o pamětních knihách malenického farního úřadu. Jedná se o dvě pamětní knihy v rozmezí let 1666-1940.⁶ Ve své práci se podobně jako moji předchůdci zabývám vnitřním a vnějším popisem samotného historického pramene. Pokusil jsem se také o rozdělení záznamů ve farních kronikách podle tematických okruhů. K jednotlivým okruhům jsem pak uvedl příklady přímo z pamětních knih. Údaje získané z bakalářské práce plánuji využít i při sepisování této diplomové práce.

Pátou autorkou, která přinesla nové poznatky k problematice farních kronik, byla Eliška Homolková. Ta ve své bakalářské práci zpracovala pamětní knihy farního úřadu Němčice. Jednalo se o dvě farní kroniky v rozmezí let 1759-1939.⁷ Autorka se také zabývala především vnitřním a vnějším popisem obou dvou historických pramenů, dále také jednotlivými jejími autory a charakteristikou jejich zápisů. Svoji práci obohatila o edici jedné z farních kronik.

Kromě těchto prací zabývajících se vždy jednou pamětní knihou farního úřadu. Přinášejí cenné informace i práce Jiřího Cukra.⁸ Ten se nejdříve zabýval obecním kronikářstvím v Ledenicích a poté také komparací školních, obecních a farních kronik pro události v Ledenicích v rozmezí let 1900-1950.

Z dosud vzniklých prací je zřejmé, že se tento typ historického pramene označoval jako farní kronika nebo pamětní kniha. Tento způsob označení je použit ve všech pracích pojednávajících o pamětních knihách na území Čech. Výjimku tvoří práce Jaroslava Mrní, ten zaměřil svou badatelskou pozornost na farní kroniku Velkého Meziříčí, jenž leží na moravském území. V této oblasti nesla farní kronika označení „*Protokollum domesticum*“ a pro její vedení platila částečně jiná pravidla, než pro farní kroniky na území českém.

Náš badatelský zájem se však bude zaměřovat na pamětní knihy vzniklé na českém území, proto pro označení tohoto historického materiálu budeme využívat označení farní kronika nebo pamětní kniha. Sami autoři těchto pramenů je tak označovali. Důkazy můžeme nalézt v nápisech na předních deskách farních kronik například „*Liber Memorabilium Ecclesia Parochia Malenicensis.*“⁹

Z uvedeného popisu dosavadního vědeckého bádání v této oblasti vyplývá, že doposud byly farní kroniky zkoumány především izolovaně. Autoři si vždy vybrali pouze pamětní

⁶ Libor STANĚK, Pamětní knihy farního úřadu Malenice (1734-1945), České Budějovice 2010.

⁷ Eliška HOMOLKOVÁ Pamětní knihy farního úřadu Němčice 1759-1939, České Budějovice 2011.

⁸ Jiří CUKR, Vývoj obecního kronikářství v Ledenicích, České Budějovice 2009.

Jiří CUKR, Pohled na události let 1900-1950 v městysi Ledenice na základě komparace zápisů v obecních, školních a farních kronikách, České Budějovice 2010.

⁹ SOKA Strakonice, Farní úřad (dále FÚ) Malenice (1666-1953), Pamětní kniha č. 2 (1734-1945).

knihy jednoho farního úřadu a ty podrobili svému podrobnému zkoumání. Otázkou, ale zůstává, jestli lze jimi dosažené závěry zobecnit a považovat je za platné pro všechny farní kroniky nebo nikoliv.

Pokud například nalezneme v závěru pamětní knihy farního úřadu Malenice popsánu historii obce, znamená to, že jí můžeme očekávat v každé farní kronice či nikoliv? Ilustrovali autoři své zápisy v pamětní knize pomocí fotografií, najdeme v každé z farních kronik podobnou fotodokumentaci? Je-li jazykem jedné z knih pouze němčina, vedli autoři pro dané časové rozmezí své zápisy také pouze německým jazykem? Zabýval-li se autor podrobně tématikou první světové války, obsahovaly stejné informace i ostatní farní kroniky? Tyto a další otázky by se nám mělo podařit zodpovědět, pokud podrobíme vědeckému zkoumání větší celek pamětních knih.

Rozhodl jsem se pro své bádání vybrat farní kroniky z Volyňského vikariátu. Jednalo se o církevní správní jednotku, se kterou se v historických pramenech můžeme setkat od roku 1704 a která zanikla v roce 1952. Během svého trvání zahrnoval vikariát různý počet farních úřadů. Jejich počet značně kolísal a měnil se v závislosti na správním dělení diecése podle různých církevních reforem. Například v roce 1725 spravoval Volyňský vikariát far 28 a v roce 1857 pouze 13. Tento počet vydržel až do zániku vikariátu.¹⁰

Do své práce jsem zařadil pamětní knihy farních úřadů, které patřily do správy Volyňského vikariátu v době ukončení jeho činnosti. Prozkoumal jsem tedy 13 archivních fondů, které se nacházely v Státním okresním archivu ve Strakonících¹¹ a v Státním okresním archivu v Prachaticích.¹² Z těchto 13 prozkoumaných fondů obsahovalo pamětní knihy osm archivních fondů.¹³ Z toho v jednom případě se v jednom archivním fondu dochovaly tři pamětní knihy,¹⁴ ve dvou případech dvě pamětní knihy¹⁵ a v ostatních případech obsahoval vždy jeden archivní fond jednu pamětní knihu. Vznikl tak celek 12 farních kronik.

Pro zkoumání farních knih těchto úřadů, které spravoval Volyňský vikariát k roku 1952, jsem se rozhodl především proto, že v tomto celku je dochováno nejvíce pamětních knih. Pokud bychom prošli archivní fondy farností spravovaných například k roku 1725, nalezneme

¹⁰ Eva BAVOROVÁ, Vikariátní úřad (dále jen VÚ) Volyně (1694-1935), Strakonice 1969.

¹¹ Jednalo se o farní úřady Malenice, Čestice, Předslavice, Dobrš, Kraselov, Bohumilice, Hoštice, Volyně.

¹² Jednalo se o farní úřady Stachy, Čkyně, Vacov, Dub, Zdíkovec.

¹³ Jednalo se o archivní fondy farních úřadů Malenice, Čestice, Kraselov, Dobrš, Předslavice, Vacov, Stachy, Dub.

¹⁴ SOKA Strakonice, FÚ Dobrš (1708-1938).

¹⁵ SOKA Strakonice, FÚ Malenice (1666-1953).

zde dochovaných farních kronik méně. Navíc některé z farních fondů z tohoto období nejsou ještě zpracovány a badatelsky přístupny.¹⁶

Dochovaných 12 pamětních knih jsem se rozhodl nejdříve jednotlivě představit pomocí jejich vnějšího a vnitřního popisu a také určením autorů, kteří do nich zapisovali svoje záznamy. Zjištěné údaje by pak měly pomoci odpovědět na několik základních otázek například:

- kdo vedl pamětní knihy
- jakým způsobem byly pamětní knihy vedeny
- jaký byl vnější vzhled desek farních kronik
- jaká témata se objevila v zápisech ve farních kronikách
- jak velký přínos pro historickou vědu by pamětní knihy přinesly

Otázkou také zůstává, zda se podaří naleznout podobné odpovědi pro všechny pamětní knihy, nebo se u každé farní kroniky jednalo o originální knihu, již daní autoři vedli zcela podle sebe.

Kromě farních kronik jsem při zpracování této diplomové práce využil dochovaných matrik, které vedly jednotlivé farní úřady, a dále také korespondenci, jež vedli s Volyňským vikariátem jednotliví faráři. V případě korespondence se nejedná o velké množství dopisů a obsahem těchto dokumentů bývá především nějaká stížnost, týkající se farních záležitostí. Matriční zápisy se naopak dochovaly v plném rozsahu pro zkoumané období. Matriky a korespondenci jsem využil především při určování jednotlivých autorů zápisů a pro porovnávání jejich rukopisů.

Vedle kapitol, které vycházejí ze zkoumání jednotlivých farních kronik a dalších historických pramenů, obsahuje práce ve svém úvodu i teoretické části, které vznikly především z literárních zdrojů. První z těchto částí pojednává o vývoji církevní správy do vzniku vikariátní soustavy. K této části jsem využil hlavně souhrnnou práci Dějiny správy v českých zemích od počátku státu po současnost od autorů Zdeňka Hladíkové, Jana Dobeše a Jana Janáka.¹⁷ Kromě ní také jsem čerpal ze sborníkových studií od Zdeňka Boháče,¹⁸ či

¹⁶ Jedná se o archivní fondy uložené v okresním archivu Písek a Klatovy.

¹⁷ Jan DOBEŠ- Zdeňka HLEDÍKOVÁ - Jan JANÁK, Dějiny správy v českých zemích od počátku státu po současnost, Praha 2005.

¹⁸ Zdeněk BOHÁČ, Vývoj diecézní organizace českých zemí, in.: Zdeňka HLEDÍKOVÁ (ed.), Traditio et cultus. Miscellanea historica Miloslao Vik, archiepiscopo Pragensi, ab eiuscollege amicisque ad annum sexagesimum dedicata, Praha 1993.

Jaroslava Kadlece,¹⁹ dále mi cenné informace poskytl příspěvek od Elišky Čáňové o vývoji pražské arcidiecéze při rekatolizaci Čech.²⁰

Další teoretická část popisuje rozdělení církevní správy na jednotlivé vikariáty za arcibiskupa Arnošta Vojtěcha z Harachu. Pro její zpracování jsem čerpal především z práce Antonína Podlahy o dění v pražské arcidiecézi v rozmezí 17 až 19. století.²¹ Kromě toho přináší autor také cenné informace o vikariátních instrukcích. Díky nim si můžeme udělat představu o povinnostech a činnosti vikariátního úřadu a jednotlivých vikářů. Jedná se o jednu z mála prací, která se věnuje tématice vikariátu a vikářů velmi podrobně. K popisu činnosti vikariátu a vikáře jsem dále využil práce od Pavly Stuchlé, pojednávající o historii vikariátu Prachatického.²²

Základem mé práce je pomocí vnitřního a vnějšího popisu vymezeného celku farních kronik přinést informace o způsobu vedení a také o charakteristice zápisů, které se v pamětních knihách nacházejí. Pamětní knihy Volyňského vikariátu by zde měly být představeny jako pramenný celek, který obsahuje několik společných rysů a v některých případech se naopak jednotlivé jeho části značně liší.

¹⁹ Jaroslav KADLEC, Rekatolizace v Čechách, in.: Zdeňka HLEDÍKOVÁ – Jaroslav V. POLC (edd.), Pražské arcibiskupství, Praha 1994, s. 129-149.

²⁰ ²⁰ Eliška ČÁŇOVÁ, Vývoj správy pražské arcidiecéze v době násilné rekatolizace Čech (1620-1671). SAP, 35, 1985.

²¹ Antonín PODLAHA, Dějiny arcidiecéze pražské od konce století XVII. do počátku století XIX. I. Doba arcibiskupa Jana Josefa hraběte Breunera (1694 – 1710), Praha 1917.

²² Pavla STUHLÁ: Prachatický vikariát 1676 - 1750. Vybrané otázky církevní správy, Praha 2004.

1. Vývoj nižších jednotek církevní správy před založením vikariátní soustavy

Správa církevní organizace na našem území začala vznikat okolo 10.-11. století. Jednalo se o systém takzvaných velkofarností, které se zakládaly při významných hradištích. Kostely zakládal v této době především kníže a jemu odpovídali i představitelé těchto far.²³ Nadřazeným článkem tohoto prvního systému církevní správy bylo pražské biskupství, které založil v roce 973 přemyslovský kníže Boleslav II.²⁴

Postupně se začala tvořit hustší síť farností. Kostely už nezakládal pouze kníže, ale i jeho družiníci. Farnosti začaly vznikat nejen v oblasti významnějších sídel a hradišť, ale také ve venkovském prostředí. Systém velkofarností tak přestával plnit svůj správní účel a ztrácí se z historických pramenů. Zmínky o této organizaci církevní správy mizí v třetí čtvrtině 12. století. Velkofarnosti však nezanikly náraz, ale postupně.²⁵

Prostředkem, který měl správu vylepšit, se stal úřad arcijáhenství. Jednalo se o nižší jednotku církevní správy. Arcijáhenství vznikala nejdříve na Moravě a později v Čechách. V moravském prostředí bylo jejich založení spojeno s osobou olomouckého biskupa Jindřicha Zdíka (1126-1150) v Čechách pak se jménem biskupa Daniela (1148-1167).²⁶

Arcijáhenství tvořila první organizačně správní článek, o který se mohl opřít biskup. Na rozdíl od zástupců velkofarností arcijáhny jmenoval biskup sám. Nezodpovídali se tedy knížeti, ale přímo biskupovi. Tvořili spojovací článek mezi nižším klérem a biskupstvím. Arcijáhenství vznikala v období emancipačních snah církve. Samo jmenování arcijáhenů pak ukazuje změny, který tento proud v církevním prostředí přinesl. Došlo totiž ke změně práva vlastnického na právo patronátní. Patron kostela nyní mohl pouze navrhnout kandidáta na obsazení místa klerika, ale proces schválení spočíval v rukou biskupa.²⁷

²³ Jan DOBEŠ- Zdeňka HLEDÍKOVÁ - Jan JANÁK, Dějiny správy v českých zemích od počátku státu po současnost, s. 207.

²⁴ Zdeněk BOHÁČ, Vývoj diecézní organizace českých zemí, in.: Zdeňka HLEDÍKOVÁ (ed.), Traditio et cultus. Miscellanea historica Miloslao Vlka, archiepiscopo Pragensi, ab eiuscollege amicisque ad annum sexagesimum dedicata, Praha 1993, s. 24.

²⁵ Jan DOBEŠ- Zdeňka HLEDÍKOVÁ – Jan JANÁK, Dějiny správy v českých zemích od počátku státu po současnost, s. 207.

²⁶ TAMTÉŽ, s. 208.

²⁷ TAMTÉŽ, s. 209.

Pavel PUMPR, Beneficia, záduší a patronát v barokních Čechách. Na příkladu třeboňského panství na přelomu 17. a 18. století, Brno 2010.

Další církevní správní jednotkou se staly děkanáty. Ty nevznikaly z potřeby nějakého vyššího orgánu, například biskupství, ale myšlenka na jejich zřízení vznikla zdola, to znamená u samotných farností a jejich správců. Farní klér se totiž domníval, že je málo spojen s biskupským centrem a také málo informován o aktuálním dění v diecézi. Děkan byl volen představitelem daného farního obvodu, volili ho sami faráři. Děkan pak převzal roli spojovacího článku mezi farním klérem svého obvodu a biskupem. Starali se o řádný chod duchovní správy, dodržování předpisů a udržení kázně. Aby mohli předávat nařízení a rozhodnutí od vyšších úřadů církevní správy, účastnili se děkani také synod. Synody byly shromáždění vyššího duchovního kléru sídelního města a zástupců všeho kléru diecéze (obvykle v zastoupení děkana a jednoho nebo dvou farářů z děkanátu). Vznikali na nich synodální statuta, které šířili děkani na pravidelných schůzích (konvokacích) s klérem ve svém obvodu. Prováděli také vizitace na farnostech. Existence nejstaršího děkanátu u nás je doložena v roce 1270.²⁸

Vedle děkanství však stále fungovala funkce arcijáhena, který mohl vykonávat určité činnosti a práci v biskupově nepřítomnosti, konal vizitace a podobně. V pozdějším období obdržel dokonce i některé soudní pravomoci, týkající se církevního práva.

Jak arcijáhenství, tak i děkanáty vydržely jako správní jednotky vedle sebe až do jejich nahrazení vikariáty, které proběhlo v letech 1629-1631.²⁹

1. 1 Přehled vývoje vyšších složek církevní správy do roku 1618

Arcijáhenství či děkanáty patřily k nižším složkám církevní správy. Ve vyšších složkách pak došlo k důležitému mezníku v roce 1344, kdy se podařilo pozvednout pražské biskupství na arcibiskupství.³⁰ Snahy o tento čin probíhaly již za vlády Přemyslovců, ale neúspěšně. Teprve za dynastie Lucemburků došlo k této události. V tomto období se v českých zemích nacházelo pražské arcibiskupství a dále olomoucké a litomyšlské biskupství. Tento stav nejvyšších úřadů církevní správy vydržel až do husitských válek, kdy došlo k zániku biskupství litomyšlského a neobsazení arcibiskupského stolce. Jedině olomoucké biskupství

²⁸ Jan DOBEŠ- Zdeňka HLEDÍKOVÁ – Jan JANÁK, Dějiny správy v českých zemích od počátku státu po současnost, s. 210.

²⁹ Eliška ČÁNOVÁ: Vývoj správy pražské arcidiecéze v době násilné rekatolizace Čech (1620-1671). SAP, 35, 1985, s. 538.

³⁰ Zdeněk BOHÁČ, Vývoj diecézní organizace českých zemí, in.: Zdeňka HLEDÍKOVÁ (ed.), Traditio et cultus. Miscellanea historica Miloslao Vlk, archiepiscopo Pragensi, ab eiuscollege amicisque ad annum sexagesimum dedicata, Praha 1993, s. 24.

fungovalo dál bez větších změn.³¹ Situace a postupný rozklad církevní správy se nezlepšily ani po husitských válkách. Litomyšlské biskupství se již nikdy neobnovilo a nový arcibiskup byl do svého úřadu dosazen v osobě Antonína Brusa z Mohelnice až v roce 1561.³²

Ve státě v podstatě od husitských válek existovala náboženská dvojkolejnost, která vydržela až do porážky českých stavů na Bílé hoře v roce 1620. Vedle sebe zde fungovali jednak zastánci římskokatolické církve a jednak zastánci husitského proudu, který se opíral o uznaná kompaktáta. Kromě toho se v pozdějších dobách objevily i další směry, které ovlivňovaly obyvatele v českých zemích. Jednalo se o vlivy luteránství a kalvinismu. Konec dvojkolejnosti přinesla až násilná vlna rekatolizace ve dvacátých letech sedmnáctého století, která započala nařízením z roku 1621 o vypovězení kněží české konfese a vyvrcholila Obnoveným zřízením zemským v roce 1627, které zavedlo jediné povolené náboženství.³³

1. 2 Problémy církevní správy po Bílé hoře

Český stát se vydal směrem ke katolictví. Na některých místech k tomu došlo bez větších problémů a v poklidu, jinde muselo být využito donucovacích prostředků. Přesto můžeme říct, že nástup rekatolizace, společně s předchozími válečnými útrapami, měl velký vliv na církevní správu, a to především na nižších stupních.³⁴

Mnoho far totiž zůstalo prázdných a trvalo dlouho, než se znovu dočkaly obsazení. Na mnoha místech k znovu obsazení ani nedošlo. Uprázdňení far se mohlo dít několika způsoby. Mohlo dojít k jejich vypálení nebo poboření fary v rámci vojenských a loupeživých operací. V jiných případech musel farář opustit svůj úřad z důvodu svého vyznání, protože odmítl přestoupit na katolickou víru. Dalším důvodem se mohla stát hospodářská situace fary. Většinou ty farnosti, které již před válkou měly s hospodařením určité problémy a dokázaly s obtížemi vyjít, nedokázaly překonat válečné útrapy a zanikly, hlavně pro nedostatečné

³¹ Zdeněk BOHÁČ, Vývoj diecézní organizace českých zemí, in.: Zdeňka HLEDÍKOVÁ (ed.), *Traditio et cultus. Miscellanea historica Miloslao Vlk, archiepiscopo Pragensi, ab eiuscollege amicisque ad annum sexagesimum dedicata*, Praha 1993, s. 24.

³² Jan DOBEŠ- Zdeňka HLEDÍKOVÁ – Jan JANÁK *Dějiny správy v českých zemích od počátku státu po současnost*, s. 222.

³³ Jaroslav KADLEC, *Rekatolizace v Čechách*, in.: Zdeňka HLEDÍKOVÁ – Jaroslav V. POLC (edd.), *Pražské arcibiskupství*, s. 141.

³⁴ Jan DOBEŠ- Zdeňka HLEDÍKOVÁ – Jan JANÁK, *Dějiny správy v českých zemích od počátku státu po současnost*, Praha 2005.

finanční zaopatření od svých patronů.³⁵ Popsané události vedly k tomu, že z 1000 far, které byly před Bílou horou obsazeny, nyní mělo své faráře jen okolo 350 z nich.³⁶ Jelikož jednotlivé fary tvořily nejnižší složku církevní správy, můžeme tvrdit, že v tomto období nemohl tento správní systém fungovat správně a kvalitně.³⁷

Arcibiskup Arnošt Vojtěch Harrach³⁸ musel po svém nástupu do úřadu řešit mnoho problémů. Mezi nejvýznamnější problémy patřily:

1. Jak zlepšit finanční stránku církve a její financování?
2. Jak obsadit prázdné fary a hlavně kým?

Velký problém totiž představoval nedostatek dostatečně vyškoleného farního kléru. Bylo potřeba ho tedy někde získat a hlavně řádně vzdělat. Proto se arcibiskup velmi snažil o založení nějaké nové vzdělávací instituce, kterou se stal kněžský seminář, jenž se otevřel v roce 1635.³⁹ Zde pak mohlo docházet k vzdělávání nových sil, které měly postupně zaplnit volná místa na jednotlivých farách. Kromě semináře se mohli noví klerici vzdělávat na univerzitě, která patřila v této době jezuitskému řádu. Většina absolventů tohoto studia však mířila do řad řádu Tovaryšstva Ježíšova a ne na potřebná místa v církevní správě.⁴⁰ Arcibiskup proto velmi stál o vznik výše zmíněného semináře a podílel se i na jeho financování. Dostal se však kvůli tomu do vleklého sporu ohledně vzdělávání právě přímo s jezuitským řádem. Přes určité třenicе těchto stran se však podařilo učinit a dosáhnout hlavního cíle, tedy zvýšit počet vyškoleného a pro práci faráře připraveného kléru. Když se podíváme na číselné hodnoty tak v rozmezí let 1627-1638, bylo vyškoleno ročně průměrně 56

³⁵ Eduard MAUR, Problémy farní organizace pobělohorských Čech, in.: Zdeňka HLEDÍKOVÁ (ed.), *Traditio et cultus. Miscellanea historica Miloslao Vlk, archiepiscopo Pragensi, ab eiuscollege amicisque ad annum sexagesimum dedicata*, Praha 1993, s. 165.

³⁶ Jaroslav KADLEC, *Rekatolizace v Čechách*, in.: Zdeňka Hledíková – Jaroslav V. Polc (edd.), *Pražské arcibiskupství*, s. 139.

³⁷ Eduard MAUR, Problémy farní organizace pobělohorských Čech, in.: Zdeňka HLEDÍKOVÁ (ed.), *Traditio et cultus. Miscellanea historica Miloslao Vlk, archiepiscopo Pragensi, ab eius college amicisque ad annum sexagesimum dedicata*, Praha 1993, s. 165.

Tomáš Václav BÍLEK, *Dějiny konfiskací v Čechách po r. 1618*, Praha 1882.

³⁸ Alessandro CATALANO, *Zápas o svědomí. Kardinál Arnošt Vojtěch z Harrachu (1598–1667) a protireformace v Čechách*, Praha 2008.

František KRÁSL, *Arnošt hrabě Harrach, kardinál sv. církve římské a kníže arcibiskup pražský. Historicko-kritické vypsání náboženských poměrů v Čechách od roku 1623-1677*, Praha 1886.

³⁹ Eliška ČANOVÁ: *Vývoj správy pražské arcidiecéze v době násilné rekatolizace Čech (1620-1671)*. SAP, 35, 1985, s. 539.

⁴⁰ Zdeňka KOKOŠKOVÁ- Marie RYANTOVÁ, in.: Zdeňka HLEDÍKOVÁ (ed.), *Traditio et cultus. Miscellanea historica Miloslao Vlk, archiepiscopo Pragensi, ab eius college amicisque ad annum sexagesimum dedicata*, Praha 1993, s. 154.

nových kněží, zatímco v letech 1695-1709 proběhl nárůst na 117 nových kněží za rok.⁴¹ Fary se začaly pomalu obsazovat a neuspokojivý stav se začal zlepšovat.

Otázku finanční vyřešil kardinál Harrach společně s papežem tím, že došlo k dohodě mezi Svatým otcem a císařem o tom, že církev nebude uplatňovat nárok na zabrané a rozvrácené církevní statky během války. Panovník se za to zavázal, že na církevní potřeby bude odváděno z každé do Čech dovezené bečky soli 15 krejcarů.⁴² Tímto způsobem bylo postaráno o úhradu nejn nutnějších potřeb, zejména pak o získání určitých prostředků k zřízení nových biskupství, která měla pomoci zlepšit a zjednodušit církevní správu. Nakonec došlo k založení dvou biskupství, a to v Litoměřicích v roce 1655 a v Hradci Králově v roce 1664.⁴³

Všechny tyto události a kroky pomohly ke stabilizaci církevní organizace a společně s úpravou územní správy dokázaly zlepšit poměry a stav církevní správy během první poloviny sedmnáctého století u nás. Ke zlepšení územní správy došlo zavedením soustavy vikariátů.

1. 3 Vikariáty

Rozdělení územní správy na vikariáty bylo zavedeno za episkopátu Arnošta Vojtěcha Harracha během let 1629-1631. Vikariáty nahradily již zcela nefungující soustavu arcijáhensství a děkanátů.⁴⁴ Význam této reformy spočíval především ve stabilizaci farní správy. Titul arcijáhna a děkana zůstal sice zachován, ale byl považován za titul čestný. Vedle toho úřad vikáře přinášel určité pravomoci, ale také mnoho povinností, které se musely plnit. Členění na vikariáty se shodovalo s hranicemi krajů. Podle velikosti kraje můžeme nalézt v jednom tomto správním celku jeden až tři vikariátní úřady. Sídlo vikariátu se měnilo podle toho z jaké farnosti byl farář, který tuto funkci vykonával. Na území českého státu se v době zavádění vikariátů nacházelo 23 těchto úřadů.⁴⁵ Tato správní složka tvořila spojovací článek mezi ústředním orgánem, v pražské arcidiecézi se jednalo o arcibiskupství, a zástupci nižšího

⁴¹ Eduard MAUR, Problémy farní organizace pobělohorských Čech, in.: Zdeňka HLEDÍKOVÁ (ed.), *Traditio et cultus. Miscellanea historica Miloslao Vlk, archiepiscopo Pragensi, ab eius college amicisque ad annum sexagesimum dedicata*, Praha 1993, s. 165.

⁴² Jaroslav KADLEC, Rekatolizace v Čechách, in.: Zdeňka HLEDÍKOVÁ – Jaroslav V. POLC (edd.), *Pražské arcibiskupství*, s. 138.

⁴³ Zdeněk BOHÁČ *Vývoj diecézní organizace českých zemí*, in.: Zdeňka HLEDÍKOVÁ (ed.), *Traditio et cultus. Miscellanea historica Miloslao Vlk, archiepiscopo Pragensi, ab eius college amicisque ad annum sexagesimum dedicata*, Praha 1993, s. 28.

⁴⁴ Jan DOBEŠ- Zdeňka HLEDÍKOVÁ – Jan JANÁK, *Dějiny správy v českých zemích od počátku státu po současnost*, s. 225.

⁴⁵TAMTÉŽ.

kléru. V olomoucké diecézi zůstalo původní členění na děkanáty. Během trvání tohoto správního rozdělení docházelo k určitým změnám v uspořádání a rozsahu těchto správních celků. Změny se týkaly nejen sídelních míst vikariátů, ale také změn jejich velikosti. Často se stávalo, že některé fary změnily svůj správní obvod a přestoupily do jiného vikariátu.⁴⁶ Stávalo se tak především kvůli vzdálenosti, kdy farníci měli pocit, že se od vikariátního centra nacházejí příliš daleko. Dále také mohlo dojít ke změně hlavního centra v podobě zakládání nových biskupství. K těm se pak některé vikariáty dostaly do správy. Jednalo se například jak už bylo uvedeno o dvě nová biskupství ve století sedmnáctém, kdy došlo k založení biskupství v Litoměřicích v roce 1655 a v Hradci Králové v roce 1664,⁴⁷ ale také ve století osmnáctém se objevila dvě nové biskupství a to v Brně v roce 1777 a v Českých Budějovicích v roce 1785.⁴⁸ Kromě toho v tomto století došlo i k povýšení olomouckého biskupství na arcibiskupství, a to v roce 1777. Těmito novými složkami církevní správy, které patřily k nejvyšším organizačním bodům, se zmenšovalo území, které měla na starosti arcidiecéze pražská.

1. 4 Vikář

V čele každého vikariátu stál vikář.⁴⁹ Podle toho, kde sídlil se i střídala centra vikariátu a jeho název. Vikář měl jménem svých nadřízených dohlížet na kněžstvo, které dvakrát ročně svolával ke schůzkám. Předával kléru synodální listy a sestavoval zprávy o jeho činnosti.⁵⁰ Přímo pro výkon svého povolání obdržel instrukci, která vyšla v roce 1697 pod názvem „*Instructio pro vicarii faraem*.”⁵¹ Tato instrukce navazovala na podobnou instrukci, jež vznikla v Olomouci v roce 1666. Nová instrukce obsahovala 22 bodů, v nichž bylo zevrubně rozepsáno, co má vikář na starosti a jakým způsobem by měl své povinnosti vykonávat. Povinnosti se týkaly četných skutečností. Arcidiecézní úřady svěřovaly tímto způsobem část

⁴⁶ Antonín PODLAHA, Dějiny arcidiecése pražské od konce století XVII. do počátku století XIX. I. Doba arcibiskupa Jana Josefa hraběte Breunera (1694 – 1710), s. 29.

⁴⁷ Zdeněk BOHÁČ, Vývoj diecézní organizace českých zemí, in.: Zdeňka HLEDÍKOVÁ (ed.), *Traditio et cultus. Miscellanea historica Miloslao Vlk, archiepiscopo Pragensi, ab eius college amicisque ad annum sexagesimum dedicata*, Praha 1993, s. 28.

⁴⁸ Karel BERÁNEK-Věra BERÁNKOVÁ, Rušení klášterů v Čechách za Josefa. II, in.: Zdeňka HLEDÍKOVÁ – Jaroslav V. POLC (edd.), *Pražské arcibiskupství*, s. 138.

⁴⁹ Jan DOBEŠ- Zdeňka HLEDÍKOVÁ – Jan JANÁK, *Dějiny správy v českých zemích od počátku státu po současnost*, s. 225.

⁵⁰ TAMTÉŽ.

⁵¹ Antonín PODLAHA, Dějiny arcidiecése pražské od konce století XVII. do počátku století XIX. I. Doba arcibiskupa Jana Josefa hraběte Breunera (1694 – 1710), s. 143.

svých pravomoci správní organizaci středního stupně. Osoby, které se v úřadu objevily, měly patřit nejen ke schopným, ale také k těm, jimž jsou vlastní dobré mravy a jiné lidské ctnosti.⁵²

Mezi jeden z nejvýznamnějších úkolů vikářů patřilo vysílat své posly s různými konzistorními nařízení a ohlášení. Proto se mohlo několikrát do roka stát, že posel zaklepal na dveře fary. Pro faráře to znamenalo většinou vyřídít nějakou povinnost - ať už ve formě odevzdání nějaké písemnosti, či nějakých peněžních vydání. Kromě požadavků dovážel však posel v určená období s sebou i různé zboží. Mohlo se jednat například o svaté oleje.⁵³

Vybírání peněžních dávek a další správní vyřizování patřilo pro vikáře k dennímu chlebu. Často se mu však stávalo, že farní klérus plnil jeho příkazy nedůsledně. Vyplněné písemnosti posílal pozdě, peněžní výdaje posílal špatně vypočítané, výjimku netvořily ani falešné mince. Vikář musel tedy občas pohrozit, že záležitost pře pošle do vyšších míst, tedy ke konzistoři. Hrozba možných problémů, které by mohly od ní pro „hříšníky“ přijít, zabrala skoro pokaždé. Správce vikariátního úřadu tak činil i částečně kvůli sobě.⁵⁴ On byl totiž zodpovědný za splnění daných úkolů, a proto pokud se jeho řešení pozdrželo, byl urgován z vyšších míst on sám.

Mezi činnosti vikářů patřilo provést jednou do roka osobní vizitaci na každé z far, které patřily do jeho okrsku. Vikář si vždy naplánoval takzvanou vizitační cestu, která trvala několik dní. Každý den navštívil jednu faru, provedl nezbytnou kontrolu a pokračoval dále. Důkazem této pravidelné činnosti jsou nejen vizitační zprávy, které musel vikář posílat konzistoři, ale také zápisy ve farních kronikách. Vizitace nekonal pouze vikář, ale většinou si sebou bral ještě vikariátního sekretáře.⁵⁵

Během vizitace došlo ke kontrole mnoha skutečností. O tom, co a jak se má kontrolovat, existoval podrobný záznam ve výše zmíněné instrukci, jejíž rozbor a překlad přináší ve svém díle „*Dějiny arcidiecése pražské od konce století XVII. do počátku století XIX*“.⁵⁶ Antonín Podlaha. Vikář především kontroloval stav kostela a fary, a to nejen přímo staveb, ale i jejich vybavení. Kromě toho se také zajímal o názor farníků na jejich patrona. Případné problémy se snažil vyřešit na místě domluvou či nějakým jiným rázným řešením.

⁵² Pavla STUHLÁ, Prachatický vikariát 1676 – 1750. Vybrané otázky církevní správy, s. 25.

⁵³ Antonín PODLAHA, Dějiny arcidiecése pražské od konce století XVII. do počátku století XIX. I. Doba arcibiskupa Jana Josefa hraběte Breunera (1694 – 1710), s. 148.

⁵⁴ Pavla STUHLÁ, Prachatický vikariát 1676 - 1750. Vybrané otázky církevní správy, s. 111.

⁵⁵ TAMTÉŽ, s. 113.

⁵⁶ Antonín PODLAHA, Dějiny arcidiecése pražské od konce století XVII. do počátku století XIX. I. Doba arcibiskupa Jana Josefa hraběte Breunera (1694 – 1710), Praha 1917.

Ani vikariátní úřad však nefungoval bez nějaké kontroly z vrchu. Jeho vedením se zabývaly takzvané generální vizitace. Prováděl je buď generální vikář anebo jiný pověřený vyšší církevní hodnostář. Správce vikariátního úřadu tedy musel svůj farní úřad a další záležitosti mít v pořádku a stavu, ve kterém je vyžadoval od svých svěřenců v daném obvodu.⁵⁷

Vikář měl dohlížet především na faráře, které měl na starosti, aby vykonávali řádně svoji práci a sloužili svým farníkům, jak nařizovaly jejich povinnosti. Navíc však spočívalo v náplni jeho úřadu starat se o pozůstalost jednotlivých duchovních.⁵⁸

Klér se mohl spolehnout, od roku 1552 díky císařskému nařízení, na svobodnou závěť. Stalo se pak i jedním z bodů vizitace, ptát se, zda duchovní v pokročilém věku už sepsal svoji závěť. V případě, že tak ještě učiněno nebylo, zdůraznil vikář tuto povinnost dotyčnému duchovnímu. Pokud už došlo k úmrtí, měl se testament odeslat konzistoři pro potvrzení. Ta počkala šest týdnů, během nichž mohl testament někdo napadnout. Když k napadení závěti nedošlo, potvrdila jí konzistoř a předala vikáři k vyřízení.⁵⁹

Výše uvedené povinnosti patřily mezi nejdůležitější úkoly vikariátního úřadu. Z krátkého výčtu tak vyplývá, že jich nebylo málo a nepatřily k nejléčtím. Proto se mohlo stát, že se vikáři svého postu vzdali, a to buď z důvodu již pokročilého věku a nebo protože nedokázali všechny věci řádně zajistit a zvládat. Existovala však i opačná vrstva duchovních, kteří po tomto úřadu toužili a snažili se ho dosáhnout. Chtěli se tímto způsobem posunout v církevní hierarchii církevních úřadů výše.⁶⁰

Vikář však musel být osoba zdatná jednak organizačně, jednak také člověk, který uměl jednat s lidmi a svými podřízenými. Těžko mohl vyžadovat vykonávání svých příkazů nebo nařízení, kdyby jim farní klérus v jeho obvodu opovrhoval, či k němu cítil nenávisť.

Vikář nejspíš nepocházel ze stejné sociální sféry jako běžný farní klérus. Vždyť přece jen se jednalo o úřad s určitými pravomocemi a hlavně s určitým počtem podřízených osob, které měl na starosti. Proto se do tohoto úřadu často dostávali členové nižší šlechty, či někdo

⁵⁷ Pavla STUHLÁ, Prachatický vikariát 1676 - 1750. Vybrané otázky církevní správy, s. 113.

⁵⁸ TAMTÉŽ, s. 114.

⁵⁹ Marie RYANTOVÁ, Příspěvek k poznání struktury jihočeského světského kléru v období vrcholící rekatolizace, in: JSH 57, České Budějovice 1988, s. 61-74.

Marie RYANTOVÁ, Majetkové poměry jihočeského světského kléru v období vrcholící rekatolizace, in: JSH 62, České Budějovice 1993, s. 108-121.

Zdeňka KOKOŠKOVÁ-Marie RYANTOVÁ, Sociální a kulturní úroveň nižšího kléru v druhé polovině 17. a prvních desetiletí 18. století in.: Zdeňka HLEDÍKOVÁ – Jaroslav V. POLC (edd.), Pražské arcibiskupství, s. 150-161.

⁶⁰ Antonín PODLAHA, Dějiny arcidiecése pražské od konce století XVII. do počátku století XIX. I. Doba arcibiskupa Jana Josefa hraběte Breunera (1694 – 1710), s. 199.

z řad erbovního měšťanstva.⁶¹ Na druhou stranu nelze čekat, že by vikariátní úřad vykonával nějaký vyšší šlechtic, či snad šlechta s predikátem. Pokud se některý člen z této stavovské skupiny rozhodl k církevní dráze, mířil k výnosnějším úřadům. Mohlo jít rovnou o úřad biskupa nebo se stávali často členy nějaké významné kapituly.⁶²

⁶¹ Zdeňka KOKOŠKOVÁ-Marie RYANTOVÁ, in.: Zdeňka HLEDÍKOVÁ – Jaroslav V. POLC (edd.), Pražské arcibiskupství, s. 151.

⁶² TAMTÉŽ, s. 152.

2. Historie Volyňského vikariátu

Církevní správa v jižních Čechách se vyvíjela podobně jako na jiných územích v Čechách. V době arcijáhenství náleželo jihočeské území do správy arcijáhenství bechyňského. To se v pozdějším období rozpadlo do sedmi děkanátů: bechyňského, bazeňského, doudebského, chýnovského, prácheňského a volyňského. Tento způsob církevní organizace vydržel až do příchodu husitského hnutí. Moc církve během husitství a krátce po skončení husitských bouří klesla. Její vliv stoupl až po obnovení pražského arcibiskupství v roce 1561. Stále ještě existoval systém arcijáhenství bechyňského a to bylo rozděleno na čtyři děkanství: doudebské, božeňské, prácheňské a volyňské.

V roce 1570 spadalo do volyňského děkanátu 16 far katolických a tři nekatolické. Po třicetileté válce a neúspěšném stavovském povstání došlo k velmi významné změně a zavedení vikariátní soustavy za Arnošta z Harachu. Za jeho působení v úřadu pražského arcibiskupa vznikla v rozmezí let 1630-1640 soustava vikariátů, v jejichž čele stáli takzvaní okresní vikáři (vikarius feraneus). Jejich povinnosti a náplní práce bylo plnit církevní správní funkci v tomto úřadu pro území, jenž měl vikariát na starosti.

V roce 1671 existovaly v Prácheňském kraji dva vikariáty - písecký a sušický. V roce 1674 k nim přibyl v rámci zlepšení vikariátní správy nový vikariát netolický. Vznikl z části území vikariátů píseckého a sušického, jež byly zmenšeny.

V roce 1704 došlo k přejmenování vikariátu sušického na volyňský. Do obvodu jeho správy patřilo v roce 1725 28 farností. Toto rozdělení církevní správy doznávalo velmi často změn. Významnou změnou byl vznik budějovického biskupství v roce 1785. Vytvořila se tak nová českobudějovická diecéze. Do její správy patřil Volyňský vikariát.

Českobudějovická diecéze se rozdělila v roce 1790 na pět arcipryštví-českobudějovické, klatovské, vimperské, strakonické a táborské. Každé z nich se pak dělilo ještě na menší správní jednotky, což byly vikariáty. Volyňský vikariát spadal společně s vikariáty kašpersko-horským, prachatickým, sušickým do arcipryštví Vimperk. V tomto období spravoval Volyňský vikariát 15 farností.⁶³

Další výraznou změnu přinesl 1. leden 1857, kdy došlo k zavedení nové církevní organizace. Jejím základem bylo osm arcipryštví. Vimperské arcipryštví stále existovalo,

⁶³ Eva BAVOROVÁ, VÚ Volyně 1694-1935, Inventář, Strakonice 1969, s. 3.

ale jeho územní rozsah byl zmenšen. Čtyři vikariáty v jeho správě však zůstaly a mezi nimi i vikariát volyňský. Pod svojí správou měl od roku 1857 třináct far.⁶⁴

Tento počet farností vydržel až do roku 1938, kdy došlo k územním změnám z důvodů politických nátlaků a společenských změn. Po roce 1945 však dochází opět k ustálení počtu farností na třinácti. Jednalo se o tyto farnosti: Bohumilice, Čkyně, Hoštice Chlumčanské, Zdíkovce, Malenice, Čestice, Kraselov, Předslavice, Dobrš, Volyně, Vacov, Stachy, Dub.⁶⁵ Právě tento celek se stál objektem zkoumání.

Vikář musel plnit ve Volyňském vikariátu podobné funkce jako ve vikariátech ostatních. Konal vizitace, podával o nich zprávy arcibiskupské konzistoři. Stejně tak sbíral i další různé informace o dění v jeho správním obvodu a ty odesílal vyšším úřadům rovněž. Svůj úřad vykonával velmi často až do své smrti, či do přeložení své osoby do jiného úřadu.

2. 1 Problémy, jež musel Volyňský vikariát řešit v rámci jednotlivých far

Náplň práce vikáře a jeho úřadu nalezneme popsanou v několika odborných publikacích. Přesto se domnívám, že pro představu, jaké typy agendy musel vikář řešit především při správě jemu svěřených farností, bude dobré předložit několik příkladů. Příklady nám pomohou si lépe představit, co se skrývá pod popsanou teorií a umožní nám nahlédnout do činnosti vikariátního úřadu. Jedná se pouze o zlomek případů, které musel představený vikariátu řešit. V žádném případě nemůže pokrýt širší záběr toho, co měl vikariátní úřad na starost. Proto můžeme označit vybrané příklady za reprezentativní vzorek, jelikož podobné kauzy jako ty níže popsané se děly velmi často a bez výjimky ve všech farnostech Volyňského vikariátu.

Z 10. prosince 1874 pochází dopis vikariátního úřadu pro faráře v Dubu Václava Pokorného.⁶⁶ Úřad napomíná faráře za to, že se účastnil taneční zábavy ve vesnici, požíval zde alkohol a navíc měl mít nějaký poměr se svojí hospodyní. Celou záležitost odsuzuje vikariátní úřad také proto, že tak farář měl činit v období půstu. Navíc tím dle slov vikariátního úřadu vrhnul špatné světlo na instituci církve a pohoršil také místní farníky.⁶⁷

⁶⁴ ⁶⁴ Eva BAVOROVÁ, VÚ Volyně 1694-1935, Inventář, Strakonice 1969, s. 3.

⁶⁵ TAMTÉŽ, s. 4.

⁶⁶ Farář v Dubu v rozmezí let 1871-1897.

⁶⁷ TAMTÉŽ.

Ani farnosti ve Stachách se nepodařilo vyhnout se problémům a nepříjemnostem. Ty se zde objevily za působení faráře Vojtěcha Ludvíka.⁶⁸ Za jeho spravování fary došlo k velmi častému měnění kaplanů a ostatního personálu farnosti. Za neshody a problémy byl dle kaplana Turečka odpovědný především sám pan farář, který mu navíc nevyplácel slíbenou částku peněz za jeho služby. Celá záležitost se táhla v rozmezí let 1893-1894.⁶⁹

V roce 1885 musel vikariátní úřad řešit výuku katechismu na škole v Zálezlech. Obci, která spadala pod správu malenické farnosti. Problém, zde byl především v tom, že místní farář nedůvěřoval příliš místnímu učiteli Martinu Liškovi, a tak se pokoušel zajistit výuku vlastními silami tím, že posílal do školy učit kaplana z Malenic. Farář musel své rozhodnutí vysvětlit a obhájit u vikariátního úřadu.⁷⁰

Farnosti v Dobrši se týkala stížnost z 20. května 1896 od sedláka Jana Mráze na faráře Antonína Hejrata.⁷¹ Zde šlo o záležitost s polem. Sedlák totiž jednou omylem při domluveném orání pole pro sousedku zoral i část pole pana faráře. Ten se velmi rozčílil a dle slov sedláka jemu i sedlákovu otci sprostě nadával. Navíc se rozhodl podat na něj trestní žalobu. Jan Mráz se omlouval tím, že prý bylo zvykem při orání tohoto pole, vždy využít pole sousední, tedy farářovo, k otočení pluhu. Proto sedlák nechápal, proč na něj byl farář hrubý a dal ho žalovat. Prosil vikariátní úřad o to, aby přinutil místního faráře, aby žalobu stáhnul. Jak byla záležitost dořešena bohužel nevíme, protože k ní nelze již naleznout ve fondu Volyňského vikariátu žádnou informaci⁷²

Další ze zpráv, které došly na vikariátní úřad do Volyně, byl hanopis na faráře v Malenicích Františka Špalka z roku 1900.⁷³ Hanopis, jenž neměl autora, obvinil faráře z toho, že byl v poměru s dvěma ženami ve svém správním obvodu. Mělo se jednat dokonce o sestry, jež vychovaly dokonce již několik dětí. Celá záležitost byla prověřena a prokázala se nevina místního faráře. Ten se dokázal obhájit mimo jiné dopisem samotnému vikáři, kde všechny obvinění vyvrátil a uvedl vše ještě téhož roku na pravou míru.⁷⁴

V roce 1906 nastaly problémy ve farnosti Dub. Místní farář totiž požádal vikariátní úřad o to, aby nemusel z důvodu své vytíženosti vyučovat náboženství na místní škole.⁷⁵ Vikariátní

⁶⁸ Farář ve Stachách v rozmezí let

⁶⁹ SOKA Strakonice, VÚ, Záležitosti jednotlivých far a farářů Stachy 1874-1911, sign. II, kart. 25.

⁷⁰ SOKA Strakonice, VÚ, Záležitosti jednotlivých far a farářů Malenice 1879.1905, sign. II, kart. 25.

⁷¹ Farář v Dobrši v rozmezí let 1895-1898.

⁷² SOKA Strakonice, VÚ Volyně 1694-1935, Záležitosti jednotlivých far a farářů Dobř 1874-1907, sign. II, kart. 25.

⁷³ Farář v Malenicích v rozmezí let 1895-1933.

⁷⁴ TAMTÉŽ.

⁷⁵ Jednalo se o faráře Karla Anděla 1896-1907.

úřad přeposlal jeho žádost Budějovickému biskupství. Farář však bral vše jako hotovou věc a přestal vyučovat dříve, než přišlo jakékoliv vyrozumění o vyřízení celé žádosti. Výjimku nakonec neobdržel a navíc za své neplnění povinností dostal napomenutí v podobě důtky.⁷⁶

Během let 1906-1907 probíhal vcelku vleklý spor v rámci fary v Kraselově. Týkal se četných problémů místního faráře Astla.⁷⁷ Na jeho osobu se sešla celá řada stížností například od jeho služebné Antonie Machové. Dále byly řešeny problémy s kaplanem Kolínem. Z četné korespondence se můžeme dozvědět, že se jednalo o to, že se měl pan farář dopustit urážlivých a hanlivých slov na adresu biskupa a vikáře, dále také to, že navštěvoval v hojnější míře místní hospodu a také to, že nevyplácel kaplanu Kolínovi zcela řádně jeho plat. Všechny stížnosti byly dány dohromady a proběhl soudní proces s vyšetřováním, které se odehrávalo v přímo v Kraselově. Máme dochovány jednotlivé výslechy osob a také vzor přísahy, jenž museli jednotliví vypovídající přednést před začátkem svého výslechu. Nakonec v celé věci rozhodl Biskupský diecézní soud. Ten udělil faráři Astlovi důtku za jeho vyjadřování a doporučil mu omezit navštěvování místní hospody. Rozhodl také o změně pracovního místa pro kaplana Kolína, ale s tím, že dlužné peníze mu mají být vyplaceny. Farář Astl však ve funkci zůstal. Vikariátní úřad plnil funkci prostředníka, kdy měl na starosti přeposílání korespondence, ale také organizaci samotného vyšetřování a výslechu.⁷⁸

Během roku 1907 byla podána stížnost od řídicího učitele Ludvíka Kohouta na místního faráře v Dobrši Matěje Bohatého.⁷⁹ Stížnost se týkala možnosti hrát na varhany. Řídící učitel se totiž rozhodl, že zaškolí ve hře i svého syna, aby ten ho mohl případně někdy zastoupit, kdyby sám řídicí učitel nemohl hrát. Naučil ho tedy nejprve základy hry na klavír doma a pak ho bral do kostela, aby si syn vyzkoušel i hru na varhany. Jednou však byl kostel zamčený, a to proti zvyklosti, že má zůstat přes den otevřený. Farář se však rozhodl kostel zavřít a začal vyžadovat, aby si učitel o klíč vždy řekl u kaplana. S tímto však řídicí učitel Ludvík Kohout nesouhlasil a pokládal toto rozhodnutí za ponižující. Rozhodl se, proto dokud se spor nevyřeší, že nebude v kostele na varhany hrát ani on sám. Vikariát reagoval na tuto stížnost tím, že zaslal faráři Matěji Bohatému několik otázek, aby mu na ně odpověděl.⁸⁰ Farář v odpovědi potvrdil rozhodnutí uzavřít kostel, ale neviděl v tom nic špatného z důvodu toho,

⁷⁶ SOKA Strakonice, VÚ Volyně, Záležitosti jednotlivých far a farářů Dub 1894-1907, sign. II, kart.25.

⁷⁷ Farář v Kraselově v rozmezí let 1896-1930.

⁷⁸ SOKA Strakonice, VÚ, Záležitosti jednotlivých far a farářů Kraselov 1906-1909, sign. II, kart. 25.

⁷⁹ Farář v Dobrši v rozmezí let 1898-1908.

⁸⁰ SOKA Strakonice, VÚ Volyně 1694-1935, Záležitosti jednotlivých far a farářů Dobrš 1874-1907, sign. II, kart. 25.

že má přece právo vědět, kdo se v něm nachází a co se v něm děje. O vyřešení sporu se nám však informace nedochovaly.

Výše uvedené případy jsou příklady toho, co museli vikáři ve svém úřadě řešit. Měly ukázat, že se jednalo o širokou a pestrou paletu problémů. Někdy se mohlo jednat o veselé příběhy, jenž se vyřešily v rychlosti a snadno pomocí jednoho dopisu. Jindy se jednalo o problémy, které si vyžádaly pozornost úřadu po několik let. Vikář samozřejmě nevykonával celou agendu sám, měl k ruce vikariátního písaře a další osoby. Přesto musel být u většiny vyřizované agendy přítomen. Jednotlivé stížnosti a žádosti bylo třeba prověřit a prozkoumat. Dále bylo třeba na ně vypracovat odpověď a navrhnout řešení, případně přeposlat daný problém výš Budějovickému biskupství. Práce vikáře proto byla někdy velmi složitá a náročná.

Vikáři také měli za úkol při vizitacích kontrolovat vedení pamětních knih a ve svých relacích konzistoři informovat, zda je farní kronika vedena a v jakém je stavu. Nařizovala jim to instrukce z let 1791-1799. Ta obsahovala i popis témat, které má kniha obsahovat. Jednalo se o:

1. paměti benefícia
2. kostela
3. farnosti
4. kaplanů
5. školy
6. zábavy
7. Péče o duše
8. Případné jiné události⁸¹

⁸¹ Miluše WAGNEROVÁ, Farní kronika Olešnice (1787-1887), České Budějovice, s. 27.

3. Normy pro vedení farních kronik

Farní kroniky byly zakládány úředně teprve od poloviny 18. století. Existovaly však i výjimky, a tak se lze setkat s knihami s názvem „*liber memorabilum* „již dříve.⁸² Nařízení pro jejich vedení vycházela z vyšších míst církevní správy. Nejednalo se však o nějaké podrobné instrukce. Nařízení obsahovala často pouze strohé vyrozumění, že je knihy třeba při farnostech vést.⁸³

Normy pro vedení pamětních knih jsou úzce spjaty s kanonickými vizitacemi. Právě v instrukcích týkajících se toho, jak má kanonická vizitace probíhat, a co všechno má kontrolovat, najdeme zmíněny i pamětní knihy. Při kanonických vizitacích se jimi musel farář vykázat. V rámci vizitačního protokolu jim patřila jedna položka. Ten, kdo vizitaci prováděl, musel zkontrolovat, zda se na faře pamětní kniha nachází, nebo nikoliv. O kontrole farních kronik máme svědectví zaprvé z vizitačních protokolů, zadruhé ze samotných pamětních knih, kam se po zhlédnutí a kontrole farní kroniky ten, kdo prováděl vizitaci, podepsal.

Jak mají být pamětní knihy kontrolovány, uvádí již zmíněná instrukce pro vikáře a faráře z let 1791-1799. Ta popisuje, jak mají vypadat protokoly o stavu farností, jež mají být pravidelně posílány konzistoři. V jejím osmém bodě jsou zmíněny pamětní knihy, označeny zde jako „*liber memorabilium*. “Kromě obsahu mělo být při kontrole dbáno na to, aby jejich vedení farních kronik nebylo zmatené.⁸⁴

Další instrukcí pro vedení pamětní knih bylo nařízení zemského gubernia č. 5952, vydané v Praze 31. 8. 1835. To nařizovalo povinné vedení pamětních knih, obcemi a městy s platností od 1. 1. 1836. Vedení farních kronik bylo dáno pod kontrolu farních úřadů a od 1. ledna 1836 měla být začít vedena farní kronika v každém městě, či obci. Jazykem nařízeným pro vedení farních kronik byla němčina, ale mohlo se psát i latinsky. Nařízení obsahovalo například i údaje o vazbě farních kronik. Kontrolu vedení dostaly na starosti krajské úřady.⁸⁵

Je otázkou, jak se jednotlivé farnosti tímto nařízením řídily. Můžeme si však ověřit platnost pokynů na zkoumaném celku pamětních knih Volyňského vikariátu. Německý jazyk

⁸² Například: SOKA Strakonice, FÚ v Malenice (1666-1945), Pamětní kniha č. 1 (1666-1735).

⁸³ Miluše WAGNEROVÁ, Farní kronika Olešnice (1787-1887), České Budějovice 2008, s. 26.

⁸⁴ TAMTÉŽ, s. 27.

⁸⁵ Jiří CUKR, Pohled na události let 1900-1950 v městysi Ledenice na základě komparace zápisů v obecních, školních a farních kronikách, České Budějovice 2010, s. 29.

se po vydání instrukce začal sice objevovat častěji, ale vyskytoval se v záznamech již předtím.⁸⁶ Nelze říct, že od roku 1835 ovládla němčina zapisování v pamětních knihách. Velká část zpráv je stále psána latinsky a pomalu se začínala prosazovat i čeština. Ta pak převládá v zápisech od konce 19. století.

Stopy po kontrole pamětních knih krajskými úřady nebyly u prozkoumaných farních kronik nalezeny. Buď tyto kontroly vůbec neprobíhaly, anebo nedocházelo k záznamům o nich do farních kronik, na rozdíl od zápisů o kanonických a generálních vizitacích.

Doporučenou tvrdou vazbu z nařízení dodrželo deset z pamětních knih zkoumaného celku. Avšak pouze jedna z nich byla založena po vydání této instrukce. Ostatní byly vloženy do pevných desek, hned od začátku svého vedení, bez ohledu na nařízení.

Farní kroniky jsou vedeny i dnes, a to při farních úřadech. Pro jejich vedení vyšla interní norma sekretariátu České biskupské konference v roce 1999.⁸⁷ Ta nařizuje například to, že každá fara je povinna vést pamětní knihu a do ní zaznamenávat významnější náboženské a církevní události daného místa. Zápisy do ní mají být zaznamenávány pravidelně rok po roce.

Je zajímavé porovnat, jak byly vedeny zkoumané pamětní knihy s tím, jak mají být vedeny farní kroniky nyní. Zajímavostí je možnost, že si autoři mohou zvolit psaní svých zápisů na počítači a následně je mohou vytisknout a vkládat postupně do farní kroniky. Z hlediska pozdější čitelnosti jednotlivých zápisů se jedná o dobrou možnost pro jednotlivé zapisovatele. Psaní pamětních knih na počítači však není podmínkou. Autoři mohou stále volit klasický způsob a vést své záznamy ručně.

Dle normy je zakázáno do pamětních knih cokoliv vlepovat, například: fotografie, či novinové články. Zde se jedná o jednoznačný rozdíl oproti starším farním kronikám, kde se naopak tento doprovodný a ilustrační materiál nacházel velmi často.

Kdo má vést zápisy ve farních kronikách, určuje podle této normy duchovní na faře. Ten má vybrat věrohodnou osobu, a také zaručit řádné a správné vedení pamětní knihy.

⁸⁶ Například: Pamětní kniha Dobřč. 3 (1824-1828).

⁸⁷ Dostupná na adrese: <http://www.cirkev.cz/res/data/004/000524.pdf> (staženo 23. července 2012).

4. Popisy pamětních knih Volyňského vikariátu

Ke každé pamětní knize ze zkoumaného celku dvanácti farních kronik jsem sepsal její vnější a vnitřní popis. Každý z popisů pamětní knihy začíná jejím vnějším popisem, kde pojednávám o tom, jaké má farní kronika rozměry, jak vypadají desky, zda se nalézají nějaké záznamy na předsádkách a přیدهštích a také v jakém stavu dochování se každá z pamětních knih nachází. Po vnějším popisu následuje popis vnitřní. Zde jsem se zaměřil hlavně na to, jak byla farní kronika vedena, co pamětní kniha obsahuje za zápisy, jak graficky jednotlivé záznamy vypadají, o co se v nich jedná, kolik stran mají jednotlivé pamětní knihy a také kolik listů zůstalo volných.

Po vnitřní kritice následuje určení autorů jednotlivých zápisů v pamětních knihách. Kromě určování jednotlivých osob jsem se také zaměřil na zprávy, jaké do farní kroniky zapisovali, a snažil jsem se přiblížit nejzajímavější informace, které se můžeme ze zkoumaných farních kronik dozvědět.

V některých případech může dojít k tomu, že se informace z vnitřního popisu pamětních knih částečně shodují s údaji, které uvádím při určování jednotlivých autorů. Děje se tak proto, že vnitřní podoba pamětní knihy se měnila právě velmi často se změnou jejího autora, jelikož na ten na její obsah měl velmi velký vliv. Proto může docházet k opakování některých údajů.

4. 1 Pamětní knihy farního úřadu Dobřš

Pamětní kniha farního úřadu Dobřš č. 1 (1724-1806)

Pamětní kniha farního úřadu Dobřš č. 1 má rozměry 26 cm x 18 cm x 3, 5 cm a je vložena do desek z tvrdého papíru. Tyto desky jsou obaleny černo-šedivým látkovým obalem. Na rozích a na hřbetu má látka silnější vrstvu. Právě na těchto místech přechází barva obalu z šedé do syté černé barvy. Na předním i zadním prostoru desek se nachází květinový motiv vyšíтый černou nití. Obě plochy desek nenesou žádné záznamy. Přední ani zadní přیدهští na sobě nemají stopy písemného značení. Nejsou však tvořeny bílou plochou. Na obou z nich se nachází nalepený barevný papír, který tvoří i předsádky. Papír má světle zelenou barvu s oranžovými ornamenty.

Desky pamětní knihy jsou dochovány vcelku dobře. Látkový obal se na několika místech trhá a na zadní části desek chybí zcela v jejich horní polovině. V horším stavu se nachází hřbet, jenž se již skoro odlepil od stránek pamětní knihy a domnívám se, že je pouze otázkou času, než se odhrne zcela. Přes určité vady na deskách můžeme považovat stav pamětní knihy za dobrý.

Pamětní kniha Dobřš č. 1 má 400 stran a záznamy v ní začínají od strany dva. Na ní se nachází celostránková malba. Nad ní je umístěn nápis „*Sancta Maria Dobrsensis fulgens opitulatrix.*“⁸⁸ Pod malbou stojí zapsáno „*Mater Gratia Dulcis Servilis Suis.*“⁸⁹ Samotná malba je vyvedena v barevném provedení a zabírá prostor celé stránky. V jejím prostředku se nachází vymalovaná Panna Marie, které je kostel zasvěcen. Je nesena dvěma anděly a pod ní vidíme vyobrazený dobršský kostel. V pozadí pak autor vymaloval kopcovitou krajinu, typickou pro místní okolí.

Na dalším listu pak najdeme titulní stranu pamětní knihy s latinsky psaným nápisem „*Chronogahicon pro Anno 1724 Ex optas tibi scire quam sit antiqua Ista statua beata Virginis? Respondeo tibi, Annis quingenstis et ultra[s] Vetusta esse supputatur. Aliud pro eodem Anno Annis quingentis Vetustata est Ista Statua Beata Virginis Maria Dobrsensis Chara Gratiis quibusuis peregrinis, his pic[s] e[s] Voto Vententibus.*“⁹⁰ Po titulní stránce se objevuje zápis k datu 31. srpna 1724. Začíná nadpisem „*Kniha Záduší Chrámu,*“ jenž je vyveden větším a zdobnějším písmem a v pozadí podbarven světle zelenou barvou. V této zprávě nalezneme popsání konceptu knihy od místního faráře Ondřeje Františka Jakuba de Waldt.⁹¹ Sepsal ve svém úvodním záznamu, jaké části bude pamětní kniha obsahovat. Každá z nich pak tvoří ve farní kronice Dobřš č. 1 svůj vlastní oddíl. Autor nás ve své zprávě informuje o tom, že by se chtěl ve farní kronice věnovat těmto oddílům: „*Instrumentum Erectionis Parochia, inventář kostela a práva jeho, inventář fary a její práva, poznamenání desátků, památeční věci o zázračné soše Rodičky boží dobršské, památeční věci o chrámu, kapli a kostnici, Item votive Tabella, Milosti poutníkům od rodičky boží na Dobřši prokázané, Offeronia od rozličných Libitelus Mariánských učiněných, fundační vypsání, zápisy pánů farářů.*“⁹² Tyto předložené oddíly se pokusil autor zavést do pamětní knihy a všechny z nich

⁸⁸ Svatá Marie Dobřšská vznešená opatrovnice.

⁸⁹ Matka Boží ochránkyně nejdražších svých

⁹⁰ Přeješ si znát, jak je stará ona socha blažené panny? Odpovídám tobě, že bylo vypočítáno stáří sochy nad 50 let. V tomto roce. Padesát let přicházejí poutníci složit slib k soše blažené Panny Marie Dobřšské slavné a milostivé.

⁹¹ Radek LUNGA (ed), Ondřej František Jakub de Waldt (1683-1752) a jeho doba, Dobřš 2005.

⁹² SOKA Strakonice, FÚ Dobřš (1708-1938), Pamětní kniha č. 1 (1724-1806), s. 4.

nadepsal velkým písmem podobně jako nadpis svého prvního zápisu. Na následujících řádcích předkládám rozpis vedených oddílů. Těch nakonec najdeme v pamětní knize Dobrš č. 1 patnáct.

Autor rozvrhl stránkové rozmezí jednotlivých oddílů a každý z nich začal vést a dodal k němu svoje zprávy. Ostatní autoři v nich pak dále pokračovali. Jeho zápisy se tak nacházejí po celé pamětní knize Dobrš č. 1. Proto najdeme rukopis Ondřeje Františka Jakuba de Waldt jak na jejím počátku, tak i v zápisech na posledních stranách pamětní knihy. Autor však nemohl odhadnout, kolik stránek bude pro jednotlivé oddíly potřeba, a tak se mezi nimi nacházejí několikastránkové prodlevy. Datování zpráv v kronice tak jde chronologicky za sebou pouze v rámci daného oddílu. Po konci oddílu následuje v dalším opět návrat do období, kdy zde působil farář de Waldt. Podrobný popis jednotlivých oddílů bude rozepsán v části určování jednotlivých písarských rukou.

Kromě sepsaných oddílů obsahuje farní kronika ještě dva textové celky, které k nim zjevně nepatří a byly vepsány do pamětní knihy na volné stránky mezi ně. Lze se tak domnívat za prvé proto, že neodpovídají obsahem dané části, za kterou jsou připsány, za druhé nezačínají stejnou písarskou rukou, jako ostatní oddíly. Bylo by možné, že se jedná o části, které založil až nějaký pozdější autor. Nikdo však k těmto dvou celkům později nic nepřipsal. Proto se můžeme domnívat, že se jedná o dvě samostatná sdělení, které autor vepsal do pamětní knihy za účelem zaznamenání, ale bez toho aniž by dodržel vnitřní strukturování pamětní knihy.

První z těchto celků je datován k roku 1885 a týká se výstavby nové kostelní věže.⁹³ Poté se nachází seznam v Dobrši působících farářů, kde najdeme jejich jména a po nich rozpis let jejich působení v úřadu faráře. Pouze u posledního z vypsanych jmen - Ondřeje Františka Jakuba De Waldt - nalezneme podrobnější informace. Jedná se o výpis z knihy Augusta Sedláčka Písek III z roku 1913.⁹⁴

Druhý písemný celek má 56 stran⁹⁵ a sepsán je latinsky a česky. Zaznamenává historii dobršské fary a jejího okolí. Začíná popisem událostí z roku 1731 a zakončení celého historického celku končí událostmi z roku 1843.

Přesné označení stran, kde se nacházejí jednotlivé části textu, je uvedeno v tabulce, která se nachází v přílohách k této práci.⁹⁶ Mezery mezi jednotlivými oddíly jsou totiž

⁹³ SOKA Strakonice, FÚ Dobrš (1708-1938), Pamětní kniha č. 1 (1724-1806), s. 13-18.

⁹⁴ August SEDLÁČEK, Dějiny královského města Písku III, Písek 1913, s. 396.

⁹⁵ SOKA Strakonice, FÚ Dobrš (1708-1938), Pamětní kniha č. 1 (1724-1806), s. 207-262.

různorodé. Nejednalo se však pouze o mezery stránkové, ale najdeme i to, že jednotlivé záznamy dělí mezera několika desítek let, tabulka proto uvede všechny náležitosti o rozsahu zpráv přehledněji, než by zvládl doslovný popis rozvržení.⁹⁷

Vedle vedených zápisů přímo v knize najdeme ve farní kronice čtyři volné dokumenty. První z nich pojednává o zvonech v kostele. Obsahuje vypsaná jejich jména, ale také se zde nacházejí vypsané jejich rozměry a látkové složení. Druhý dokument obsahuje na stroji vytvořený opis z knihy Augusta Sedláčka Písek III z roku 1913.⁹⁸ Ten pojednává o faráři Ondřeji Františku Jakubu De Waldt a nachází se i přímo opsán v kronice.⁹⁹ Na třetím volném dokumentu je popis obrazu z chodby fary. Poslední list pojedná o sloužení místní mše.

Knihy je číslována hned od první strany s vyobrazením. V jejím pravém rohu se nachází malá jednička. Následuje pravidelné paginování, jež však je pro celý dvojlist. Číslování je dovedeno až na stranu 400.

Autoři pamětní knihy Dobřš č. 1 (1724-1806)

Pamětní kniha farního úřadu Dobřš č. 1 začíná vyobrazením Panny Marie, jíž je kostel zasvěcen. Její malba pokrývá celou stránku a je vyvedena barevně. Na další stránce již začínají zápisy prvního autora Ondřeje Františka Jakuba de Waldt.¹⁰⁰ Z jeho prvního záznamu se dozvíme, jak se rozhodl pamětní knihu vést a jaká chtěl, aby se v ní objevila témata. Jedná se o několik oddílů, které sám autor nadepsal a rozvrhl pro ně místo v různých částech pamětní knihy. V každém oddíle tak najdeme jeho rukopis, protože v nich provedl první záznamy, dále v nich pak pokračovali ostatní autoři. U této farní kroniky nelze popisovat jednotlivé autory za sebou, protože jejich rukopis se objevuje na několika místech pamětní knihy a je jím popsán různý počet stran. Proto při popisu autorů této knihy jsem se rozhodl popsat vždy postupně autory jednotlivých oddílů.

První autor byl Ondřej František Jakub de Waldt a započal svoje zápisy slovy „*Knihy Záduši Chrámu páně pod titulem zvěstování Rodičky Boží v Dobřši,*“¹⁰¹ pak následuje již výše popsané oznámení o rozvržení obsahu pamětní knihy. Za tímto zápisem začíná první oddíl, který se týká kopií instrumentů vázících se k farnímu kostelu a faře. V tomto oddíle sepsal

⁹⁶ Blíže příloha 1.I.

⁹⁷ Blíže příloha 1.I.

⁹⁸ August SEDLÁČEK, Dějiny královského města Písku III, Písek 1913, s. 396.

⁹⁹ SOkA Strakonice, FÚ Dobřš (1708-1938), Pamětní kniha č. 1 (1724-1806), s. 18.

¹⁰⁰ Jednalo se o faráře v Dobřši v rozmezí let 1725-1751.

¹⁰¹ SOkA Strakonice, FÚ Dobřš (1708-1938), Pamětní kniha č. 1 (1724-1806), s. 4.

farář de Waldt 17 stran.¹⁰² Druhým autorem tohoto oddílu byl Václav Charvát.¹⁰³ Sepsal v něm celkem sedm stran.¹⁰⁴ Nejvíce se v nich zabýval opisem sumárního soupisu dobršské fary. Oba dva autory můžeme určit na základě jejich podpisů pod zápisy. V následujících oddílech je proto možné určit tyto autory, i když se pod své jiné zprávy nepodepsali. Lze tak učinit na základě podoby jejich písma.

Druhý oddíl pojednává o inventáři majetku kostela a začíná opět písmem faráře de Waldta. Přináší základní informace a přehled o majetku kostela. Inventář má 7 stran a je zapsán v latinském jazyce.¹⁰⁵ V tomto oddíle se nachází ještě jeden záznam psaný však již jinou písařskou rukou. Jedná se o Jana Nedvěda (1751-1763). Jeho autorství se mi podařilo určit na základě podobenství jeho písma ve farní kronice a jím vedených matričních záznamů. Autor sepsal dvě stránky v tomto oddíle.¹⁰⁶

Třetí část se zabývá pamětihodnými událostmi v Dobrši a okolí. Její prvním autorem byl opět farář de Waldt. Ten se vrátil ve svých prvních záznamech až do roku 1709. Autor sepsal v této části deset stran a dovedl je do roku 1751.¹⁰⁷ Následující zápis po jeho tvorbě sepsal Jan Nedvěd a vázal se k roku 1758. Třetím přispěvovatelem v tomto oddíle byl Jan Jiří Hosler, dobršský farář v rozmezí let 1783-1794. Ten popsal tři strany pamětní knihy.¹⁰⁸ Posledním autorem v tomto oddíle, který popisuje důležité události v okolí dobršské fary, byl Václav Charvát.¹⁰⁹ Na rozdíl od ostatních autorů této pamětní knihy můžeme jeho písmo označit jako nevzhledné, a také od ostatních autorů zvětšil velikost jednotlivých písmen a měl problém udržet svůj rukopis v jednotlivých řádcích.

Čtvrtý oddíl pojednává o svěcení kostela, první autorem v něm je znovu farář de Waldt. K jeho zprávě je připojena obrazová příloha. Jedná se v ní o vymalované dobršské zvony.¹¹⁰ Každý z nich je vymalován na zvláštní stránku. Jestli však tyto malby zhotovil sám farář Ondřej František Jakub de Waldt, nelze doložit. Písmo, kterým jsou jména jednotlivých zvonů nad malbami nadepsána, odpovídá jeho písařské ruce. Za záznamy tohoto autora najdeme ještě jednu zprávu od Jana Jiřího Hoslera z roku 1793.¹¹¹

¹⁰² SOkA Strakonice, FÚ Dobř (1708-1938), Pamětní kniha č. 1 (1724-1806), s. 41-58.

¹⁰³ Jednalo se o faráře v Dobrši v rozmezí let 1794-1808.

¹⁰⁴ TAMTÉŽ, s. 58-65.

¹⁰⁵ TAMTÉŽ, s. 71-78.

¹⁰⁶ TAMTÉŽ, s. 79-80.

¹⁰⁷ TAMTÉŽ, 99-109.

¹⁰⁸ TAMTÉŽ, s. 109-112.

¹⁰⁹ TAMTÉŽ, s. 112-113.

¹¹⁰ TAMTÉŽ, s. 126-139.

¹¹¹ TAMTÉŽ, s. 140.

Pátá část kroniky pojednává o „*záznamech gruntů náležejících k faře dobršské*.“¹¹² Najdeme zde rozpis jednotlivých luk a lesů. Kromě již známého autora faráře de Waldt přispěli do tohoto oddílu i další autoři, a to Václav Charvát a Ferdinand Leopold.

Šestá část informuje o mobiliáři fary a začíná ji také farář de Waldt¹¹³ Jeho záznamy se nacházejí na dvou stranách. Po něm přidává ještě jeden zápis Václav Charvát.

Sedmý oddíl obsahuje rozpis desátků.¹¹⁴ Začínají latinsky sepsaným úvodem k této části od Ondřeje Františka Jakuba de Waldta. Pojednává o desátcích pro obec, přiřazené k Dobrši. Tento rozpis desátků se nachází na 17 stranách. Kromě rukopisu faráře de Waldt najdeme zde několik přípisků Václava Charváta. Jiný autor do této části nezapísal.

Osmý oddíl přináší opisy slibovních tabulek, které zde zanechali poutníci a ctitelé *Panny Marie*, jíž je zasvěcen místní kostel.¹¹⁵ Jedná se 12 stran opisů, které sepsali tito autoři: Ondřej František Jakub de Waldt, Jan Jiří Hosler a Václav Charvát. Opisy spadají do rozmezí let 1692-1800.

Devátá část nese název „*Ofertoria neb oběti rozličné od rozličných též ctitelů buďto peněžních neb čemkoliv jiným Rodičce Boží zde na Dobrši učiněné*.“¹¹⁶ Najdeme zde zápisy o darech pro kostel v Dobrši v rozmezí let 1709-1791. Autory tohoto oddílu byli hlavně Ondřej František Jakub de Waldt, Jan Jiří Hosler, po jedné zprávě pak najdeme od Antonína Hejrata¹¹⁷ a Matěje Šulisty.¹¹⁸ Ve zprávách od těchto dvou autorů najdeme popis situace mezi farníky a nálady v obci. Zcela nezapadají svojí náplní do tématu tohoto oddílu.

Desátá část pojednává o „*fundacích pro dobršský kostel*.“¹¹⁹ Začíná v něm opět Ondřej František Jakub de Waldt popisem fundace z roku 1714. Sepsal další čtyři stránky této části a po něm pokračoval Jan Jiří Hosler.

Jedenáctý oddíl nese název „*Catalogus*“ a přináší popis dosavadních farářů.¹²⁰ Ti jsou vždy v okraji strany označeni číslem a jejich soupis je doveden do roku 1909 až k Janu Timrovi.¹²¹ Prvních devět osob sepsal a popsal Ondřej František Jakub de Waldt, svoje sepisování v této části, zakončil svou osobou. Následující tři jména popsal Jan Jiří Hosler. Svě vlastní jméno dopsal do knihy Václav Charvát, poznáme to dle jeho neupraveného písma.

¹¹² SOkA Strakonice, FÚ Dobrš (1708-1938), Pamětní kniha č. 1 (1724-1806), s. 141-142.

¹¹³ TAMTÉŽ, s. 145-147.

¹¹⁴ TAMTÉŽ, s. 151-168.

¹¹⁵ TAMTÉŽ, s. 191-203.

¹¹⁶ TAMTÉŽ, s. 267-277.

¹¹⁷ Působil jako farář na Dobrši v rozmezí let 1894-1898.

¹¹⁸ Působil jako farář na Dobrši v rozmezí let 1891-1894.

¹¹⁹ TAMTÉŽ, s. 329-336

¹²⁰ TAMTÉŽ, s. 347-355.

¹²¹ Působil jako farář v Dobrši v rozmezí let 1909-1918.

Další tři faráře zanesl na stránky pamětní knihy dobršský farář Václav Bezděka. Jeho autorství bylo určeno na základě shodných znaků v jeho písmu v zápisech ve farní kronice a matrikách. Jedná se velmi čitelné a úhledné kurzivní písmo. Poslední čtyři faráře v tomto katalogu zaznamenal Jan Timr. Lze tak soudit dle porovnání jeho zápisů v této pamětní knize a v pamětní knize Dobrš č. 2.

Poslední čtyři oddíly, jež tvoří dohromady 13 stránek zápisů v latinském jazyce a zabývají se odpustky, zaznamenáním počtu věřících, průběhem procesí a rozpisem povinností a dávek pro kantora a kostelníka¹²², sepsal Ondřej František Jakub de Waldt. Na poslední čtyřtý strance najdeme přitištěnou pečeť Volyňského vikariátu. Jedná se o malou červenou pečeť umístěnou v dolní strance farní kroniky, která patřila vikáři Karlu Zannbaueru.¹²³

Kromě těchto oddílů má pamětní kniha, jak již bylo uvedeno, ještě dva sepsané celky, které se k žádnému oddílu přiřadit nedají. Jejich autoři nejspíše využili volného místa na stránkách pamětní knihy mezi zápisy. První z těchto celků pojednává o opravě kostelní věže v roce 1885.¹²⁴ Autorem celku byl farář Josef Hašpl (1920-1960). Ten zapsal své zprávy i do farní kroniky Dobrš č. 2. Po zprávě o opravě kostelní věže, najdeme v tomto celku česky psaný seznam farářů, který můžeme datovat do první poloviny dvacátého století. Můžeme tak soudit, protože autor zde přidal k svým zápisům i poznámku z knihy Augusta Sedláčka Písek III,¹²⁵ která vyšla v roce 1913.

Druhý celek má 56 stran¹²⁶ a podílí se na něm tři autoři. Největší část sepsal farář de Waldt, najdeme zde ale i rukopis Ferdinanda Leopolda¹²⁷ a Václava Břečky.¹²⁸ Záznamy byly psány česky a latinsky a pojednávají o událostech na faře v Dobrši.

Druhá pamětní kniha z farního úřadu v Dobrši má velmi zajímavý způsob vedení. Je rozdílný od jiných farních kronik. Velmi těžko se dá popsat, kolik stránek jednotliví autoři popsali. Proto je pro snazší orientaci a představu připojena k práci v příloze již zmíněná tabulka o autorství zápisů.¹²⁹ Autorů pamětní knihy bylo jedenáct a psali své zápisy latinsky, německy a česky v rozmezí let 1709-1894.

¹²² SOkA Strakonice, FÚ Dobrš (1708-1938), Pamětní kniha č. 1 (1724-1806), s. 368-381.

¹²³ Působil v úřadu Volyňského vikáře v rozmezí let 1820-1830.

¹²⁴ TAMTÉŽ, s. 13-18.

¹²⁵ August Sedláček, Dějiny královského města Písku III, Písek 1913, s. 396.

¹²⁶ TAMTÉŽ, s. 207-263.

¹²⁷ Působil jako farář v Dobrši 1823-1835.

¹²⁸ Působil jako farář v Dobrši v rozmezí let 1836-1856.

¹²⁹ Blíže příloha 1.I.

Pamětní kniha Dobřš č. 2 (1891-1992)

Pamětní kniha farního úřadu Dobřš č. 2 má rozměry 28 cm x 25 cm 3, 5 cm a je vsazena do desek z tvrdého kartonu. Tyto desky jsou obaleny v černém povlaku. Přední ani zadní strana desek nenesou žádné nápisy. Obě dvě strany desek však mají zlaté zdobení, tím je uprostřed desek vytvořen obdélník. V něm se nachází také ve zlaté barvě vyvedená růže. Po okraji desek je namalován krajkový pruh ve zlaté barvě. Přední i zadní desky mají stejnou výzdobu.

Hřbet se nachází ve velmi dobrém stavu a jsou na něm dva nápisy. Jeden v jeho horní části a druhý v části spodní. Ten z horní části zní: „*Bratrstvo sv. Detstwe Pana Gezisse.*“ Nápis v dolní části má podobu „*Na osadě fary Dobřšské Léta páně 1859.*“ V ostatních částech hřbetu se nachází ve zlaté barvě vymalované květinové vzory. Zlatá barva se nachází i na hřbetu jednotlivých stránek. Pokud je kniha zavřena, působí dojmem, že byla touto barvou po svých krajích natřena.

Na krajích desek najdeme připevněny železné úchyty. Na zadní části desek se pak nachází přidělaná železná spona. Ta se dá zacvaknout do úchyť a pamětní kniha se tak může zavřít. Spona i úchyty se nachází v dobrém stavu a stále plní svůj zavírací účel.

Přídeští a předsádky jsou podobně jako v pamětní knize Dobřš č. 1 tvořeny vlepeným barevným papírem. Tento způsob byl využit jak v přední, tak zadní části farní kroniky. Barvu má papír tmavě zelenou a obsahuje velké množství různobarevných vzorů, v nichž převažují nejvíce barvy červené a žluté. Ani předsádky, ani přídeští nenesou stopy písemných záznamů. Kniha neobsahuje žádný způsob číslování.

Zápisy v pamětní knize začínají kolem 1891 popisem uvítání nového faráře na Dobřši, a to Matěje Šulisty, jenž přijel do obce 21. října 1891. V kronice začínají zápisy na druhé straně. Nenajdeme zde však nějaký nadpis či titulní list, ale je zde hned uvedena zpráva.

Pamětní kniha je vedena chronologicky, ke každému roku najdeme aspoň jeden zápis. Výjimku tvoří mezera v rozmezí let 1895-1898 a pak také v období druhé světové války, kdy bylo nebezpečné sepsávat jakékoliv zprávy s ohledem na bezpečnost pisatele. Po druhé světové válce autoři v zápisech pokračovali až do roku 1947. Pak následuje opět delší časová odmlka a záznamy se do pamětní knihy vracejí v rozmezí let 1961-1966 a pak 1992.

Styl vedení zápisů je velmi praktický, ale strohý. Autoři využívali plně celé plochy stránky. Zápisy začínají, pokud se nejedná o nějaký opis listiny, či výpis z úředního

dokumentu, vždy datací dané události velmi často přesně na den. Pokud se v dataci nachází název měsíce, bývá rozepsán slovně nebo zapsán číslovkou.

Témata, která lze najít ve farní kronice, jsou velmi široká. Dozvíme se v záznamech mnohé o dějinách dobršské fary a o jejím stavu, jenž většina zde působících farářů označovala za špatný. Zjistíme, jaké počasí panovalo v této oblasti v rozmezí více jak padesáti let. Najdeme

Kromě lokálních dějin, zde najdeme zápisy o událostech týkajících se celého státu. Nejdříve tedy Rakouska-Uherska do roku 1918 a později Československé republiky. Jako příklad můžeme uvést vznik Československa, krátký životopis Tomáše Garrigua popis volební situace, zavraždění ministra financí Aloise Rašína. Autoři se zaměřili i na dění mimo hranice svého státu. Tak se díky nim můžeme leccos dozvědět i o zahraničních událostech. Například v rozmezí konání první světové války nalezneme na stránkách farní kroniky velmi podrobný popis jednotlivých front a střetů na nich.¹³⁰

Vzhledem působí pamětní kniha poněkud stroze. Všechny zápisy vypadají velmi podobně a v podstatě se neliší, ať se jedná o toho, či onoho autora. Rozdílný je samozřejmě rukopis daných pisatelů, ale styl vedení farní kroniky je u všech velmi podobný. Vždy obsahuje nadepsaný rok pro popisovanou událost a hned za ním bylo sepsáno, o co se jedná. Všechno bylo psáno jedním písmem. Nenalezneme zde žádné nadpisy, zvýrazněné velikostí písma, či barevným odlišením. Výjimku tvoří záznamy z válečných let 1914-1918. Zde jsou některá slova v textu podtržena červenou nebo modrou barvou. Účelem tohoto barevného značení je přehlednost a snadnější orientace v textu. Označena takto jsou totiž místa, kde začíná popis nové události.

Barva inkoustu je černá, kromě zápisů z let 1961-1966 a pak 1992. Ty jsou sepsány modrou propiskou. Celá pamětní kniha Dobrš č. 2 má 605 stran, z nichž je popsáno 300

Autoři pamětní knihy Dobrš č. 2 (1891-1992)

První autor začal psát své záznamy do pamětní knihy Dobrš č. 2 v roce 1891. Jednalo se o faráře Matěje Šulistu¹³¹ působícího na Dobrši v rozmezí let 1891-1894. Autor začíná popisem svého příjezdu 21. října 1891. V dalším svém spisování se věnuje otázkám fary.

¹³⁰ SOkA Strakonice, FÚ Dobrš (1708-1938), Pamětní kniha č. 2 (1891-1992), s. 190-200.

¹³¹ Působil jako farář v Dobrši v rozmezí let 1891-1894.

Pojednává hlavně o stavu farní budovy a přilehlých pozemků. V tomto období byl totiž do fary zaveden vodovod, na který přispělo několik místních obyvatel. Najdeme zde tak přesný finanční rozpis, kolik jeho zavedení stálo. Matěj Šulista si všímá i úmrtí významných církevních představitelů. Zaznamenal například smrt děkana ze Soběslavi Jakuba Novotného. První autor této pamětní kroniky popsal pět stran.¹³² Jeho autorství můžeme určit podle toho, že zmiňuje v zápisech své jméno.

Druhým autorem této pamětní knihy byl farář Antonín Hejret(1895-1898).¹³³ Ten zapsal pouze jednu zprávu, která pojednává o jeho opuštění fary v roce 1898.¹³⁴ Antonín Hejret tak učinil 1. května 1898 a zanechal místní faru dle svých slov v dobrém a zachovalém stavu. Jiné záznamy nám od tohoto faráře nemáme.

Třetí písarská ruka se objevuje hned na další stránce. Patřila opět faráři z Dobrše, nástupci Antonína Hejreta, kterým se stal Matěj Bohatý.¹³⁵ I ten začal své spisování popisem svého příjezdu na faru 14. srpna 1898. Po něm následuje záznam, jenž popisuje stav stavby fary a také rozpis zamýšlených oprav. Ty dle popisu autora proběhly během v roce 1898. Impulsem pro jejich zdárný průběh se stala podle faráře učiněná vikariátní vizitace.¹³⁶

Autor se ve svých zápisech zabýval celou řadou témat, nejvíce si ale všímal dění na faře a v jejím okolí. Svoje zápisy vedl pečlivě a podrobně. Například u jím popsaných oprav fary nalezneme vždy vypsáno, kolik opravy stály a velmi často i to od koho potřebné peníze do fary přišly. Matěj Bohatý popsal 42 stránek pamětní knihy a vedl ji v rozmezí let 1898-1908.¹³⁷

Následující rukopis se od předchozího velmi liší. Způsob vedení záznamů autora není tak čitelný a uhlazený. Je znát, že autor své zápisy psal velmi rychlými tahy pera. Nejspíš tak nečinil proto, že by ho tlačil čas, ale spíše proto, že se snažil zachytit vše, co se mu honilo hlavou. Autorem tohoto „rozevlátého stylu psaní“ byl Jan Timr.¹³⁸ První zprávu věnuje svému předchůdci Matěji Bohatému a pak pokračuje dalšími zápisy. Ty pojednávají nejdříve přímo o autorovi. Dozvíme se tak, odkud pocházel a kde studoval, a jaké funkce zastával předtím, než přišel do Dobrše. Tento autor se vyznačoval výbornou informovaností o zahraničních událostech. Zachytil na stránkách farní kroniky mnoho zahraničních dějů, například situaci na

¹³² SOKA Strakonice, FÚ Dobř (1708-1938), Pamětní kniha č. 2 (1891-1992), s. 2-6.

¹³³ Působil v Dobři jako farář v rozmezí let 1895-1898.

¹³⁴ TAMTÉŽ, s. 7.

¹³⁵ Působil jako farář v Dobři v rozmezí let 1898-1908.

¹³⁶ TAMTÉŽ, s. 9.

¹³⁷ TAMTÉŽ, s. 8-48.

¹³⁸ Působil jako farář v Dobři v rozmezí let 1909-1918.

Balkáně či ve Vídni. Vedle toho však popsal i události v obci. V porovnání s jinými autory této pamětní knihy či jiných farních kronik se jednalo o velmi velký nárůst zahraniční tematiky. Ta získala u Jana Timra ještě větší prostor v období první světové války 1914-1918.¹³⁹ Lokální dějiny ustoupily zcela do pozadí a autor se věnoval hlavně válečným událostem. Začal nejdříve detailním popisem atentátu na Ferdinanda d'Este a pak následoval popis všech front. Autor vyjmenoval jednotlivé fronty a bitvy, které se tam udály. Z jeho zápisů můžeme vypožorovat, že mírně nadřazuje straně Trojspolku a především měl kladný postoj k Rakousku-Uhersku. Tento kladný postoj se postupem času změnil a ke konci války již autor měřil oběma stranám stejně.

Kronikář se zaměřil také na vznik Československa. Popsal všechny předcházející dohody a setkání, která se konala před vznikem republiky. V jeho spisování najdeme i zmínky o legionářích v Rusku.

Pro přehlednost svého spisování se rozhodl autor podtrhat začátky popisu jednotlivých událostí červenou nebo modrou barvou. Červenou vyznačil autor události týkající se Rakouska-Uherska, zahraniční události modrou barvou. Záznamy o vzniku Československa podtrhl autor červeno-modře.¹⁴⁰

Autor zakončil svoje spisování v roce 1918, ke konci války obrací svojí pozornost k lokálním dějinám. Poslední jeho zápis se týká opravení kaple ve Vacínovicích, která ale nebyla za jeho působení ještě zcela dokončena. Jan Timr odešel v roce 1918 do Prachatic a jeho zápisy v tomto období z farní kroniky mizí. Autor popsal 182 stran pamětní knihy.¹⁴¹

Čtvrtý autor pokračoval ve vedení pamětní knihy hned po Janu Timrovi. Bohužel tento autor se k vedení pamětní knihy nepřiznal, a tak musíme jeho autorství určit na základě podobnosti jeho zápisů v pamětní knize s jeho zápisy v matrikách a dále také v knize hospodářských účtů. Jednalo se o místního faráře Josefa Hašpla (1920-1960). Autor započal své zapisování v roce 1919. Způsob vedení zápisů je podobný jako u jeho předchůdců, ale rukopis je čitelnější než u Jana Timra a písmo má menší velikost. Svoje zápisy zpravidla nadepisoval názvem popisované události. Autor pojednává o mnoha tématech. Zmiňuje se zde o živelných pohromách, opravách fary, či úmrtích duchovních. Zabývá se také politickou situací v zemi a zaznamenává i výsledky voleb. Přináší i krátké životopisy dle něho významných lidí, například Tomáše Garrigua Masaryka nebo také Papeže Pia IX. Zapsal také pojednání při příležitosti oslav 1000. výročí úmrtí svatého Václava, které bylo oslaveno v roce

¹³⁹ SOkA Strakonice, FÚ Dobruška (1708-1938), Pamětní kniha č. 2 (1891-1992), s. 70-176.

¹⁴⁰ TAMTÉŽ, s. 155, s. 189, s. 193.

¹⁴¹ TAMTÉŽ, s. 49-229.

1929. Vyjádřil se i k napjaté národnostní situaci s Německem v oddíle, který nazval „Československá republika a Hitler.“¹⁴² Zaznamenal také události týkající se Mnichovské dohody a následné ztráty samostatnosti našeho státu.

Během válečných let se četnost záznamů v pamětní knize snižuje. K některým rokům nenajdeme žádnou zprávu. K období let 1940-1945 najdeme zaznamenáno pouze šest zápisů. Po konci války pak dopsal Josef Hašpl ještě zápisy k létům 1946 a 1947. Tento autor sepsal 68 stran farní kroniky Dobřš č. 2.¹⁴³

Po tomto autoru najdeme v zápisech čtrnáctiletou mezeru, kterou přerušuje svými záznamy v roce 1961 Bernard František Šimon (1961-1967). Své zprávy začal informací o úmrtí Josefa Hašpla. Další jeho zprávy se týkaly úpravy fary. Dozvíme se z nich o úpravě vodovodu a zavedení elektřiny. Tento autor sepsal čtyři stránky pamětní knihy a zakončil je v roce 1967.¹⁴⁴ Své záznamy provedl na rozdíl od svých předchůdců, již využívali psací látku černé barvy a pero, modrou propisovací tužkou.

Posledním autorem pamětní knihy Dobřš č. 2 byl Martin František Vich.¹⁴⁵ Ten začal své záznamy vzpomínkou na svého předchůdce Bernarda Františka Šimona. Se svým spisováním započal až v roce 1992. Vzpomíná na těžké období komunistického útlaku a přiznává se, že do pamětní knihy nezapisoval především proto, že by do ní nemohl zanešt pravdivé údaje. Pak zmiňuje, že se rozhodl zde sepsat „*poděkování obyvatelům Dobřše a okolí za 25 let,*“¹⁴⁶ které zde s nimi mohl strávit. Mělo se jednat o delší spis, ze kterého se dochovaly ale ve farní kronice pouze dvě stránky.¹⁴⁷

Pamětní knihu Dobřš č. 2 sepsalo sedm autorů. Všechny záznamy sepsali autoři v českém jazyce s výjimkou latinských jmen či přepisu některých dokumentů v německém jazyce.

Pamětní kniha farního úřadu Dobřš č. 3 (1823-1828)

Vazba knihy má rozměry 30cm x 20 cm x 1,8 cm, jedná se o tvrdý karton, který je obalen papírem šedivé barvy. Přední strana desek obsahuje v levé horní části bílý čtvereček

¹⁴² SOKA Strakonice, FÚ Dobřš (1708-1938), Pamětní kniha č. 2 (1891-1992), s. 282.

¹⁴³ TAMTÉŽ, s. 229-295.

¹⁴⁴ TAMTÉŽ, s. 296-298.

¹⁴⁵ Působil jako farář v Dobřši 1967-2005.

Miloš DOLEŽAL, *Prosil jsem a přiletěla moucha*, Kostelní Vydří 2004.

¹⁴⁶ TAMTÉŽ, s. 300.

¹⁴⁷ TAMTÉŽ, s. 300-301.

s červeným potiskem „FÚ-DBS 3.“ Uprostřed desek se nachází nalepený nažloutlý obrazec ve tvaru erbu o velikosti 10cm x 6cm. Na něm se nachází latinský nápis „*Liber Memorabilium Capellania Dobrizensis.*“ K tomuto nápisu byla později tužkou v rámci archivní inventarizace připsána arabská číslice tři.

Desky pamětní knihy se nedochovaly v dobrém stavu. Papírový obal, jenž měl původně ochrannou funkci, je na přední i zadní části na mnoha místech potrhán. Nejvíce poškozeny jsou rohy a hřbet pamětní knihy.

Na předních a zadních předsádkách nenalezneme žádné zápisy ani značení, stejně tak na předním přidešti. Na zadním přidešti se nachází přitištěná červená pečeť, která je navíc ještě do pamětní knihy přivázána na dvou hnědých tenkých provázcích. Původně mohlo jít o zavěšení na více nitkách, jak dokazují malé otvory ve stránkách farní kroniky. Do dnešní doby se ale dochovaly pouze dvě. Pečeť je umístěna v dolní levé polovině přidešti.

Knihy obsahuje 177 stran,¹⁴⁸ z nichž tři jsou prázdné. Zápisy v ní začínají na straně číslo tři, titulním listem v latinsko-německém jazyce: „*Liber Memorabilium das ist denkwürdigkeiten Buch in welchem Gründung, Ergänzung und Bestätigung der Dobrscher Caplaney=Stiftung deutlich und äusserlich dargestellt wird errichtet und ungehündig begonnen von Anton Ferdinand Leopoldo Pfarrer zu Dobrscher in Jahren 1823.*“¹⁴⁹ Pak následuje jedna volná stránka a po ní latinský zápis s nadpisem „*Praefatio*“,¹⁵⁰ který můžeme do češtiny přeložit jako předmluva, či úvodní část spisu. Z obsahu celého záznamu pak zjistíme primární důvody vzniku této knihy, které tvořila snaha o vytvoření základního přehledu majetku farního úřadu a jeho kapitálu, se kterým mohl farář pracovat.

Od šesté stránky začínají pak jednotlivé kronikářské záznamy, které spadají svým rozsahem do období 1823-1828. Pojednávají především o hospodářských záležitostech a jsou vedeny oproti dosud popsaným farním kronikám jiným způsobem.

Tento styl zapisování můžeme vidět na stránkách 6-31. Autor zápisů vždy uvedl nadpis zprávy, kterou představuje. Jedná se o nadpisy „*Auszug*“ (výpis), „*Protokoll*“, „*Ohlášeni*“, „*Obligation*“ nebo „*Reparation*“ (splátka), pak následuje datace události a po ní různě dlouhý souvislý text, na jehož konci se nachází autorův podpis. V případě zápisu *Reparation*¹⁵¹ najdeme na stránkách nejen zprávu, která říká, čeho se daná reparace týká, ale

¹⁴⁸ SOKA Strakonice, FÚ Dobruška (1708-1939), Pamětní kniha č. 3 (1823-1828).

¹⁴⁹ TAMTÉŽ, s. 3.

Knihy pamětní tj. památní kniha ve které se jasně a přehledně představuje založení, doplnění a potvrzení dobršského kostela, s jejíž vedení se začíná od Antonína Františka Leopolda faráře v Dobrušce v roce 1823.

¹⁵⁰ TAMTÉŽ, s. 5.

¹⁵¹ splátka

i podrobnou tabulku s rozpisem částek, buď pro jednotlivé okolní obce, nebo po jednotlivých místních obyvatelích. Tímto stylem vedené typy zpráv se nepravidelně střídají, stejně jako užívání jazyků k jejich zaznamenání. Převažují mezi nimi hlavně německý a český jazyk. Latina se objevuje pouze v prvním zápise a pak již jen velmi sporadicky, například pouze v jednotlivých slovech.

Na straně 31 se nachází tento nápis: „*Grundbücherlich Hypothese Extract.*“¹⁵² Jedná se o opsaný úvodní list z oddílu gruntovní knihy, která evidovala Prachatický kraj. Týká se přímo dvou vesnic v blízkosti dobršského farního úřadu, konkrétně Němčic¹⁵³ a Kváskovic.¹⁵⁴ Po úvodním listu pak následují opsané zápisy z gruntovnice, které ve formě přehledných tabulek přinášejí informace o evidenci majetku těchto dvou vesnic. Tento extrakt není v pamětní knize jediný. Další nalezneme na straně 47 a obsahuje údaje o obci Přečín.¹⁵⁵

Jedná se však opět o záznamy, které spadají svým tématem do hospodářské agendy, kterou kniha obsahuje především. Nenalezneme zde, jak bývá zvykem v jiných farních kronikách, informace o událostech v obci, či na faře. Nedočteme se zde nic o návštěvách, či vizitacích, které se zde konaly. Nenajdeme v této farní kronice ani jednu zprávu o tom, že by byla při vikariátních vizitacích zkontrolována a učiněn do ní o tom záznam, jak bývá zvykem v jiných pamětních knihách.¹⁵⁶

Zvláštností je, že kniha má na svém konci třístránkový obsah, který je vypsán v německém jazyce.¹⁵⁷ Najdeme v něm vždy nadepsanou příslušnou stránku a u ní v několika slovech popsáno, co se na ní nachází, a na konci popisu je umístěn vždy rok, který se k dané události váže. Obsah nejspíše vznikl úplně jako poslední a najednou. Nasvědčuje tomu stejná barva inkoustu, jímž je obsah sepsán. Na ostatních stránkách barva psací látky značně vybledla do hněda, zato písmo obsahu nese sytě černou barvu. Pokud by byl psán postupně, domnívám se, že starší části by se od novějších daly barevně odlišit. To však nelze a tak můžeme tvrdit, že obsah byl napsán naráz a jednou autorskou rukou.

Kromě zpráv přímo ve farní kronice v ní nalezneme i jeden volný list, který se týká školních poměrů v nedaleké obci Nová Ves. Farní úřad Dobrš zde podala v toce 1870 stížnost

¹⁵² Strakonice, FÚ Dobrš (1708-1939), Pamětní kniha č. 3 (1823-1828), s. 35.

Výtah z pozemkové knihy

¹⁵³ Jedná se o vesnici na Šumavě 12 kilometrů od města Vacov, ležícího v bývalém okresu Strakonice.

¹⁵⁴ Jedná se o vesnici na Šumavě 7 kilometrů od města Vacov, ležícího v bývalém okresu Strakonice.

¹⁵⁵ Jedná se o vesnici na Šumavě 2 kilometry od města Vacov ležícího v bývalém okresu Strakonice.

¹⁵⁶ Například v pamětní knize Kraselov (1817-1953)) nalezneme poznámku „*Vidi in visatione canonica die 8. Junii 1939. Josef Hašpl biskupský vikář.*“

¹⁵⁷ Strakonice, FÚ Dobrš (1708-1939), Pamětní kniha č. 3 (1823-1828), s. 141-144.

na okresní hejtmanství ve Strakoniciích na obec Nové vsi, protože odmítala řádně platit svého místního učitele.

Pamětní kniha je číslována dvěma způsoby. První z nich je původní a začíná na páté stránce pamětní knihy jedničkou. V rohu každé stránky se nachází vždy příslušná číslice. Tímto stylem je farní kronika číslována až do konce. Obsah pak číslován není.

Druhý způsob pak vznikl při archivním pořádku a je vyveden obyčejnou tužkou v pravém dolním rohu dané stránky. Jedná se o paginaci pamětní knihy.

Autoři pamětní knihy Dobř č. 3 (1823-1828)

Pamětní knihu farního úřadu v Dobři č. 3 psal pouze jeden autor. Jednalo se o místního faráře Ferdinanda Leopolda, který sepsal všechny zápisy, které se v knize nacházejí. Působil jako dobršský farář v období 1823-1835.¹⁵⁸ Svoje záznamy psal drobným písmem a využíval k nim jazyk latinský, německý a český. Autor se nezaměřuje na dění v obci či na farním úřadě. V jeho vyprávění nenajdeme zmínky o počasí, významných církevních výročích, či přestavbách farních objektů jako v jiných pamětních knihách. Jeho zápisky mají především hospodářský charakter. Jedná se o opisy a výpisy různých hospodářských pramenů tykající se například: reparací, oprav, či pozemkových knih. K nim autor přidává opisy různých arcibiskupských nařízení, která na farní úřad dorazila.

Ferdinand Leopold popsal svými zprávami 174 stran farní kroniky v rozmezí let 1823-1828. Na konec své práce pak k pamětní knize připojil obsah. Ten nám umožňuje se v ní lépe orientovat a snadněji si vyhledat jednotlivé záznamy, které do pamětní knihy zaznamenal.

4. 2 Pamětní knihy farního úřadu Čestice

Pamětní kniha farního úřadu Čestice č. 1 (1794-1811)

Vazba knihy má rozměry 31,8 cm x 20,2 cm x 1,2 cm a tvoří jí měkké papírové desky. Papír desek má hnědou barvu a nachází se na něm květinové motivy vyvedené růžovou

¹⁵⁸Eva BAVOROVÁ, FÚ Dobř (1708-1939), Inventář, Strakonice 1969, s. 2.

barvou. Na obalu najdeme hned několik stop buď současného, anebo dřívějšího archivního značení. Jedná se za prvé o bílý štítek v pravém horním rohu s červenou signaturou v podobě velkých červeně natisknutých písmen „FÚ-ČE I.“ Dále v levé horní části můžeme najít značení napsané obyčejnou tužkou, které má podobu arabské číslice jedna. V dolní levé části se pak objevuje malý zelený lísteček s natisknutou jedničkou. Všechny tyto způsoby nám podávají informaci o tom, že se jedná o první pamětní knihu farního úřadu Čestice, což souhlasí i s jejím zapsáním v inventárním seznamu k fondu.¹⁵⁹

Na přední straně desek se nachází uprostřed nalepený bílý obrazec ve tvaru srdce o rozměrech 16cm x 8cm. Na něm je nápis „*Liber Memorabi etc. ab anno 1794 Sub Administratione Joanne Landauter confectus.*“¹⁶⁰ Kromě titulního nápisu najdeme v rohu obrazce ještě tři krátké drobně napsané poznámky. Jedná se o další archivní signaturu, kterou zavedl při pořádání fondu farář František de Paul Rathovský.¹⁶¹ Při zpracování fondu nechal na pamětní knihu zapsat tyto signatury: IV. 38 5. Zadní strana desek obsahuje stejné zdobené jako přední. Žádný nápis či obrazec neobsahuje. Přídeští ani předsádky pamětní knihy nenesou stopy nějakých zápisků či znamení.

Zápisy ve farní kronice začínají na čtvrté stránce, předchozí dvě jsou prázdné. První záznam pojednává o událostech v roce 1794. Úplně prvním znakem v kronice je malá jednička nacházející se uprostřed nahoře na stránce. Měla nejspíše sloužit k číslování knihy. Na dalších listech se však již další čísla nenacházejí. Proto nelze přesně určit, jakým způsobem měla být farní kronika číslována.

V pamětní knize nalezneme čtyři popsané stránky. První zápis je datován k datu „1794 25: Octobris“. Na první popsané stránce najdeme devět zápisů.¹⁶² Spadají do časového rozmezí 1794-1799. Zápisy však nejsou vedeny zcela chronologicky. První je sice z roku 1794, ale následující dva z roku 1795 a poté se autor opět vrací zpět k období 1794. Můžeme tedy uvažovat o tom, že zápisy byly sepsány zpětně, možná za oba dva roky dohromady, nikoliv tedy okamžitě hned, jak se události staly.

Na zbylých třech stránkách již se objevují záznamy pouze chronologicky řazené. K časovému rozpětí 1796-1799 nalezneme vždy nějakou zmínku, nejvíce jich obsahuje rok 1796. Pak následuje desetiletá pomlka v záznamech. Ta je přerušena zápisem z roku 1809.¹⁶³

¹⁵⁹ Eva BAVOROVÁ, FÚ Dobruška (1708-1939), Inventář, Strakonice 1969, s. 2.

¹⁶⁰ Pamětní kniha založená za administrace Jan Landauera v roce 1794.

¹⁶¹ Farář v Česticích 1809-1851.

¹⁶² SOKA Strakonice, FÚ Čestice (1702-1955), Pamětní kniha č. 1 (1794-1811), s. 4.

¹⁶³ TAMTÉŽ, s. 6.

Vzhled a styl vedení zápisků se po celou pamětní knihu, kromě prvního zápisu, neliší. Záznam začíná datací. Buď se na prvním místě objevuje datum například ve formě „*die 26. Augusti*,“ nebo uvedení roku: „*Anno 1794*.“ Poté následují jednotlivé zápisy. Jedná se vždy s výjimkou posledního zápisu o krátké zprávy, které se týkají církevních záležitostí, či událostí v rámci obce. Jazyky pamětní knihy číslo jedna jsou německý, latinský a český.

Autoři pamětní knihy farního úřadu Čestice č. 1 (1794-1811)

Autory této farní kroniky můžeme hledat na dvou místech. Jedná se o dvě církevní centra, která se v Česticích nacházela. V této obci totiž nebyl pouze farní úřad, ale také kaple na vrchu Kalvárie. Ta byla zřízena původně pouze dřevěná v roce 1626. Postupně ale došlo k její přestavbě do kamenné podoby a od roku 1755 v ní našli sídlo fundační kaplani.¹⁶⁴ Osoby kaplanů a čestických farářů se v některých letech shodují, často však jde o dvě zcela jiná jména. Není výjimkou, že fundační kaplan zastával svoji funkci pár let a pak si polepšil na úřad faráře, v němž pak zůstal několik desetiletí. Z hlediska možného autorství však z obou těchto míst mohl pocházet autor záznamů v knize, neboť jistě měl potřebné vzdělání a jazykové znalosti.

Pamětní kniha farního úřadu v Česticích č. 1 začíná zápisy z roku 1794 a lze se domnívat, že i v této době byla kniha založena. Svědčí o tom nápis „*Liber memorabili ab Anno 1794 Sub Administratione Johanes Landauer confectus*.“¹⁶⁵ Kronika tedy byla založena za působení Jana Landauera, kterého nalezneme v seznamu fundačních kaplanů. Působil v kaplanství v letech 1792-1807.¹⁶⁶ Jedná se o autora zápisů v knize z let 1794-1797, které najdeme na třech stranách knihy. Jeho autorství zápisů lze určit hned z první zprávy od autora, kdy svůj záznam začíná slovy „*Laudaenus Capplanus*.“¹⁶⁷ Ostatní zprávy pak nesou jasně jeho rukopis. Písmo má drobnější, ale přesto dobře čitelný charakter. Tématika zápisů se týká hlavně církevních záležitostí. Landauer zaznamenal vztahy s patrony, donace pro kapli či návštěvy významných církevních představitelů, například volyňského vikáře.

Písmo druhého autora obsahuje pamětní kniha na třetí stránce.¹⁶⁸ Datován je tento zápis do roku 1809. Vidíme jednoznačný rozdíl od předchozí autorské ruky. Z drobného

¹⁶⁴ Eva BAVOROVÁ, FÚ Čestice (1702-1955), Inventář, Strakonice 1969, s. 1.

¹⁶⁵ Kniha pamětní založená od roku 1794 za administrace Johana Landauera.

¹⁶⁶ Eva BAVOROVÁ, FÚ Čestice (1702-1955), Inventář, Strakonice 1969, s. 1.

¹⁶⁷ SOKA Strakonice, FÚ Čestice (1702-1955), Pamětní kniha č. 1 (1794-1811), s. 4-6.

¹⁶⁸ TAMTÉŽ, s. 6.

předešlého stylu se stává robustnější a objevuje se i zdobení jednotlivých písmen pomocí různých dekorativních tahů. Především se toto zdobení objevuje u majuskulních provedení písmen *V* a *W*. První zpráva pojednává o smrti faráře Josefa Böhma, k níž došlo v roce 1809. Písařem tohoto a dalších třech zápisů byl nejspíše František de Paul Rathovský,¹⁶⁹ který působil v Česticích jednak jako farář, jednak také jak fundační kaplan. Byl také prvním duchovním, který pracoval archivní materiál fary.¹⁷⁰ Pod zápisy v této knize se sice nepodepsal, ale patří i mezi autory druhé farní kroniky z Čestic, kde lze jeho autorství prokázat jednoznačně. Pokud pak srovnáme rukopis v jedné i druhé pamětní knize farního úřadu, lze doložit, že František de Paul Rathovský zapisoval do obou kronik.

U posledního zápisu, Františka de Paul Rathovského, který spadá do roku 1811, dochází ke změně jeho rukopisu, ten se stává ještě méně čitelným.¹⁷¹ Tuto změnu písma můžeme u autora pozorovat i v jeho zápisech v matrikách. Poslední zápis ve farní kronice pojednává o majetkové transakci majitele čestického panství.

Zapisovatelé do pamětní knihy farního úřadu Čestice č. 1 byli dva. Oba dva z nich se podařilo určit jménem.

Popis pamětní knihy Čestice č. 2 (1820-1939)

Rozměry vazby knihy jsou 30 cm x 20 cm x 2 cm a je opatřena tvrdými deskami, které vyztužuje v rozích a na hřbetu hnědá kůže. Barvu mají desky v zeleném odstínu zdobeném nerovnoměrně rozloženými tenkými černými vlnkami. Přední strana desek obsahuje v horním pravém rohu bílý lístek s archivním značením, na kterém je červeně natisknuta signatura „FÚ-ČE-2.“ V horní polovině přední strany desek se nachází malý nalepený štítek o rozměrech 8cm x 4cm. Štítek má osmi úhelníkový tvar a červenou barvu. Obsahuje černě vyražený nápis „*Při faře Czesstickej 1820.*“ Připsáno rukou pak je k těmto slovům „*v 1728 bis.*“ Tyto znaky byly na desky připsány později a znamenají časové vymezení kroniky. Písmeno *v* značí německou zkratku pro „*von.*“ Originální zápis zní tedy *von 1728 bis 1820*, tedy od 1728 do 1820. Toto časové rozmezí však pamětní kniha svými zápisy jednoznačně přesahuje. Je totiž dovedena až do roku 1939.

Stav dochované pamětní knihy nepatří k nejlepším. Pravý dolní roh předních desek je ohnutý. Kůže na zbylých rozích desek a hřbetu se drolí a na některých místech chybí úplně.

¹⁶⁹ Eva BAVOROVÁ, FÚ Čestice (1702-1955), Inventář, Strakonice 1969, s. 1.

¹⁷⁰ TAMTÉŽ, s. 3.

¹⁷¹ SOKA Strakonice, FÚ Čestice (1702-1955), Pamětní kniha č. 1 (1794-1811), s. 7.

Na předním přičeščí nalezneme tužkou napsanou arabskou číslicí dvě. Na pravém horním a dolním rohu přičeščí se nachází dvě nahnědlé skvrny. Od čeho pocházejí, nelze přesně určit. Můžeme se domnívat, že k obarvení došlo od kožené výztuhy vazby, při jejím drolení. Zadní předsádky neobsahují žádné nápisy, či znaky. Objevují se zde, ale také v rozích nahnědlé skvrny.

Knihy obsahuje 200 stran a z nich je popsáno 188. První stránka obsahuje velký nápis v latinském jazyce „*Praeterea rei memoriam!*“¹⁷² Po něm následují čtyři stránky v latinském jazyce, které obsahují stručné vzpomínky na dějiny fary, jež začínají zápisky od roku 1728 a pak pokračují chronologicky vzestupně až do autorovy současnosti. Tento krátký popis fary má formu souvislého zápisu.¹⁷³ V textu se nachází nejspíše z pozdějšího období podtrhávání modrou a červenou barvou.

Od roku 1808 začínají chronologické záznamy. Vždy na okraji stránky je nadepsán rok a k němu pak vedle popsána událost. Tento styl pokračuje až do roku 1895. Od této doby sice zůstává záznam o příslušném roku v okraji, ale navíc se k němu přidávají ještě nápisy pro jednotlivé události. Četba kroniky se pak stává přehlednější a snadnější.¹⁷⁴

Zápisy se orientují především na církevní tematiku. Od různých darů kostelu, po jeho opravy a důležité visitační návštěvy. Tyto klasické, až rutinní zápisy narušuje například zpráva z roku 1856, která pojednává o oslavě výročí založení kaple na místní kalvárii. Jazykem podávané zprávy je sice němčina, ale pod ní můžeme nalézt česky psanou báseň, která oslavuje stoleté výročí této události.¹⁷⁵

Na straně 47 se nachází pak další zajímavá zmínka. Pojednává o objevení tajné hrobky v čestickém kostele, ke kterému došlo při pokládání nové dlažby. Nalezeny zde byly dvě rakve. Kromě slovního popisu objevu doplnil autor svůj záznam o kresbu, jež daný nález zachycuje. Tato ilustrace je do pamětní knihy vlepna na zvláštním papíře.

Chronologické vedení i typická tematika pro farní kroniky se nacházejí v celé pamětní kronice. Z hlediska jazykového se do popředí dostává čeština okolo roku 1870, kdy začíná převažovat. Zcela pak ovládá záznamy v pamětní knize od roku 1909. Pro Čestice patřil tento rok k velmi významným, obdrželi totiž od okresního hejtmanství ve Strakoncích diplom, který se týkal jejich povýšení do stavu městyse. Podrobný výpis z něho přenesl autor do farní kroniky, nevynechal ani kresebnou podobu nového erbu Čestic.

¹⁷² Minulost věc paměti.

¹⁷³ SOkA Strakonice, FÚ Čestice (1702-1955), Pamětní kniha č. 2 (1820-1939), s. 1-4.

¹⁷⁴ TAMTÉŽ, s. 44.

¹⁷⁵ TAMTÉŽ, s. 14.

Pravidelnost vedení kroniky narušila až druhá světová válka. Kronikářské záznamy končí rokem 1939. Nekončí tím ale popsané stránky knihy. Na jejím konci se totiž nachází historická stať o dějinách Čestic, farního kostela a také fundační kaple. S touto prací započal farář Josef Kohout již v roce 1915. Vymezil si k této činnosti několik posledních stránek kroniky.¹⁷⁶ Sám však netušil, kolik informací pro svoji práci sežene a na kolik stránek ji sepíše. Dosvědčují to dolepené listy do pamětní knihy, které mají nažloutlou barvu, jež se zcela liší od původních šedých listů kroniky. Historická stať Josefa Kohouta čítá 23 stránek a autor se v ní pokouší o řádnou historickou práci, neboť zde můžeme vidět určitou snahu citovat jednak z literatury, jednak z historických pramenů.¹⁷⁷

Za problémové se dá považovat číslování stran pamětní knihy. To je zavedeno v kronice od prvního zápisu. Hned první stránka obsahuje v pravém horním rohu arabské číslo jedna. Další číslo, tedy dvojka, se však nachází až v rohu v pořadí třetí stránky. Kniha je totiž kromě první stránky číslována vždy po dvou stránkách. Tento způsob číslování je doveden do čísla 77. Pak následuje šest nečíslovaných stran. Historie Čestic a farního úřadu má pak svůj vlastní styl a stránky jsou zde číslovány po jedné. Na závěrečných prázdných stránkách pak není číslování žádné.

V kronice se nacházejí i dva volné listy. Na prvním z nich je návrh zvonice od Václava Jáchyma z Čkyně. Jedná se o barevně vyvedený nedatovaný plán a náčrtek, který podrobně rozpracovává zvonici kostela. Na druhém listě nalezneme záznam tržové smlouvy mezi místním rolníkem a farním úřadem v Česticích z roku 1922, která pojednává o prodeji části farního pole, jež bude využito ke stavbě stodoly.

Autoři farní kroniky Čestice č. 2 (1820-1939)

Mezi autory této farní kroniky patřili bez výjimky čestičtí faráři. Můžeme tak s jistotou tvrdit, protože buď sami sebe zmiňují přímo v textu anebo se pod své zprávy podepsali.

Pamětní kniha začíná zápisy Františka de Paula Rathauského, který působil jako farář v Česticích v letech 1808-1851. Jeho zápisy se však již týkají starších událostí. Vracejí se až do roku 1728. Autor zmiňuje některé z dřívějších farářů, o kterých se mu podařilo vypátrat nějaké informace. Prvním z nich je Ondřej Ludvík Princ, který působil na faře

¹⁷⁶ SOkA Strakonice, FÚ Čestice (1702-1955), Pamětní kniha č. 2 (1820-1939), s. 163-188.

¹⁷⁷ TAMTÉŽ, s. 163-185.

v období 1701-1731. František de Paul Rathauský popisuje dějiny fary a zaměřuje se zde na předchozí představitele místní církevní správy. Hned na první stránce jeho zápisů najdeme poznámku, kdy se přiznává k autorství této části kroniky. Zmiňuje zde přesně „*ego Franciseus de Paula Rathausus actualis curatus.*“¹⁷⁸

Od roku 1808¹⁷⁹ pak začíná vést pravidelné kronikářské záznamy v chronologickém sledu, i když se v jeho záznamech objevují časové prodlevy. Chybí například události z let 1812-1813, či rok 1823. Jazyk zápisů z jeho ruky je buď německý, nebo latinský. Řeší se v nich návštěvy významných církevních představitelů., peněžní dary kostelu a další podobná agenda. Zápisy od Františka de Paula Rathauského nalezneme na stranách 1-11.¹⁸⁰

Dalším autorem zápisů byl Matěj Kubíček, který zastával úřad faráře v rozmezí let 1851-1891. Jeho písarská ruka se poprvé v pamětní knize objevuje na straně 12 a týká se události z roku 1851. Hned pod svůj první zápis se farář sám podepsal, a proto lze při následné podobnosti záznamů usuzovat, že se jedná stále o stejného autora.

Matěj Kubíček vedl svoje záznamy nejdříve německy, český jazyk se v jeho rukopise objevil od roku 1863, kdy opsal do pamětní knihy vyjádření úřadu ve Volyni k žádosti Jana Nováka k výstavbě nového mlýna. Od zapsání této události pronikala do tvorby autora čeština častěji. Matěj Kubíček byl autorem 28 stránek kroniky v časovém rozmezí 1851-1888.¹⁸¹

Pak následuje tříletá pauza v zápisech a pamětní kniha pokračuje opět až od události z roku 1891.¹⁸² Nalezneme u nich však již třetí písarskou ruku, která pařila Josefu Kohoutovi, jenž působil v Česticích jako farář v časovém období 1892-1929. Josef Kohout popsal svým rukopisem 114 stran¹⁸³ kroniky a využíval pro své zápisky pouze český jazyk.

Zavedl do pamětní knihy i zpřehlednění vedení zápisů. Do této doby vedli autoři záznamy tak, že vždy do okraje vepsali rok a vedle něj pak popsali jednotlivé události, které považovali za důležité. K jednomu roku se ale mohlo vázat několik záznamů. Čtenář však při čtení nemohl, pokud se důkladně nezačetl, zjistit o čem jednotlivé odstavce v kronice jsou. Josef Kohout začal vpisovat kromě roků do okrajů i nadpisy k jednotlivým událostem. Nesly například název „*Dary pro kostel,*“ „*Nové varhany*“ a podobně. Tímto způsobem došlo k zpřehlednění pamětní knihy a k lepší orientaci v ní. Autorův styl vedení zápisu patřil

¹⁷⁸ Já František de Paul Rathauský současný farář.

¹⁷⁹ SOKA Strakonice, FÚ Čestice (1702-1955), Pamětní kniha č. 2 (1820-1939), s. 4.

¹⁸⁰ TAMTÉŽ, s. 1-11.

¹⁸¹ TAMTÉŽ, s. 12-40.

¹⁸² TAMTÉŽ, s. 41.

¹⁸³ TAMTÉŽ, s. 41-155.

k velice čitelným, ale také úsporným. Pisatel dokázal využít i každý kousek papíru pro svoji tvorbu.

Témata, která považoval za důležité a hodné zapsání, se týkají významných událostí z oblasti čestické fary. Kromě nich však zaměřil autor svoji pozornost i přímo na to, co se dělo v Česticích. Právě za jeho farářského působení došlo k objevení tajné krypty pod podlahou kostela, který zanesl Josef Kohout podrobně na stránky pamětní knihy, navíc i s obrazovou přílohou, kde je vymalováno, jak krypta vypadala při otevření, a dále také, jaké obrazové malby a nápisy se zde nacházely.

Od té doby, co Josef Kohout vedl kroniku, se začaly objevovat novinové výstřižky, které se svým obsahem týkaly obce a vhodně doplňují jednotlivé záznamy, nalepované do kroniky. Farář zapsal také do kroniky ve válečném roce 1915 opis nařízení c. k. místodržitelství, který se týká význačných zvonů.¹⁸⁴ Hned po něm následuje přesný a podrobný soupis a popis zvonů, které se na čestickém kostele nacházely. Soupis zmiňuje i všechny nápisy, které na nich byly.¹⁸⁵

Se svými zápisy končí Josef Kohout v roce 1929. Poté odchází na odpočinek a opouští své místo čestického faráře. Kromě vedení kroniky se, ale autor věnoval i historické práci, kterou zanechal na zadních stranách pamětní knihy. Jedná se o již zmíněnou o historickou stať, která pojednává o historii Čestic a farního kostela.¹⁸⁶

Od roku 1929 se v kronice objevila čtvrtá písařská ruka. Zápisy začal vést Václav Brůžek, který působil na faře v období 1929-1940. Zanechal své záznamy na sedmi stránkách pamětní knihy a se svými zprávami končí v roce 1939.¹⁸⁷ Kromě vedení pamětní knihy doplnil také historickou stať Josefa Kohouta, a to o historii čestické Kalvárie.¹⁸⁸

Druhá pamětní kniha farního úřadu v Čestic byla psána čtyřmi autory, kteří popsali svými zápisy 188 stránek a vedli je v jazyce německém, latinském a českém

¹⁸⁴ SOKA Strakonice, FÚ Čestice (1702-1955), Pamětní kniha č. 2 (1820-1939), s. 85.

¹⁸⁵ TAMTÉŽ, s. 86-87.

¹⁸⁶ TAMTÉŽ, s. 163-185.

¹⁸⁷ TAMTÉŽ, s. 155-162.

¹⁸⁸ TAMTÉŽ, s. 186-188.

4. 3 Pamětní knihy farního úřadu Malenice

Popis pamětní knihy farního úřadu v Malenicích č. 1 (1666-1735)

Vazba této knihy má rozměry 32 cm x 20,5 cm x 1,8 cm a tvoří ji tvrdé desky, jež jsou ještě obalené do papírového obalu. Obal obsahuje výzdobu v podobě hnědých nápisů, kterými prochází v určitých rozestupech svisle vždy skupina čtyř tenkých červených čar. Desky nesou stopy nějakého dřívějšího označení štítkem. Ten se ale nezachoval, možná i místo něj se zde nachází bílý štítek. Umístěn je uprostřed desek s nápisem „FÚ MAL 1.“ Jedná se o registrační označení dodané v archivu.

Na předním přideštlí můžeme nalézt jakási čísla umístěné v horní polovině přideštlí a také v dolním levém rohu. Jedná se však pouze o nějakou skupinu dat. Dalo by se možná soudit, že se jedná o nějaký účet nebo soupis. Jinak se na přideštlí žádné známky textu nenacházejí. Předsádky tato kronika neobsahuje.

Stav této kroniky není dobrý. Hřbet desek v podstatě již neexistuje. Zbývá z nich pouze tenká vrstva, díky níž drží kniha pohromadě. Dále také díky sešití pomocí provázků. Stránek, na kterých se nachází text, je 26 a jsou ve vcelku dobrém stavu, až na několik výjimek. Jedna ze stránek zádušních register je přetržená v půlce a nedrží ani ve vazbě, z níž vypadává. V kronice se tedy dá brát za volný list. Poslední stránka s textem má utržený horní levý roh. Následující dvě stránky jsou rovněž poškozeny, a to odtrženým pravým rohem. Téměř všech stránek knihy se týká ušpinění černou skvrnou v dolním rohu. Tato skvrna je viditelná, především pokud je kronika zavřená. Zasahuje její stránky z boku.

Úvodní list obsahuje velký nadpis „*Liber Memorabilium Ecclesiae et Parochiae Melenicensis uti et Erectionum eiusdem Ecclesia et Parochia.*“ Po něm ještě následuje krátký zápis. Je psán také latinsky a jedná se o úvod ke kronice.

Po úvodním listu následují zádušní registra.¹⁸⁹ Ta se nacházejí na prvních třinácti stranách kroniky. Na čtrnácté straně najdeme hned tři zápisy, které k zádušním registrům nepatří. Jeden pochází od malenického faráře Johana Fabiana Weisenegra a je psán latinsky, další dva zápisy jsou česky a jejich autory nelze určit.¹⁹⁰ Pak následují opět tři strany zádušních register.¹⁹¹ Po nich najdeme na dvou stranách sepsaný inventář majetku kostela

¹⁸⁹ SOKA Strakonice, FÚ v Malenicích (1666-1945), Pamětní kniha č. 1 (1666-1735), s. 1-13.

¹⁹⁰ TAMTÉŽ, s. 14.

¹⁹¹ TAMTÉŽ, s. 15-17.

v českém jazyce.¹⁹² Po inventáři pak následuje šest stran psaných v latině, na kterých najdeme také inventáře kostela.¹⁹³ Poslední z těchto stran je v levém rohu značně poškozena, dokonce jí kousek chybí.¹⁹⁴ Zbylých 48 stránek je prázdných, bez jakéhokoliv zápisu. Nejsou ani nikterak číslovány.

Jazyk této knihy je buď latinský, nebo český. Převládá zde, hlavně díky zádušním registrům, která pocházejí z roku 1666, jazyk český. Českým jazykem pak jsou ještě napsány dvě stránky inventáře kostelního majetku. Ve zbytku zápisů v kronice na stranách 21-26 najdeme již jen latinský jazyk. Typ písma českých a latinských zápisů je humanistický, u německy psaného textu se jedná o kurent.

Forma zápisů je chronologická, ale zprávy z mnoha let chybí. Nejvíce jich je z let 1666, jedná se právě o zádušní registra.¹⁹⁵ Jak česky tak i latinsky sepsané inventáře pocházejí především z doby 1734-1735.¹⁹⁶

Autoři Pamětní knihy Malenice č. 1 (1666-1735)

První kniha obsahuje část zádušních register. Ty pocházejí z let 1666.¹⁹⁷ Přesto se domnívám, že samotná kniha vznikla až v roce 1734. Jejím zakladatelem byl Jan Fabián Weisenregner, který působil na malenické faře v letech 1724-1736.¹⁹⁸ Své tvrzení stavím na faktu, že se podepsal na titulní list kroniky, nejspíš ho sám sepsal i s úvodem. Zádušní registra ale nejsou opsána jeho rukou. Domnívám se, že zádušní registra byla do pamětní knihy přidána v době vzniku pamětní knihy, stejně jako některé další zápisy.

K těmto přidaným zápisům patří i zápis Františka Zálezského. Přesný rok vzniku nelze však určit. Patří ale do rozmezí let 1670-1677, kdy působil František Zálezský na malenické faře. Dále jsou zde vloženy také česky psané záznamy v podobě inventářů farního majetku od Kašpara Baltazara Sebery.¹⁹⁹ Ten zastával místo malenického faráře v letech 1688-1689.²⁰⁰

¹⁹² SOkA Strakonice, FÚ v Malenicích (1666-1945), Pamětní kniha č. 1 (1666-1735), 18-19.

¹⁹³ TAMTÉŽ, s. 20-26.

¹⁹⁴ TAMTÉŽ, s. 26.

¹⁹⁵ TAMTÉŽ, s. 1-17.

¹⁹⁶ TAMTÉŽ, s. 18-26.

Libor Staněk, Pamětní knihy farního úřadu Malenice (1734-1945), České Budějovice 2010.

¹⁹⁷ SOkA Strakonice, FÚ Malenice (1666-1945), Pamětní kniha č. 1 (1666-1735), s. 1-13, s. 15-17.

¹⁹⁸ Eva BAVOROVÁ, FÚ Malenice (1666-1945), Inventář, Strakonice 1969, s. 1.

¹⁹⁹ SOkA Strakonice, FÚ Malenice (1666-1945), Pamětní kniha č. 1 (1666-1735), s. 18-19.

²⁰⁰ Eva BAVOROVÁ, Farní úřad Malenice (1666-1953), Inventář, Strakonice 1969, s. 1.

Jan Fabián Weisenregner je autorem zbylých zápisů, které jsou vedeny latinským jazykem a pocházejí z roku 1735.

Určit toho, kdo sepsal zádušní registra, nelze. Na jedné z jejich stran najdeme tuto poznámku. „ *Tento výpis jest z register starého záduší malenického u přítomnosti ctihodného kněze pana Václava Ignáce Knopfa, ten čas faráře malenického, kostelníků Pavla Lvovského a Matěje Novotného sepsán byl.*“²⁰¹ Kým byl sepsán, ale bohužel zápis neuvádí.

Neuvádí ani to, proč se kronika přestala vést, přestože v ní zůstalo dalších 48 stran volných. Další zápisy pak pokračují v druhé pamětní knize farního úřadu v Malenicích, v ní najdeme autorů mnohem více.

Popis pamětní knihy farního úřadu v Malenicích č. 2 (1735-1945)

Knihy je v hnědých tvrdých deskách a má rozměry 35 cm x 21,5 cm x 3,4 cm. Desky se skládají z kartonu obaleného silnější vrstvou hnědého papíru. Jejich pravý dolní roh je poškozen, neboť papír je v tomto místě natržen. Na deskách se nachází nápis „*Erectionum et memorialium Ecclesiae et Parochiae Malenicensis*“. Ten není dobře zachovalý a není ani dobře čitelný.

Typů papírů v kronice najdeme hned několik, přesně řečeno tři. První, který bude nejspíše původní a nejstarší, je nejvíce zasažen žloutnutím. Druhý jako by byl do kroniky přidán děle, má hladký povrch a je bílý. Poslední typ papíru patří mezi typ novinového papíru, na něm se nacházejí novinové výstřižky a zprávy. Na všech stránkách kroniky se nachází pouze jenom text.

Stav kroniky považují oproti první za výborný. Tuto kroniku je možno označit za zachovalejší. Kromě určitého potrhání předních desek je obal knihy v pořádku. Hřbet drží velmi pevně. Jednotlivé stránky zůstávají ve vazbě a nevypadávají z ní. Je to dáno i tím, že některé z nich se již dočkaly vlepění zpět, jak dokládají stopy po takové práci. Kromě vlepění zpět do knihy proběhly u některých listů i jiné úpravy, v podobě doplnění chybějících částí.

Na předešlý se nenachází žádný zápis. Zajímavějšími se jeví předsádky, které tvoří listy žluté barvy. Na jejich přední části najdeme v horním rohu výtažek z knihy Františka Teplého

²⁰¹ SOKA Strakonice, FÚ Malenice (1666-1945), Pamětní kniha č. 1 (1666-1735), s. 13.

„*Dějiny Jindřichova Hradce*.“²⁰² Píše se v něm o jakémisi Heřmanovi Zálezském z Prošného.²⁰³ Tento výtažek je napsán na kus papíru a na předsádky vlepen. Dále se na přední straně předsádek nachází seznam všech malenických farářů. Souvisle je zde veden od roku 1640 až do roku 1942. Na zadní části předsádek najdeme z jedné strany vlepený novinový ústřížek o Františku Teplém z Lidových novin ze dne 20. července 1945, na druhé se pak nachází razítko tiskařské firmy Karla Šimáka. Po předsádkách se dále nachází seznam učitelů

a kantorů na místní škole, jenž je veden od roku 1640 do roku 1938.

Titulní list kroniky obsahuje nápis „*Liber Erectionum et Memorabilium Ecclesiae et parochiae Malenicensiae*“. Z druhé strany titulního listu se nachází několik poznámek o místní fáře, například je zde, že do farnosti Malenice patřily v roce 1651 tři vesnice s počtem 228 duší.

Pak následuje vlepený dvojlist papíru, na němž se nachází na stroji psaný zápis v latinském jazyce. Jedná se o přepis erekční listiny z 10. května 1406 - nadace urozeného Sulka ze Zálezel pro oltář svaté Doroty ve farním kostele malenickém. Sulko ze Zálezel nemá žádné spojení s pozdějším farářem Františkem Zálezským, který působil v Malenicích v letech 1670 až 1677. Opis se nachází na dvojlistě a pochází z archivu kapituly svatého Víta v Praze. Jedná se o výpis z listin od historika Josefa Pelikána, který jej předal 8. prosince 1936 Františku Teplému. Tuto zprávu najdeme připsánu přímo na dvojlistě.

Po této zprávě začínají již řádné kronikářské zápisy řazené chronologicky. Autoři kroniky psali latinsky, česky a německy. Na prvních 67 stranách se jazyk často střídá. Není výjimkou ani to, že na jedné stránce najdeme zápisy ve všech třech jazycích. Proto pro přehlednost, jakým jazykem je, která stránka napsaná, jsem vytvořil tabulku, která by měla jazykové rozvržení zápisů zpřehlednit. Typ písma je pro české a latinské zápisy humanistický a v případě německých zápisů se jedná o kurent. Od roku 1861 existují již jen záznamy psané písmem humanistickým.

Prvních 14 stránek je psáno latinským jazykem. Výjimku zde tvoří stránky 15 až 16, ty jsou psány česky.²⁰⁴ Po nich pokračují latinské zápisy, které končí na straně 30. Na dalších patnácti stranách se střídá německý a latinský jazyk, přičemž německý zde převažuje. První německy psaný zápis se objevuje v roce 1783.²⁰⁵ Pak následuje střídání tří jazyků, a to

²⁰² František TEPLÝ, *Dějiny Jindřichova Hradce I, Jindřichův Hradec 1927*.

²⁰³ Jednalo se o druhého hofmistra na dvoře českého krále Ferdinanda. I Habsburského.

²⁰⁴ SOkA Strakonice, FÚ Malenice (1666-1945), Pamětní kniha č. 1 (1666-1735), s. 14-16.

²⁰⁵ SOkA Strakonice, FÚ Malenice (1666-1953), Pamětní kniha č. 2 (1734-1945), s. 31-32.

německého, českého a latinského. Latina se mezi zápisy objevuje nejčastěji. Od roku 1861 se již objevují pouze záznamy psané česky.²⁰⁶ Dochází také ke změně jejich uspořádání. Nejedná se už o různé neuspořádané zprávy, které byly vedeny chronologicky po rocích, ale začíná řazení podle působení farářů. Době každého faráře byl věnován určitý úsek. Tento úsek pak tvoří chronologický blok, ve kterém se dozvíme, co se událo v jednotlivých obdobích působení farářů. Mimo různé zprávy o událostech začíná každý blok krátkým životopisem nastupujícího faráře. Pro přehlednost se začíná využívat přibližně dva centimetry širokého okraje na kraji stránky, do něj jsou zapisovány marginální poznámky, charakterizující, o čem pojednává na stránce se nacházející text. Tyto popisy pomáhají k lepší přehlednosti a orientaci v kronice.

Navíc začátek každého období obsahuje fotografii nastupujícího faráře. První nalezneme fotografii faráře Františka Pavlíčka (1861-1889). Konec zápisů v kronice přichází na straně 187. Dále následuje dvacet prázdných listů, na kterých nejsou žádné zápisy a nenajdeme na nich žádné označení. Na posledních stránkách kroniky se nachází doprovodný materiál, dnes bychom ho mohli označit jako přílohu. Zde najdeme nalepeny různé novinové výstřižky, které se částečně objevovaly už dříve. Jednalo se o zprávy z tisku, které psaly například o úmrtí různých církevních hodnostářů nebo také patronů kostela. Také zde objevíme různé lístky na potraviny z období první světové války, například na mouku, chleba, mléko a podobně. V neposlední řadě zde nalezneme i rakouské peníze, jedná se o papírovou korunu a dvoukorunu.

Na konci knihy najdeme opis několika zpráv z archivu arcibiskupství pražského. Jedná se o čtyři záznamy, jeden z nich je psána česky, dva latinsky a jeden německy. Jejich zhotovení připadá na roky 1610, 1660 1730 a 1705. První z nich přináší žádost o ustanovení kněze Enericha Polonia malenickým farářem. Další dvě zprávy přinášejí informace o konání vizitací. Poslední zpráva obsahuje seznam inventáře kostela.²⁰⁷

Autoři pamětní knihy Malenice č. 2 (1735-1945)

Zakladatelem farní kroniky a také její prvním autorem je Jan Fabián Weisenregner. Jeho rukou byla napsána i titulní stránka kroniky, na níž se nachází jeho podpis. Jan Fabián

²⁰⁶ SOka Strakonice, FÚ Malenice (1666-1953), Pamětní kniha č. 2 (1734-1945), s. 67.

²⁰⁷ SOka Strakonice, FÚ Malenice (1666-1953), Pamětní kniha č. 2 (1734-1945).

Weisenregner sepsal prvních čtrnáct stran v kronice.²⁰⁸ Na ně opsal zádušní registra z první pamětní farní knihy.²⁰⁹ Po nich pokračuje dalšími zápisy, jež se nacházejí na stranách 19 až 23 a to z let 1753.²¹⁰ V této době není doložen Weisenregner jako farář, tuto funkci totiž zastával v letech 1724 až 1736. Nicméně se lze domnívat, že Jan Fabián Weisenregner mohl na farnosti působit, neboť nalezneme jeho písařskou ruku v matrikách i v tomto období. Navíc dochází k značné podobnosti písma s jeho dřívějšími zápisy.

Následující stránky sepsal František Stuna (1762-1782).²¹¹ Písmo i styl se jednoznačně odlišuje od předchozích zápisů. Jazyk těchto záznamů je latinský. Jeho autorství lze určit na základě shodných znaků v jeho písmu v zápisech ve farní kronice a v matrikách. Jedná se o ozdobné znaky na konci slov a například také u minuskuly písmena *d*. Po těchto třech stranách pokračují další zápisy od Jana Fabiána Weisenregnera.²¹²

Mezi další autory druhé pamětní knihy patří Josef Böhm.²¹³ Josef Böhm působil jako farář v Malenicích v letech 1783-1800. Po něm převzal vedení kroniky Ignác Naousch, který vykonával funkci faráře v letech 1829 až 1839.²¹⁴ Jeho jazykové znalosti se dají považovat za velmi dobré. Psal totiž německým, latinským a českým jazykem. S počátkem úřadování faráře Václava Osvalda v roce 1839 se objevuje v pamětní knize i jeho rukopis.²¹⁵

Zbytek kroniky od strany 68 je psán českým jazykem.²¹⁶ Bohužel, ke stranám 68 až 101 nelze určit jistě autora.²¹⁷ Můžeme se pouze domnívat, kdo psal těchto 33 stran, které popisují celé období působení dvou farářů a počátek působení třetího. Možností a teorií je několik. První z nich je, že každý z farářů vedl kroniku při svém působení v úřadě. Tím pádem bychom měli hned tři další autory kroniky. S tím to tvrzením však nelze souhlasit, jelikož rukopis je na všech stránkách stejný. Proto se domnívám, že šlo o autora jednoho. Ten nejspíš sepsal události zpětně, jak se mu je podařilo zjistit a vypátrat. Vycházím z toho, že při porovnání s pozdějšími záznamy jsou tyto zápisky velmi strohé a zkratkovité. Proto jsem ruku, jenž sepsala tyto stránky, označil jako neznámého písaře č.1.

²⁰⁸ SOka Strakonice, FÚ Malenice (1666-1953), Pamětní kniha č. 2 (1734-1945), s. 6-18.

²⁰⁹ SOka Strakonice, FÚ Malenice (1666-1953), Pamětní kniha č. 1 (1666-1735).

²¹⁰ SOka Strakonice, FÚ Malenice (1666-1953), Pamětní kniha č. 2 (1734-1945), 19-23.

²¹¹ TAMTÉŽ, s. 24-25.

²¹² TAMTÉŽ s. 26-29.

²¹³ TAMTÉŽ, s. 30-37.

²¹⁴ TAMTÉŽ, s. 38-50.

²¹⁵ TAMTÉŽ, s. 50-67.

Působil jako farář v Malenicích v rozmezí let 1839-1861.

²¹⁶ TAMTÉŽ, s. 68-187.

²¹⁷ TAMTÉŽ, s. 68-101.

Od roku 1913 začal vést kroniku František Špalek.²¹⁸ Jednalo se o malenického faráře působícího v letech 1895-1933. Pamětní knihu vedl od strany 101 až do strany 169. František Špalek činil zápisy v rozmezí let 1913-1933. Svě působení jako autora kroniky, ale i jako místního faráře, pak zakončil doslovem přímo v kronice. V něm shrnuje svojí práci pro blaho obce a okolí a zamýšlí se také nad současnou dobou a společenskou situací.²¹⁹

Dalším autorem zápisů byl Dominik Nakládal. Ten spravoval faru a činil zápisy do farní kroniky v neklidných letech 1933-1940.²²⁰ Po něm faru administroval Antonín Mikulášek, který se staral o faru a dělal záznamy v pamětní knize farního úřadu v rozmezí let 1940 až 1941.²²¹ Posledním autorem kroniky se stal Jan Pátek. Ten musel ale svoje psaní během válečných let přerušit a pak ho zpětně dokončit. Zápisy z let 1941-1945 kronika tedy obsahuje, ale byly dopsány až zpětně v roce 1945. Proto se mnohdy jedná jen o krátké a útržkovité zprávy z těchto let.²²²

Druhou pamětní knihu farního úřadu v Malenicích sepsalo devět osob, z nich se mi podařilo určit osm z nich. Jediného neznámého autora jsem označil jako neznámého písaře č. 1. Autorem zápisů, kterého nemůžeme určit, nejspíš mohl být malenický farář, jež působil v té době, ze které zápisy jsou, ve farním úřadu. Nelze to však s jistotou určit.

²¹⁸ SOkA Strakonice, FÚ Malenice (1666-1953), Pamětní kniha č. 2 (1734-1945), s. 101-169.

²¹⁹ TAMTÉŽ, s. 168-169.

²²⁰ TAMTÉŽ, s. 169-180.

²²¹ TAMTÉŽ, s. 181-184.

²²² TAMTÉŽ.

4. 4 Pamětní kniha farního úřadu Předslavice

Pamětní kniha Předslavice č. 1 (1771-1877)

Pamětní kniha Předslavice je umístěna ve vazbě 32 cm x 20 cm x 2cm. Desky mají pískovcovou barvu, na které se dříve nacházel červeno- černý potisk. Ten, je ale především na přední straně desek velmi málo patrný. Desky jsou vyrobeny z tvrdého papíru, který je na rozích a hřbetu vyztužen hnědou koženkou.

Uprostřed přední strany desek najdeme nalepený světle žlutý štítek, jehož tvar nelze přesně určit, kvůli tomu, že se nezachoval úplně celý. Na několika místech je sedřený a porušený. Přestože štítek není zcela dochován a chybí tak i některé části nápisu na něm, lze rekonstruovat, o jaká slova se jedná. V nápisu stojí psáno „*Liber Memorabilium*.“ Kromě něj najdeme ještě v obrazci tužkou vepsáno arabské číslo jedna a pak ještě časové vymezení pamětní knihy 1776-1885. Zadní strana desek žádné označení nenesou, ale černo-červený barevný potisk je na nich lépe zachován, než na předních deskách. Přední a zadní přideštiny a stejně tak oboje předsádky neobsahují žádné značení.

Farní kronika je dochována v dobrém stavu, desky nemají stopy poničení, či potrhání. Ve srovnání s jinými pamětními knihami by se její stav dal označit dokonce jako velmi dobrý.

Pamětní kniha Předslavice má 166 stran.²²³ Z toho zápisy se nacházejí na 144 z nich. Kronika začíná na třetí straně úvodním listem nápisem v latinském jazyce „*Liber Memorabilium rerum in quo continetur. Numerus I. antiqua descriptio totius teritorii Ecclesiae Parochialis Przedslavicensis. II descriptio domus Parochialis, et omnium ad eodem pertinentium. III. Quid nomine decimarum est quovis pago actu nunc participet. IV Quid nomine lacti ei nii. V. Quantum est foundationibus. VI. Qualia onera eidem in puncta sunt. VII. et ultimo ad nexum est inventarium Ecclesiae. Ad avitus a me Adalberto Studnička. Parochiali Administratore Anno 1794 die 30. Novembris.*“²²⁴

Po něm následuje jedna volná stránka a na další straně nápis v latinském jazyce „*Liber Conscriptorum Teritorianorum Ecclesiae Przedslavicensis sub Titulo Illustrissimo ac Individuae Trinitatis. Tum Nomine tum Cognomine. Tum qua signata omnium altas*

²²³ SOKA Strakonice, FÚ Předslavice (1727) 1770-1956, Pamětní kniha č. 1 (1771-1887).

²²⁴ TAMTÉŽ, s. 3.

Kniha pamětní, v které nalezneme za sebou. I. Dřívější popis celého území fary v Předslavicích. II. Popis domu farního a všeho k němu náležející. III. Soupis desátků je umístěn zde. IV. V. Kolik je fundací. VI. Povědomí o majetku zde je VII. a dále také inventář kostela. Dědicům mým Adalbert Studnička administrátor fary v roce 1794 dne 30. Listopadu.

*Frequenta[tiorum] annua tam Catechesium Quam Sacramentorum suspetio de haeresi numerus Loci Iuxta ordinem Alphabeticum Numerus domus et numerus annus curatorum inquisitiones a me Joanne Samuel Sebastiano Gedlička.*²²⁵ *Proto Administratore Anno 1776.*²²⁶ Jedná se o úvodní list k následujícímu 67 stránkovému oddílu, ve kterém najdeme soupis obyvatel a jejich odpovědi na různé otázky týkající se katolické víry.²²⁷ Tyto otázky byly položeny obyvatelům Předslavic a dalších obcí, které měla předslavická fara pod svojí správou.

Jednalo se o deset otázek, které po překladu z německého jazyka měly následující znění:

1. Zda se tázaný vyzná v duchovním učení
2. Zda je tázaný vzdělaný v katolických myšlenkách
3. Zda navštěvuje bohoslužby.
4. Zda přijímá svaté ostatky.
5. Zda byl biřmován
6. Zda má podezření, že se v obci, či okolí děje něco kacířského a proč
7. Zda zná nebo byl někdy v nějaké nekatolické zemi
8. Zda u sebe nechal přespat, či žít muže nebo vyslance neuznávající katolickou víru
9. Zda u sebe nemá nějaké kacířské knihy.

Při zapsání do kroniky pak autor vytvořil ke každé vesnici přehlednou tabulku. Ta se skládá z patnácti sloupců. Do prvního z nich je vepsáno, zda se jedná o muže, ženu nebo jejich děti. V druhém je uvedeno jejich jméno a ve třetím jejich věk. Pak následuje deset sloupců a v každém z nich se nachází jedna otázka. V dalším ze sloupců se udával název obce. Ve čtrnáctém sloupci se vyplňovalo číslo chalupy, ve které daná rodina bydlela. V posledním sloupci se pak nacházel rok vypracování tohoto dotazníku, jenž je pro všechny vesnice stejný 1776. Do jednotlivých sloupců pak autor po řádcích vypsál potřebné údaje. K odpovědi na jednotlivé otázky využíval slova „ja“ a „nein.“ Tento soupis zabírá 67 stran pamětní knihy a týká se těchto vesnic: Újezdec, Úlehle, Beneda, Bohunice, Čepřovice, Černětice, Javořice, Jinětice, Kakovice, Předslavice, Kojetín, Morčovice, Straňovice, Tvrzice,

²²⁵ Jednalo se o místního faráře v rozmezí let 1792-1814.

²²⁶ SOkA Strakonice, FÚ Předslavice (1727) 1770-1956, Pamětní kniha č. 1 (1771-1887), s. 5.

Knihy zápisů pro území fary v Předslavicích ve jménu nejsvětější a jednotné trojice, ve jménu stejného jména poznamenání pro všechny bližní, četnost výuky katechismu, jež jeho svátost podezřívá z hereze, činí tak podle abecedy pro všechny domy a duše. Za administrace Jana Samuela Sebastiana Jedličky roku 1736.

²²⁷ SOkA Strakonice, FÚ Předslavice (1727) 1770-1956, Pamětní kniha č. 1 (1771-1887), s. 5-72.

Všechlapy.²²⁸ Seznam vesnic je veden v abecedním pořadí. Při zkoumání odpovědí na položené otázky, zjistíme například, že kacířské knihy neměl žádný z místních obyvatel a také žádný z nich nenavštívil nekatolickou zemi.

Po skončení tohoto soupisu následuje dvoustránkový zápis o historii předslavické fary.²²⁹ Fara v Předslavicích měla počátky již v polovině čtrnáctého století, v roce 1665 se ale místní farní kostel svatého Václava změnil na filiální a celou oblast spravovala fara ve Vlachově Březí, k obnově došlo až v roce 1770.²³⁰ Po popisu historie fary následují opisy kupních smluv a nařízení, které zabírají deset stran.²³¹ Po nich následuje soupis desátků, které mají odvádět jednotlivé okolní vesnice. Jedná se o desátek naturální, protože je rozepsán v podobě žita a ovsu. Rozpis desátků se nalézá na osmi stranách a je v českém jazyce.²³² Časově se váže k roku 1792.

Následuje několik opisů fundačních instrumentů, které se týkají místního zádušního majetku a vztahují se k létům 1728, 1770, 1757 a 1775. Dva z nich jsou sepsány v českém jazyce. Ze zbylých dvou je jeden z nich sepsán německy a druhý latinsky. Následuje výpis z gruntovní knihy z roku 1795.²³³

Po těchto zprávách hospodářského charakteru přichází několik záznamů, jež nás informují o předslavických farářích, a to konkrétně o jejich střídání. Dozvíme se tak o změnách, kdy faru opustil František Šubrt a byl nahrazen Františkem Sokolem a ten pak v roce 1829 Ignácem Tloušťem.²³⁴

Na dalších čtyřech stranách se vrací hospodářská tematika. Jedná se o výpis z městských knih ve Volyni. Najdeme v něm rozpis dávek, které jsou Předslavice a příslušné obce povinny platit. Nařízení vydala rada města Volyně. Po tomto nařízení přichází zápis týkající se obligací vztahujících se k farnímu úřadu.²³⁵ Po něm následuje osm prázdných stránek.

Tuto mezeru přerušuje krátká zpráva s nadpisem „*Memorabilia quoad Ecclesiam*“,²³⁶ datovaná k roku 1841. Po něm najdeme opis nadačního listu na mše pro „*Jiřího Bedřicha Zádolského rytíře ze Schöntechu a pána na Černěticích*“ datovaný k roku 1885.

²²⁸ Jedná se o obce, které se nacházejí v jižních Čechách v blízkosti obce Předslavice bývalý okres Strakonice.

²²⁹ SOkA Strakonice, FÚ Předslavice (1727) 1770-1956, Pamětní kniha č. 1 (1771-1887), s. 73-74.

²³⁰ Eva BAVOROVÁ, FÚ Předslavice (1727) 1770-1956, Inventář, Strakonice 1970, s. 1.

²³¹ SOkA Strakonice, FÚ Předslavice (1727) 1770-1956, Pamětní kniha č. 1 (1771-1887), s. 78-106.

²³² TAMTÉŽ, s. 103-107.

²³³ TAMTÉŽ, s. 110-113.

²³⁴ TAMTÉŽ, s. 115-118.

²³⁵ TAMTÉŽ, s. 107-109.

²³⁶ TAMTÉŽ, s. 114-115.

Po nadační listině následují dvě prázdné stránky a po nich pokračují záznamy o inventáři kostela a jeho majetku z roku 1796. Inventář obsahuje popis kostela jak zvenku, tak zevnitř a k tomu i popis celé fary.²³⁷ Vypsán je i všechen nábytek a předměty, jež se zde nacházely. Soupis má deset stran a veden je v latinském jazyce. Po dalších dvou prázdných stranách obsahuje farní kronika opis dvou misivů z roku 1786 a 1795. Po nich pak soupis příspěvků farníků z let 1795 a 1798. Na následující stránce se pak nacházejí tři záznamy dva z roku 1841 a jeden z roku 1853. Poslední z nich je na rozdíl od ostatních záznamů sepsán modrou barvou.

Další dva listy jsou prázdné a zprávy pokračují až rokem 1856, kdy se dovídáme o špatném stavu fary a neochoty patrona na ni přispívat. Následující zápis pak pokračuje až v roce 1880 a popisuje opravu kostelní budovy. Poslední zápis v kronice patří k roku 1887 a pojednává o vysvěcení křížové cesty.²³⁸

Další stránka pak obsahuje nalepený list šedivé barvy, na kterém je v jeho prostředku napsáno „*Liber aecconomiae pro Anno 1800 et 1801.*“²³⁹ Po něm najdeme zápisy obsahující výnosy pšenice, ječmene, ovce a žita pro jednotlivé vesnice.²⁴⁰ Na předposlední popsané stránce farní kroniky se pak nachází nákres kruhové tvaru, v jehož prostředku leží nápis Předslavice. Okolo tohoto názvu se v různých vzdálenostech nacházejí další vesnice spadající pod správu farního kostela. U jednotlivých obcí se nacházejí číslice. Nejspíše se jedná o jakýsi obrazový přehled úrody jednotlivých obcí a zároveň o mapu vzdálenosti jednotlivých obcí od Předslavic. Těmito záznamy pamětní kniha Předslavice končí a následuje 22 nepopsaných stránek.²⁴¹

Datování kroniky je velmi složité. Jednotlivé záznamy nejdou chronologicky za sebou a objevují se zde často několikastránkové mezery mezi jednotlivými zápisy. Vedení a styl záznamů není jednotný. Autoři se spíše než na zaznamenávání různých událostí z dějin obce či fary soustředili na opisování různých dokumentů. Nedali si však záležet na tom, aby jednotlivé opisy šly chronologicky za sebou. Najdeme například zápis o svěcení křížové cesty z roku 1887 a hned po něm následuje výpis o stavu výnosů obilí pro jednotlivé okolní obce z roku 1801.

²³⁷ SOKA Strakonice, FÚ Předslavice (1727) 1770-1956, Pamětní kniha č. 1 (1771-1887), s. 132., s. 116-124.

²³⁸ TAMTÉŽ, s. 132.

²³⁹ TAMTÉŽ, s. 132.

²⁴⁰ TAMTÉŽ, s. 132-144.

²⁴¹ TAMTÉŽ, s. 143.

Číslována je předslavická farní kronika velmi sporadicky, a to na třech místech. Začíná číslem jedna, které se nachází v pravém horním rohu třetí stránky pamětní knihy. Pak přichází dlouhá mezera a dalším číslem je až 75 na stránce hned po skončení dotazníku ohledně otázek víry. Poslední číslování nalezneme na čtyřech stránkách v podobě číslic 92, 93, 94 a 95.

Kromě již popsaných záznamů přímo ve farní kronice v ní nalezneme dva volné listy malého formátu. První z nich popisuje rodokmen nějaké blíže neurčené rodiny, jelikož jména v rodokmenu nemají příjmení. Na druhém listě se jeho autor pokusil o jakýsi obsah celé farní kroniky, jenž dovedl však jen do strany 92.

Autoři pamětní knihy Předslavice č. 1 (1787-1887)

Pamětní kniha Předslavice začala být vedena od roku 1794 za působení faráře Vojtěcha Studničky.²⁴² On sám je pak autorem úvodní latinsky psané stránky s nadpisem „*Liber Meorabilium*.“ Po jeho úvodním listu je do farní kroniky vložen zmíněný dotazník, který se týká otázek katolické víry. Byl určen pro obyvatele Předslavic a místních obcí a pochází z roku 1776. Jeho autorem byl farář Jan Šebestián Jedlička.²⁴³ Dotazník má 67 stran.²⁴⁴

Po něm pokračoval ve svých zprávách Vojtěch Studnička. Začal dvoustránkovou latinsky psanou historií předslavické fary. Jeho další zápisy již nejsou klasické kronikářské zprávy, které by přinášely informace například o životě v obci, či o událostech na faře. Autor se zaměřil na opisování různých instrumentů a nařízení, které se zabývají předslavickou farou. Své zprávy pak sepsal v této části knihy na 32 stranách a zakončil je rokem 1812.²⁴⁵

Následuje časová mezera v záznamech a další zprávy máme až od roku 1829, jejich autorem je Ignác Tloušť - farář v Předslavicích v letech 1829-1852. Ten podává několik latinsky psaných informací o svém nastoupení a také si stěžuje na špatný stav přebírané fary, ke svému autorství zpráv se přiznává přímo v textu svých zpráv. Ignác Tloušť popsal svým rukopisem v této části pamětní knihy osm stránek a zakončil je zprávou k roku 1845.²⁴⁶

Písmo dalšího autora, jež se nachází pouze na dvou stranách farní kroniky, se nepodařilo určit. Rukopisu v pamětní knize neodpovídá ani žádný z rukopisů dokumentů dochovaných ve farním fondu z tohoto období ani z matričních zápisů, proto ho musíme

²⁴² Působil v Předslavicích jako farář v rozmezí let 1792-1814.

²⁴³ Působil v Předslavicích jako farář v rozmezí let 1792-1814.

²⁴⁴ SOKA Strakonice, FÚ Předslavice (1727) 1770-1956, Pamětní kniha č. 1 (1771-1887), s 5-72.

²⁴⁵ TAMTÉŽ, s. 72-104.

²⁴⁶ TAMTÉŽ, s. 104-112.

označit jako písařskou ruku č. 1. Jí byla sepsána nadační listina z roku 1885.²⁴⁷ Tento opis musel být do kroniky dopsán později, neboť hned za ním se objevuje další zpráva od Vojtěcha Studničky. V této se nachází v latinském jazyce sepsaný inventář kostela a fary z roku 1796. Jedná se o deset stran dlouhý zápis Vojtěcha Studničky.²⁴⁸

Další dvě zprávy zpracoval Ignác Tloušť, jsou vedeny v latinském jazyce.²⁴⁹ Na straně, kde se nacházejí, najdeme ještě jeden zápis a ten pochází z roku 1853. Sepsán je modrým inkoustem a jeho autorem je Karel Kubišta předslavický farář v rozmezí let 1852-1885. Jeho autorství můžeme prokázat na základě porovnání jeho písma v pamětní knize s jeho písmem v matričních knihách. Najdeme zde shodné rysy pro autorům rukopis. Především velký důraz kladl Karel Kubišta na počáteční písmena slov, ty psal zřetelněji a větší velikostí. Autor také nespojoval jednotlivá písmena pomocí ligatur, ale psal je s nepatrnými rozestupy. Jeho zápis pojednává o vysvěcení kaple v Čepřovicích.²⁵⁰ Po dvou prázdných stranách pokračuje ve vedení pamětní knihy opět Karel Kubišta. Jím sepsané další tři zprávy jsou sepsány v českém jazyce a pojednávají o monstranci v místním kostele.²⁵¹

Na stejné stránce, kde končí se spisováním Karel Kubišta, nalezneme ještě jeden zápis. Ten pochází od Františka Masopusta, který v této době působil jako misionář v Předslavicích. Jeho český vedený zápis pojednává o svěcení místní křížové cesty.²⁵²

Poslední část zápisů pamětní knihy Předslavice tvoří výpis knih „*Liber aeconomiae*“ z let 1800 a 1801. Jejich obsah byl do farní kroniky nalepen. Rozsah tohoto výpisu je dvanáct stran. Jejich autorem je Vojtěch Studnička, jehož autorství této části pamětní knihy lze určit na základě podobných znaků s předchozími jeho zápisy.²⁵³

Pamětní knihu Předslavice sepsalo sedm autorů. Své zápisy vedli v německém, latinském a českém jazyce. Nepsali však své zápisy zcela chronologicky a také nezaznamenali všechny své zprávy pouze do jednoho celku stránek, které by šly za sebou. Jejich písmo se nachází na několika místech pamětní knihy. Popis vedení pamětní knihy jednotlivými autory, tak může působit nepřehledně. Pro lepší orientaci, kdo je autorem jakého počtu

²⁴⁷ SOKA Strakonice, Farní úřad Předslavice (1727) 1770-1956, Pamětní kniha č. 1 (1771-1887, s. 114-115.

²⁴⁸ TAMTÉŽ, s. 116-126.

²⁴⁹ TAMTÉŽ, s. 127.

²⁵⁰ TAMTÉŽ, s. 127.

²⁵¹ TAMTÉŽ, s. 130-131.

²⁵² TAMTÉŽ, s. 131.

²⁵³ TAMTÉŽ, s. 132-144.

a v jaké části knihy umístěných stránek, se nachází v závěru práce připojená tabulka autorství zápisů.²⁵⁴

4. 5 Pamětní kniha farního úřadu Kraselov

Pamětní kniha farního úřadu Kraselov č. 1 (1817-1953)

Kniha má vazbu o rozměrech 32 cm x 24 cm x 3 cm a je zasazena do tvrdých kartonových desek. Karton je pak ještě navíc obalen povlakem hnědé barvy.

Přední strana desek obsahuje v pravé horní části bílý čtvereček, na kterém se nachází červeně natisknuto FÚ Kraselov 1. Uprostřed desek se nachází nalepený štítek, jenž má světle žlutou barvu. Popsat jeho přesný tvar se přesně nedá. Jedná se o oblý trojúhelník, ze kterého v jeho rozích vycházejí hvězdice. Na obrazci se nachází nápis: „*XV. Liber Meomorabilium penes Parochiale Beneficium Krassloviense Fach XIII.*“ Další záznamy přední ani zadní část desek neobsahuje. Na předním přidešti nenalezneme nějaké značení, či nápis, na zadním přidešti naopak ano. Jedná se o v levém dolním rohu nalepený lístek oranžové barvy nesoucí nápis „*Pamatuj ! pamatuj, že poslouchání zahraničního rozhlasu je zakázáno a trestá se kázníci nebo i smrtí.*“ Předsádky pamětní knihy Kraselov neobsahují žádné značení nebo poznámky.

Dochovaný stav vazby farní kroniky není dobrý. Kožený obal na kartonu se na několika místech trhá. Hřbet kroniky se odlepuje od vazby. Jednotlivá přidešti se též rozlepují. Desky jsou spojeny se stránkami knihy pouze několika provázky, které drží celou knihu pohromadě.

Kniha má 305 stran a z toho na 177 z nich najdeme vedené zápisy. Zapisování ve farní kronice začíná na straně tři a to latinským záznamem s nadpisem „*Krasslow*“,²⁵⁵ který je vyveden větším a zdobnějším písmem než zbytek zápisu. V něm najdeme historický exkurz do dějin místní obce a farního úřadu, jenž se vrací až do doby vlády Přemyslovce Vladislava II. Autor zprávy zde připomíná udělení královského titulu Vladislavu II. od Fridricha Barbarossy za účast v bojích v Itálii v roce 1158 a poznamenává, že členem královny družiny při této výpravě byl i jakýsi Jeschek, který pocházel z Kraselova. Přímo z tohoto roku však

²⁵⁴ Blíže příloha 1.VIII.

²⁵⁵ SOkA Strakonice, FÚ Kraselov (1651-1987), Pamětní kniha č. 1 (1159) 1817-1953), s. 3.

zápis nepochází.²⁵⁶ Kromě této zprávy najdeme na následujících třech stranách různé zprávy. Týkají se událostí v obci. Informují o úmrtí několika místních obyvatel a zmiňují osudy místní významné rodiny Chanovských z Dlouhé Vsi.²⁵⁷ Časově spadají zprávy z tohoto místa pamětní knihy do rozmezí let 1609-1670 . Zápisy jsou vedeny chronologicky vzestupně, ale nenajdeme ke každému roku nějaký záznam. Mezery mezi jednotlivými zprávami jsou i deset let.²⁵⁸

Po těchto popsanych čtyřech stranách bylo osm stran vyříznuo. Zbyla z nich v pamětní knize jen část okrajů. Vyříznutí bylo provedeno nejspíše nějakým ostrým předmětem, neboť seříznutí jednotlivých listů je rovné. Po této mezeře následuje latinský nápis s nadpisem „Nota,“ kde se nachází vysvětlení rozhodnutí pokračovat v zápisech ve farní kronice. Od roku 1817 pak následují již chronologicky vedené zápisy vedené rok po roku. Začínají datem 30. ledna 1817. K roku 1818 patří desetistránková zpráva, která podává informace o celkovém stavu kraselovické fary²⁵⁹ Tento zápis je rozdělen do několika částí. V první z nich najdeme soupis dosavadních kraselovických farářů. V další se objevuje popis situace mezi farníky, které má farní úřad na starosti, následuje popis kostela a fary a v poslední části najdeme rozepsán ekonomický stav farnosti. Všechny zprávy z roku 1818 jsou sepsány latinským jazykem.

Poté následuje čtrnáctiletá mezera v záznamech, další zápis v pamětní knize se váže k roku 1832 a pojednává o farních záležitostech ve vztahu k místnímu patronovi panu Chanovskému. Styl vedení zápisu je takový, že vždy je nadepsán jednotlivý rok a pak následuje popsání jednotlivé události. Chronologicky vedené záznamy rok po roce pokračují až do roku 1859. Jazykem zápisů do této doby je latina a němčina.

Na stránce 17 začíná další oddíl pamětní knihy, jenž je doveden až na stranu 79. Zápisy jsou v celém oddíle vedeny převážně německy a jsou rozděleny dle témat do několika částí, jež nesou očíslování pomocí latinskými číslicemi. První část popisuje geografické umístění Kraselova a obcí, které měl tento farní úřad na starosti. Popis zabírá osm stránek farní kroniky.²⁶⁰ V druhé části nalezneme výpis z historie obce Kraselov a farního úřadu. Přináší záznamy o počátcích obce, které jsou dovedeny až do roku 1857. Tento dějinný souhrn má

²⁵⁶ Autorem zápisů je zakladatel farní kroniky Kraselov Antonín Krátký, který působil ve funkci místního faráře v rozmezí let 1759-1766.

²⁵⁷ Jednalo se členy rodu Chanovských z Dlouhé vsi. Obdrželi Kraselov koupí v roce 1671. Posledním držitelem Kraselova z jejich rodu byl František Xaver Chanovský, který zemřel 1877. Většina členů rodu je pochována v kraselovském kostele svaté Anny.

²⁵⁸ SOkA Strakonice, FÚ Kraselov (1651-1987), Pamětní kniha č. 1 (1159) 1817-1953), s. 3-6.

²⁵⁹ TAMTÉŽ, s. 7-17.

²⁶⁰ TAMTÉŽ, s. 17-25.

čtyřicet stran.²⁶¹ Třetí část tohoto oddílu nese nadpis „*Mehrwürdigen Tagen*“ přináší popis významných dní.²⁶² Čtvrtá část obsahuje výpis všech dosavadních farářů s vypsáním jejich obdobím působení. Vypsáno zde je dvacet jmen. Kromě těchto záznamů, jež sepsal autor německým jazykem, nalezneme dopsáno jazykem českým další tři následující faráře, ti ale byli dopsáni později.²⁶³

Další část nás seznamuje s posloupností místních učitelů. Najdeme v ní napřed krátké popsání historie dějin školy a pak již jednotlivá jména učitelů. Jako první pedagog zde působil od roku 1746 Dominik Padenti.²⁶⁴ Podobně jako v zápisu farářů jsou vedena i jména učitelů, kteří zde působili, do poloviny devatenáctého století, německým jazykem, a další jména pak dopsala jiná autorská ruka později českým jazykem.

Následující část přináší tentokrát souhrn místních správců, jak působili v Kraselově. Po ní pokračují záznamy částí o místní é rodině Chanovských z Dlouhé Vsi.. Najdeme zde výpis jejich členů, jak po mužské, tak i ženské linii.²⁶⁵ Poslední část tohoto oddílu obsahuje popis kostela v Kraselově. Obsahuje umístění jednotlivých oltářů a jejich obsah.²⁶⁶

Přesně datovat celý oddíl o rozsahu 62 stránek nelze. Se sepisováním začal autor v roce 1859, avšak nemůžeme tvrdit, že všechny části vznikly právě v tomto roce. Hlavně u dodatků ke jménům farářů a učitelů tomu tak jistojistě není, protože tyto osoby působili v Kraselově mnohem déle, než v roce 1859. Můžeme se však domnívat, že záznamy vedené německým jazykem jsou sepsány jedním autorem, česky psané přípisky pak má na svědomí někdo jiný.

Způsob vedení tohoto oddílu je takový, že zápisy pokrývají vždy celou plochu jedné půlky stránky. Druhou část stránky, pak autor využíval k připisování různých poznámek a vysvětlivek.

Od roku 1899²⁶⁷ pokračují soustavné chronologické zápisy, které jsou vedeny po rocích. V levé části je vždy nadepsán rok a v pravé popis dané události. Pokračuje trend z předešlých stran v podobě přesného rozdělení stránky na polovinu, do níž se vedou zápisky, a na polovinu, jež se nechává prázdná pro dodatky a přípisky. Postupně se však jednotlivé záznamy začínají rozšiřovat a využívat většího prostoru, až nakonec jednotlivé záznamy

²⁶¹ TAMTÉŽ, s. 25-65.

²⁶² SOkA Strakonice, FÚ Kraselov (1651-1987), Pamětní kniha č. 1 (1159) 1817-1953), s. 63-64.

²⁶³ TAMTÉŽ, s. 65-66.

²⁶⁴ TAMTÉŽ, s. 67-68.

²⁶⁵ TAMTÉŽ, s. 69-71.

²⁶⁶ TAMTÉŽ, s. 72-79.

²⁶⁷ TAMTÉŽ, s. 80.

zabírají celou stránku a mají pouze minimální okraje pro to, aby se do nich dal nadepsat příslušný rok.

Kronika obsahuje i obrazový materiál v podobě fotografií farářů a jiných církevních představitelů.²⁶⁸ Většinou se objevují jako dokumentace ke zprávě o úmrtí dotyčných. Pokud se na fotografiích nachází více osob, autor dopsal k jednotlivým postavám, o koho se jedná.

Tématika zápisů z let 1899 až 1943 je velice různorodá.²⁶⁹ Týká se obce Kraselov, jejího farního úřadu, ale i meteorologických jevů, jež daný kraj v tomto období postihly. Autor zmiňuje i události ze světových dějin. Například líčí situaci na Balkáně, či přináší informace o panovnících na habsburském trůnu.

Záznamy v kronice jsou vedeny bez mezery do let 1943. Během prvních válečných let druhé světové války dochází k velkému úbytku četnosti záznamů a pamětní kniha byla vedena opravdu velmi sporadicky. Poslední zápis před mezerou v zápisech se týká kanonické vizitace.

Obnovení vedení pamětní knihy nastalo v roce 1947,²⁷⁰ starší události z let 1944-1946 autor dopsal zpětně. Záznamy v kronice jsou dovedeny do roku 1956. Při srovnání s předválečným vedením pamětní knihy nejde o tak časté a na témata bohaté záznamy. Po zápisech v roce 1956 následuje ještě 213 volných listů.

Kromě popisu jednotlivých událostí najdeme v pamětní knize ještě krátkou historickou stať o dějinách obce sepsanou českým jazykem, která je umístěna ve farní kronice do mezery v záznamech v období během druhé světové války. Toto historické pojednání má 18 stran a jeho autorem byl farář Josef Zíka (1931-1950).²⁷¹

Číslování farní kroniky začíná na páté stránce knihy, a to římskou jedničkou. Číslování celé knihy je dovedeno do čísla 152. Avšak ne všechna čísla jsou psána inkoustem a původní. Čísla 14-135 jsou dopsána obyčejnou tužkou. Dohledat, kdy se tak přesně událo, nelze. Jednat se může například o počín, jenž vznikl během zpracování fondu v archivu, ale tak mohl učinit nějaký z autorů pamětní knihy.

Vedle zápisů na stránkách pamětní knihy v ní najdeme i několik volných dokumentů. Všechny jsou psány v českém jazyce a týkají se různých událostí. Jedná se o soupis volebních

²⁶⁸ První fotografie se objevuje ke zprávám z roku 1934 a najdeme na ní vyobrazeno procesí, které nese misionální kříž do místního kostela.

²⁶⁹ SOkA Strakonice, FÚ Kraselov (1651-1987), Pamětní kniha č. 1 (1159) 1817-1953), s. 80-159.

²⁷⁰ TAMTÉŽ, s. 177-182.

²⁷¹ TAMTÉŽ, s. 159-177.

Autorem této části byl Josef Zíka farář v Kraselově v rozmezí let 1931-1950.

hlasů,²⁷² žádost o půjčení vyřazených varhan z Volyně,²⁷³ soupis výdajů, jež stál Pacov²⁷⁴ a Radenín²⁷⁵ při přesouvání posádky mušketýrů v roce 1640,²⁷⁶ schéma a popis kraselovského kostela.²⁷⁷ Poslední z dokumentů zaznamenává krátkou zprávu o dějinách obce a je vložen do papírových desek vytvořených z letáku na knihy nakladatelství Vyšehrad. Tento malý dějinný exkurz má osm stran malého formátu obsahuje podobné informace, jako přináší sepsaná historie obce od Josefa Zíky, lze se domnívat, že se mohlo jednat o koncept pro jeho práci.

Autoři pamětní knihy farního úřadu Kraselov č. 1 (1817-1953)

Záznamy ve farní kronice začínají od její třetí stránky, první dvě stránky jsou prázdné. Prvním autorem byl s velkou pravděpodobností farář Antonín Krátký. Bohužel autor se pod své záznamy nepodepsal, a tak můžeme určit jeho autorství pouze podle podobnosti rukopisu v pamětní knize a v jím vedených záznamů v matrikách. Nejvíce podobných znaků mají majuskuli písmen, především *A* a *D*, kde autor využil stejné ozdobné prvky. Kromě zápisů přímo ve farní kronice a matrice, lze porovnat i úvodní nadpis na deskách obou knih, podobnost rukopisu je zde více než zřejmá. Zápisy od tohoto autora se nacházejí na čtyřech stranách,²⁷⁸ jsou v latinském a českém jazyce a pojednávají o nejstarších dějinách Kraselova.

Druhým autorem pamětní knihy je Jan Nedler, kraselovský farář v rozmezí let 1766-1787. Sepsal ve farní kronice pouze jeden zápis a to latinským jazykem. Pojednává o jednom z dřívějších patronů farnosti Jana Dlouhovského. Jeho autorství lze dokázat na základě porovnání jeho rukopisu ve farní kronice a jeho zápisů v matričních knihách. Jeho drobnou písařskou ruku nalezneme v obou knihách. Autor měl sklon psát jednotlivá písmena jako velmi malá a navíc natěsnaná na sebe.

Na další straně farní kroniky nalezneme hned dva autory pamětních zápisů ve farní kronice. Prvním z nich je kraselovský farář Vavřinec Novák²⁷⁹ a do pamětní knihy zanesl pouze jednu zprávu. Druhým autorem na této stránce je také farář z Kraselova a jedná se

²⁷² Tento soupis najdeme i opsaný přímo ve farní kronice a váže se k rozložení hlasů v roce 1934.

²⁷³ Kraselov žádalo o varhany v roce 1896.

²⁷⁴ Město ležící v blízkosti města Pelhřimov.

²⁷⁵ Obec ležící v blízkosti města Tábor.

²⁷⁶ Dokument neobsahuje dataci a nelze jej přesně časově určit.

²⁷⁷ Dokument neobsahuje dataci a nelze jej přesně časově určit.

²⁷⁸ SOkA Strakonice, FÚ Kraselov (1651-1987), Pamětní kniha č. 1 (1159) 1817-1953), s. 3-6.

²⁷⁹ Působil v Kraselově jako farář v rozmezí let 1787-1817.

o Maxmiliána Jiříčka.²⁸⁰ Oba dva se ke svému autorství pamětní knihy hlásí. Vavřinec Novák se pod svoji zprávu v latinském jazyce podepsal a Maxmilián Jiříček pak svoje jméno zmiňuje přímo v sepsané zprávě. Tato zpráva není datována a můžeme jen odhadovat, kdy došlo k jejímu sepsání. S vysokou pravděpodobností mohla zpráva vzniknout v rozmezí let 1825-1833. V tomto období totiž farář Jiříček v Kraselově působil. Na rozdíl od Vavřince Nováka nekončí Maxmilián Jiříček touto zprávou, ale pokračuje ve svých zápisech i na dalších stránkách pamětní knihy. Přináší v nich latinsky psaný záznam o stavu farnosti, který rozdělil na několik částí. Ty se týkají seznamu farářů, kteří v Kraselově před ním působili, dále také stavu fary a kostela. Maxmilián Jiříček sepsal 11 stran v pamětní knize farního úřadu v Kraselově a využíval ke svým zápisům výhradně latinský jazyk.²⁸¹

Následujícího autora záznamů bylo možné určit pouze na základě podobnosti jeho zápisů ve farní kronice s jeho rukou vedenými matričními zápisy. Nalezneme shodné znaky především u díků u minuskulních písmen, najdeme v obou jím vedených knihách. Autor se jmenoval Jan Rathouský a sepsal 62 stran farní kroniky,²⁸² k vedení svých zpráv využíval německý jazyk. S počátkem zpráv od tohoto autora se mění styl vedení jednotlivých zápisů a i grafická úprava. Svě zápisy totiž psal vždy pouze do půlky stránky. Volná půlka stránky byla částečně využívána k doplnění dodatečných údajů či informací.

Jan Rathouský zpracoval svým drobným písmem ucelený celek, který se dělí na několik částí. Ty jsou různě dlouhé a zabývají se grafickou polohou Kraselova a k němu přifařených vesnic, historií fary a dále přinášejí posloupanost farářů a místních učitelů a také soupis jednotlivých členů rodiny Chanovských.²⁸³ Autorem tohoto celku však nebyl pouze Jan Rathouský. U částí, kde se nachází seznam farářů a učitelů, nalezneme, jak již bylo uvedeno, k nim připsána jinou písařskou rukou českým jazykem jména pozdějších farářů.

Autorem následujících zápisů byl farář Jan Chochle.²⁸⁴ Ten začal své zápisky rokem 1877, a to dvěma zprávami o úmrtí. První pojednával o smrti faráře Jana Rathauského a druhá o posledním mužském členu rodiny Chanovských v Kraselově Františku Xavieru

²⁸⁰ Působil v Kraselově jako farář v rozmezí let 1817-1833.

²⁸¹ SOkA Strakonice, FÚ Kraselov (1651-1958), Pamětní kniha č. 1 (1159) 1817-1953), s. 7-17.

²⁸² TAMTÉŽ, s. 17-79.

²⁸³ Jednalo se členy rodu Chanovských z Dlouhé vsi. Obdrželi Kraselov koupí v roce 1671. Posledním držitelem Kraselova z jejich rodu byl František Xaver Chanovský, který zemřel 1877. Většina členů rodu je pochována v kraselovském kostele svaté Anny.

²⁸⁴ Působil jako farář v Kraselově v rozmezí let 1877-1896.

Chanovském. Svoje zápisy vedl Jan Chochle na pěti stranách²⁸⁵ pamětní knihy a využíval k nim český jazyk.

Po faráři Janu Chochlem se objevuje rukopis osoby, kterou nelze s jistotou určit. Autor se pod své zprávy nepodepsal a ani se k nim nehlásí. Nepodařilo se ani nalézt podobný rukopis v přímo v materiálu fondu farního úřadu, proto ji musíme označit jako písářskou ruku č. 1. Své zápisky nám zanechala od roku 1899, kdy se její rukopis objevuje na stránkách pamětní knihy. Pak následuje chronologické vedení rok po roku dovedené až do roku 1930.²⁸⁶ Způsob vedení záznamů měl autor takový, že si do levého okraje stránky nadepsal příslušný rok a k němu pak vypsál události, které se staly. Tematicky dokázal pisatel obsáhnout nejen to, co se stalo v obci nebo na faře, ale zaměřil se i na události světového charakteru, například první světovou válku a její průběh, ale i zároveň dopad na místní obci. Kromě souvisle vedených záznamů dopsal tento autor k německy psanému soupisu farářů další jména až do své současnosti, stejně tak učinil u seznamu učitelů. Svoje přípisky vepsal do volných polovin příslušných stránek.

Posledním autorem pamětní knihy Kraselov byl Josef Zíka. Ten se ujal zápisů v roce 1931 a to tím, že popsal velmi neutěšený stav místní farnosti. V porovnání s předchozím autorem se rozhodl Josef Zíka nepsat jednotlivé roky do okrajů, ale datovat příslušné události přímo do textu. Autor nedatuje pouze roky, ale přidává ke svým zprávám i celé datum, kdy konkrétní událost nastala. Velikost jeho písma se zvětšuje a tím se zlepšuje i jeho čitelnost. Pod jeho vedením se začínají ve farní kronice objevovat vlepené i černobílé fotografie. Na nich najdeme různé církevní osoby. Jedná se o faráře, ale třeba i o vikáře. Ve většině případů se fotografie dané osoby objevuje při zprávě o jejím úmrtí. Josef Zíka vedl svoje zápisy na 47 stranách a zapisoval do pamětní knihy pravidelně až do počátku druhé světové války. Pak vzniká několikaletá mezera, která končí rokem 1947 a zápisy v pamětní knize pokračují až do roku 1956.²⁸⁷

Farní kroniku Kraselov sepsalo devět autorů, kteří své záznamy vedli v českém, latinském a německém jazyce. Z toho jednoho z nich se nepodařilo přesně určit, a proto dostal označení písářská ruka č. 1. Můžeme se domnívat, že šlo jako v případě ostatních autorů o faráře, kteří v Kraselově působili. Své tvrzení můžeme opřít o to, že změna písma a rukopisu přichází vždy, kdy došlo k výměně jednotlivých farářů. Přesto tento důkaz není dostatečný, proto abychom tak mohli stoprocentně soudit.

²⁸⁵ SOkA Strakonice, FÚ Kraselov (1651-1987), Pamětní kniha č. 1 (1159) 1817-1953), s. 79-84.

²⁸⁶TAMTÉŽ, s. 84-129.

²⁸⁷TAMTÉŽ, s. 129-177.

4. 6 Pamětní knihy farního úřadu Stachy

Pamětní kniha Stachy č. 1 (1787-1940)

Pamětní kniha Stachy má rozměry 22 cm x 16 cm x 1,5cm a je vsazena do desek z tvrdého papíru. Desky mají hnědou barvu a pro své zpevnění obsahují na hřbetě a v rozích tmavě hnědou kůži.

Uprostřed desek se nachází černým inkoustem nápis „*Liber Memorabilium Parochias Stachoviensis Ab Anno 1788.*“²⁸⁸ Nápis je znečištěn uprostřed černou inkoustovou skvrnou. Ve své dolní polovině mají přední desky vlepen malý obrazec, na něm se však žádný zápis nenachází. Na předním přideštlí nalezneme obyčejnou tužkou napsanou arabskou číslici jedna. Jiné záznamy přední přideštlí neobsahuje. Najdeme na něm pouze v jejich rozích drobné šedivé skvrny. Na zadním přideštlí se nachází tužkou napsáno „*volby 1907 pol. Dem. p. 98.*“ Nápis je umístěn v levém horním rohu přideštlí. Kromě těchto záznamů má zadní přideštlí podobné šedivé skvrny jako přideštlí přední. Předsádky farní kroniky Stachy nemají žádné značení. Pamětní kniha je pro lepší ochranu a uchování obalena navíc do balicího papíru pískové barvy. Tuto ochranu obdržela kniha až při zpracovávání v archivu. Dochovaný stav farní kroniky je vcelku dobrý, nejvíce poškození má hřbet, který je na několika místech potrháný.

Pamětní kniha má 183 stran z toho je popsáno 178 stránek. Zápisy ve farní kronice Stachy č. 1 začínají nápisem „*Liber Memorabilium penes fundi religionis plebaniam Stachovii erectus sub Proto a Parocho V. D. P. Ignatio Lang Anno Post Incarnationem Soleris Nostri Jesu Christi Millesimo Septingentesimo octogesimo octavo id est: 1788. Continuatus per V. D. Parochum Secundum Chronoium de Paola Ignatium Schullbach A. D. Joannem Bapt[tistem] Wenceslau Slaviczek hujus Stachoviensis beneficii fundi religionis p. t. Administratorem.*“²⁸⁹ Po titulním nápisu následuje prázdná stránka a po ní začínají kronikářské zápisy. První z nich pojednává o důvodech, které vedly k založení fary ve Stachách. K této události došlo, protože se obec nacházela od ostatních farností velmi daleko a místní obyvatelé museli docházet do okolních vesnic. Samostatná fara byla ve Stachách zřízena v roce 1781. Ve stejném roce zde došlo k postavení kaple Nanebevzetí panny Marie. První záznam je sepsán v latinském jazyce a má 16 stran. Popisuje události z v rozmezí let 1780-1790. Poté následuje několikaletá

²⁸⁸ Pamětní kniha fary ve Stachách od roku 1788.

²⁸⁹ Kniha pamětní založená při farnosti Stachy za faráře Ignáce Langa, rok po inkarnaci samotného Ježíše Krista 1788. Pokračováno za Pavla Ignáce Schullbacha a Johana Václava Slavička, toho času administrátorů farního benefícia ve Stachách.

mezera ve vedení pamětní knihy a další záznam se objevuje teprve v roce 1795. Poté již pokračují chronologické zápisy rok po roce. Způsob vedení zápisů je takový, že autoři vždy nadepsali rok dané události a pak zapsali, co se událo. Do strany 93 se střídá využití jazyka německého, latinského a českého, nejvíce je využito latiny.²⁹⁰ Od strany 94 pak jsou vedeny zápisy v českém jazyce.²⁹¹ Kromě občasného podržení nadepsaného roku, umístěného uprostřed stránky, provedeného buď rovnou čarou nebo vlnovkou, nenajdeme v pamětní knize žádné zvláštní značení či zabarvení. Farní kronika je dovedena do roku 1940. Jsou popsány všechny události, který se tento rok udály. Sepisování k tomuto roku začíná vzpomínkou na mnichovské události a je zakončeno zprávou o přistěhování nového lékaře do obce v tomto roce.

Číslována je pamětní kniha po jednotlivých stránkách a toto číslování je dovedeno do čísla 178. Jednotlivá čísla stránek se nacházejí vždy v jejich horním rohu.

Kromě zápisů přímo v pamětní knize obsahuje farní kronika Stachy navíc ještě dva volné listy. Jedná se o dva korespondenční lístky. Oba dva mají doručovací adresu farní úřad „Stachy.“ V prvním neznámý autor chválí pana faráře za dobře vedenou práci. Bohužel není v lístku obsažena datace ani jméno duchovního, jehož se tato pochvala týká. Druhý list můžeme datovat do roku 1919 a jedná se o odpověď na dotaz faráře Matěje Nováka, jemuž jistý Josef Welser odpovídá v otázce nalezení zvonů. Zvony z kostela ve Stachách byly totiž odvezeny během první světové války. Po jejím skončení se pokusil místní farář získat o nich nějakou informaci, kde by mohly být. Bohužel jak se dozvídáme ze zprávy v korespondenčním lístku, nepodařilo se je naleznout.

Autoři pamětní knihy Stachy č. 1 (1787-1940)

První autor začíná své zápisky na třetí straně pamětní knihy Stachy a byl jím farář Ignác Lang.²⁹² Je autorem titulní strany farní kroniky a pak dalších šestnácti stran zápisů.²⁹³ Jako svůj jazyk v nich využíval latinu. Přibližuje nám ve svých záznamech vznik fary ve Stachách

²⁹⁰ SOKA Prachatice, FÚ Stachy 1778-1950, Pamětní kniha č. 1 (1787-1940), s. 3-96.

²⁹¹ TAMTÉŽ, s. 96-178.

²⁹² Působil jako farář ve Stachách 1787-1795.

²⁹³ TAMTÉŽ, s. 3-19.

a pak další dějinné události, které se vážou k faře. Svoje spisování zakončil informací z roku 1791.

Následující autor začal pokračovat ve vedení pamětní knihy až v roce 1795. Jednalo se o faráře Františka Schulbacha.²⁹⁴ Ten sám sebe zmiňuje hned ve své první zprávě. První jeho zápis pojednává o farářově příchodu do jeho úřadu. František Schulbach změnil částečně způsob vedení záznamů. Nadepsal rok, o kterém psal vždy doprostřed stránky a navíc ho podtrhával. Především autor tak nečinil a zapisoval datace vždy ke kraji stránky. Nový styl vedení společně s větším písmem umožňuje snadnější orientaci v textu při čtení farní kroniky. Autor sepisoval své zprávy v jazyce latinském a německém. Můžeme naleznout nadpisy pro jednotlivé roky ve tvaru „*Das Jahr 1794*“ nebo „*Anno Christi 1779*.“ Ve svém sepisování si autor všímá dění na faře a v obci. Zajímá se o stav kostela a farnosti. Najdeme i několik poznámek týkající se sbírek na opravy kostela. František Schulbach sepsal 29 stránek²⁹⁵ a dovedl své spisování k roku 1804.

Třetím autorem této farní kroniky byl opět farář ve Stachách, a to Karel Zannbauer.²⁹⁶ Začal vést pamětní knihu od roku 1805. Prvním jeho zápisem je kopie smlouvy mezi obcí Stachy a farností, týkající se jedné polnosti. Autor střídá ve svých záznamech český a latinský jazyk. Styl vedení jednotlivých zpráv ponechává stejný, ale nahrazuje podtržení jednoduchou čarou, ozdobnou vlnkou. Témata, o kterých psal, jsou podobná jako u jeho předchůdců. Kromě událostí na farnosti a obci, najdeme na jím sepsaných stranách i několik opisů vikariátních nařízení.²⁹⁷ Karel Zannbauer dovedl své zápisy v pamětní knize do roku 1830.

Čtvrtým zapisovatelem do pamětní knihy Stachy byl Ignác Hermann.²⁹⁸ Svě zprávy začíná událostí o založení školy v obci. Po této informaci následuje 14 stran s jeho rukopisem.²⁹⁹ Autor dokázal zapisovat třemi jazyky česky, německy a latinsky. Tematicky se všímá autor především dění v obci, velkou událostí pro něj stejně jako pro obec byla výstavba nového kostela, která byla započata v roce 1842.³⁰⁰ Můžeme v jeho zápisech nalézt soupis jednotlivých přispěvovatelů a dárců na tuto stavbu.

²⁹⁴ Působil jako farář ve Stachách v rozmezí let 1795-1805.

²⁹⁵ SOKA Prachatice, FÚ Stachy 1778-1950, Pamětní kniha č. 1 (1787-1940), s. 20-49.

²⁹⁶ Působil jako farář ve Stachách v rozmezí let 1806-1830.

²⁹⁷ TAMTÉŽ, s. 49-69.

²⁹⁸ Působil jako farář v rozmezí ve Stachách v rozmezí let 1830-1850.

²⁹⁹ TAMTÉŽ, s. 70-84.

³⁰⁰ Kostelní budovu se podařilo dostavět a jedná se o kostel Nanebevzetí panny Marie.

Rukopis následujícího autora patřil faráři Františku Vinickému.³⁰¹ Své záznamy začal autor vést v roce 1850. Popsal v nich situaci na faře a situaci hledání nového faráře, protože právě v této době opustil svůj post ve věku 71 let Ignác Hermann. Na dalších stránkách se autor zabýval církevními tématy a všiml si také výstavby kostela. Své záznamy zanechal na osmi stranách farní kroniky.³⁰²

Šestý autor této pamětní knihy byl farář ve Stachách Jan Lavička.³⁰³ Jeho autorství lze určit na základě jím sepsaných zápisů ve farní kronice v porovnání s jeho rukopisem v matrikách, které vedl. Největší shodu můžeme vidět především při psaní majuskulních písmen *D* a *R*. Autor sepsal do pamětní knihy tři zápisy a týkají se let 1863-1869. Seznámil nás v nich o úmrtí dvou místních farářů.³⁰⁴

Další autor sepsal informace o dění na faře v rozmezí let 1882-1897.³⁰⁵ Neučinil tak záznamy ke každému roku jako jeho předchůdci, ale popsal celý tento časový úsek najednou. Nejspíše tak učinil zpětně. Autor si zde stěžoval na situaci na faře a částečně i na osobu místního faráře. Farář však dle autora nebyl vinen přímo, ale tím, jaké rádce a pomocníky si zvolil, aby mu pomáhali. Podle záznamů v pamětní knize se nejednalo o příliš dobré a věrohodné osoby. Autora těchto zápisů lze určit na základě shodnosti jeho rukopisu ve farní kronice a v matrikách. Shodné znaky najdeme například v psaní číslic a také majuskulních písmen. Jednalo se o Vojtěcha Ludvíka faráře ve Stachách v rozmezí let 1882 až 1897.

V následujícím období dochází k častému střídání farářů ve Stachách. Osmého autora pamětní knihy musíme opět určit pouze na základě shodných znaků v jeho záznamech v pamětní knize a matrikách. Jednalo se o místního faráře Josefa Škopka.³⁰⁶ Pro autora jsou typické protažené konce písmen pod řádku. Své zprávy začal tento autor vést od roku 1899 a dovedl je k roku 1904.³⁰⁷

Po tomto autorovi pokračoval ve spisování místní farář František Lang.³⁰⁸ Ten sepsal zápisy z let 1904-1908. Kromě několika zpráv o dění v obci přináší také stížnost týkající se zahrady fary. Problém s touto zahradou a pak i s několika dalšími farními pozemky se pak objevuje na stránkách farní kroniky i v dalších letech.³⁰⁹

³⁰¹ Působil zde jako farář v rozmezí let 1851-1863.

³⁰² SOkA Prachatice, FÚ Stachy 1778-1950, Pamětní kniha č. 1 (1787-1940), s. 84-92.

³⁰³ Působil jako farář ve Stachách v rozmezí let 1863-1869.

³⁰⁴ TAMTÉŽ, s. 93-94.

³⁰⁵ TAMTÉŽ, s. 95-96.

³⁰⁶ Působil na faře ve Stachách v rozmezí let 1898-1904.

³⁰⁷ TAMTÉŽ, s. 97-99.

³⁰⁸ Působil na farním úřadu ve Stachách v rozmezí let 1904-1908.

³⁰⁹ TAMTÉŽ, s. 100-102.

Desátým autorem pamětní knihy byl Matěj Novák.³¹⁰ Ten začal svoje spisování 1. dubna 1909, kdy také nastoupil do úřadu faráře. Začíná své zápisy nejdříve několika životopisnými údaji o své osobě a pak pokračuje zprávami týkající se problému s farní zahradou. Místní obyvatelé totiž chtěli využít farní zahradu k tomu, aby přes ni mohla vést komunikace. Došlo k podepsání smlouvy mezi obcí Stachy a římsko-katolickou církví. Během válečných let se autor soustředil na situaci v obci, ale také se zabýval vývojem cen potravin. Z jeho zápisů můžeme vyzorovat, že i on sám podobně jako mnoho dalších doufal, že válka brzo skončí, a nepočítal s tím, jak dlouho nakonec trvala. Své záznamy zakončuje v roce 1920 pro faráře nejspíš smutnou zprávou, kde se nalézá výpis lidí, kteří se rozhodli opustit katolickou víru. Jedná se o zprávu, kterou můžeme naléznout i v jiných farních kronikách. Krátce po skončení první světové války zažívala katolická církev částečný odliv svých farníků. Bylo to dáno tím, že byla spojována s Habsburskou monarchií, v níž měla velký vliv například na školství a také tím, že vznikla nová církev Československá, jež podporoval stát.³¹¹

Na zprávy od Matěje Nováka navazuje od roku 1921 místní kaplan Václav Brůžek, který zde plnil funkci administrátora. Popsal svým rukopisem dvě stránky,³¹² než ho nahradil další autor František Čech.³¹³ Ten započal své zapisování vlastním krátkým životopisem. Po něm již pokračoval kronikářskými záznamy, týkají se stavu obce, místní fary a školy. Všiml si ale například i počasí a přírodních živlů. František Čech sepsal 16 stran pamětní knihy a zakončil ji v roce 1936.³¹⁴

Posledním autorem farní kroniky Stachy byl František Hanus.³¹⁵ Ujal se své práce na farním úřadu stejně jako vedení farní kroniky v dubnu 1937. Vedl pamětní knihu v rozmezí let 1937-1940. Popsal svým rukopisem 15 stran. Zahraněních událostí a ani těch domácích si však příliš nevšiml. Zaměřil se na dění v obci, na slavení významných svátků a církevních výročí. Jeho poslední zápis se týká slavení svátku Jana Nepomuckého.

Pamětní knihu Stachy sepsalo třináct autorů. Z toho se podařilo určit jména všech autorů pamětních knih. Ve čtyřech případech bylo využito porovnání rukopisů autorů ve farních kronikách a jimi vedených matričních záznamech.

³¹⁰ Působil jako farář ve Stachách v rozmezí let 1909-1921.

³¹¹ SOkA Prachatice, FÚ Stachy 1778-1950, Pamětní kniha č. 1 (1787-1940), s. 103-145.

³¹² TAMTÉŽ, s. 145-146.

³¹³ Působil jako farář ve Stachách v rozmezí let 1921-1937.

³¹⁴ TAMTÉŽ, s. 147-163.

³¹⁵ Působil jako farář ve Stachách v rozmezí let 1937-1945.

4. 7 Pamětní kniha Vacov

Pamětní kniha Vacov č. 1 (1777-1871)

Pamětní kniha Vacov č. 1 má rozměry 20, 5cm x 14cm x 1,9cm a je svázána do desek z tvrdého papíru. Desky mají navíc papírový obal šedohnědé barvy. Na přední straně desek se nachází nápis „*Liber Corespondentatio et Memorabilium.*“ Tento nápis je umístěn v nalepeném čtverci na deskách. Kromě tohoto nápisu najdeme v levé dolní části předních desek malý bílý štítek obdélníkového tvaru s nápisem „*VACOV I.*“ Zadní část desek žádné značení neobsahuje.

Na předním přidešti nalezneme v levém horním rohu nápis „*FÚ-VACOV I.*“ Jiné značení přední přidešti nemají. Zadní přidešti obsahují malý nápis v pravém dolním rohu „*VACOV.*“

Desky pamětní knihy se nenacházejí v příliš dobrém stavu. Největší poškození nese především papírový obal desek. Ten je na přední straně na několika místech potrhán, na zadní části desek se pak na několika místech nenachází vůbec. Ve špatném stavu je i hřbet knihy. Najdeme na něm sice koženkovou výztuhu hnědé barvy, ale samotný hřbet v horní polovině zcela schází. Lze tak vidět přímo hřbety jednotlivých archů listů, jak jsou do pamětní knihy vloženy.

Pamětní kniha má 219 stran, z nichž je popsáno 73. Zápisy v ní jsou rozděleny do třech celků. Každý z nich najdeme v jiné části pamětní knihy a do každého z nich sepsalo své zprávy jiné množství autorů. První celek má 40 stran, druhý 6 a poslední 17.

Prvním celkem začíná celá farní kronika.³¹⁶ Nenačteme v ní nějakou titulní stranu, ale rovnou vedené zápisy. Celý oddíl se týká opisů nařízení a příkazů týkající se fary. První nařízení pochází z roku 1777 a začíná slovy „*Authoritate Archi Episcopali ordinaeria.*“ Pojednává o soudním sporu mezi farností a obcí Přečín.³¹⁷ Způsob vedení záznamů je takový, že vždy u levého kraje stránky se nachází okraj, do nějž je vepsáno ve zkratce o co se v daném opise jedná. Celý opis je pak vedle okraje rozepsán na celou stránku. Tento oddíl je doveden do roku 1871. Tato první část byla číslována po stránkách a dovedena do strany s číslem 40.

³¹⁶ SOkA Prachatice, FÚ Vacov 1706-1958, Pamětní kniha č. 1 (1777-1871), s. 3.

³¹⁷ Obec ležící v blízkosti Vacova.

Druhý oddíl začíná po deseti stránkové mezeře. Na první straně nalezneme nadpis „*Praeliminaria libri Memorabilium Parochiae Watzoviensis conscripta, et compilata a Patre Thoma Paule Curato Wacowii Anno 1806.*“³¹⁸ Tento oddíl pojednává o počátcích farnosti a pak přináší soupis jednotlivých farářů, kteří zde působili.

Třetí část je té druhé velmi tematicky podobná. Popisuje také dějinné události týkající se fary, ale formou chronologicky vedených záznamů k daným rokům. První zpráva v ní pochází roku 1748 a dovedena je až do roku 1807.

Druhý a třetí celek jsou číslovány dohromady a to pomocí paginace vždy pro celý dvojlist. Na tomto místě nalezneme červenou barvou napsané číslo dané stránky.

Autoři pamětní knihy Vacov č. 1 (1777-1871)

Farní kroniku rozdělili autoři do třech oddílů a dohromady je v nich popsáno 63 stran. Do jednotlivých oddílů přispívalo různé množství autorů a najdeme v nich příspěvky v různém časovém období. Protože jeden autor mohl přispět i do více oddílů, lze nalézt jeho rukopis na několika místech farní kroniky. Pro přehlednost jsem se rozhodl popsat vždy autorství každého oddílu zvlášť.

První oddíl začíná na třetí stránce farní kroniky. Celá tato část se týká opisů instrumentů a dekretů pocházející od různých církevních institucí. Například se jednalo o Volyňský vikariát, Budějovické biskupství a Pražské arcibiskupství.³¹⁹ Prvním autorem tohoto oddílu byl vacovský farář Matěj Jelínek. Můžeme tak soudit na základě shodných znaků písma v jeho záznamech ve farní kronice a jím vedené matrice pro farní úřad Vacov. Autor především protahuje zakončení písmen na začátku a na konci slova. Jedná se především o majuskulní písmeno *F* a minuskulní písmeno *d*. Sepsal svým rukopisem 15 stran ve farní kronice.³²⁰

V zápisech od Matěje Jelínka nalezneme 12 opsaných instrumentů v rozmezí let 1777-1785. Způsob vedení záznamů autora byl takový, že na každé stránce zřídil poměrně velký okraj sahající až do třetiny stránky. Zbytek prostoru na stránce využil k opisování instrumentů. Do prostoru v okraji vždy vepsal popis, o co se v opsaném nařízení týká.

³¹⁸ SOkA Prachatice, FÚ Vacov 1706-1958, Pamětní kniha č. 1 (1777-1871), s. 53.

Knihy pamětní farnosti Vacovské, sepsána a zhotovena otcem Tomášem Paule, farářem ve Vacově 1808.

³¹⁹ TAMTÉŽ, 3-43.

³²⁰ TAMTÉŽ, s. 3-18.

Druhého autora v tomto oddíle můžeme určit pouze na základě podobnosti jeho písma v zápisech ve farní kronice se záznamy, které vedl v matrikách. Podle této podobnosti se lze domnívat, že se jednalo o vacovského faráře Ondřeje Leinanta, který zapisoval své záznamy v rozmezí let 1786-1788.³²¹ Tematicky pokračují opisy nařízení a dekretů z míst vyšší církevní správy, než byl farní úřad. Styl vedení zápisů se částečně mění. Autor přestal linkovat ke svým zprávám okraje. Sice se je snažil při psaní dodržet, ale nedařilo se mu to. Stále však vpisoval do kraje stránky stručný obsah daného opisovaného textu, ale kvůli absenci okraje musel své zápisy velmi tísnit. Vzniknul tak nepřehledný styl vedení.

Třetím autorem v tomto oddíle byl farář Tomáš Paule.³²² Sepsal své záznamy v rozmezí let 1801-1807. Jeho rukopis nalezneme na pěti stranách pamětní knihy.³²³ V jeho opisech se nacházejí dekrety a instrumenty, ale také opisy tržních smluv.

Čtvrtým autorem, pokračujícím hned po Tomáši Paule, byl farář František Maruška.³²⁴ Jeho písmařská ruka popsala 11 stránek pamětní knihy.³²⁵ Využíval ke psaní svých zápisů latinský a německý jazyk. V jeho způsobu vedení zcela mizí funkce okraje, který měl především sloužit pro orientaci a přehlednost v textu. Text psaný Františkem Maruškou pokrývá celou plochu stránky. Písmo v porovnání s předchozími autory lze označit za vzhledné a velmi dobře čitelné.

Druhý oddíl se týká dějin fary ve Vacově.³²⁶ První dvě strany popisují počátky zdejší farnosti. Pak následují dvě zprávy z druhé poloviny 16. století, které se váží k místnímu zvonu a shánění peněz na jeho opravu. Tyto zprávy spadají do let 1568 a 1588, ale dopsány do pamětní knihy byly až později při vzniku tohoto oddílu. Ten sepsal jeden autor a jednalo se o faráře Tomáše Paule. Po popisu vzniku fary následuje výpis dosud známých farářů s jejich krátkým představením a vymezením období, kdy na faře působili. Soupis farářů začíná od roku 1664 a je doveden do autorovy současnosti.

Druhý oddíl obsahuje podobně jako ten první nalinkované okraje, tentokrát na obou stranách. Jejich využití spočívá v zapsání příslušného roku, který odpovídá začátku působení jednotlivých farářů. Pro snazší orientaci v textu podtrhal autor jména jednotlivých farářů. Druhý oddíl má šest stran a sepsán je českým a latinským jazykem.

³²¹ SOKA Prachatice, FÚ Vacov 1706-1958, Pamětní kniha č. 1 (1777-1871), s. 18-27.

³²² Působil jako farář ve Vacově v rozmezí let 1801-1807.

³²³ TAMTÉŽ, s. 27-32.

³²⁴ Působil jak farář ve Vacově v rozmezí let 1871-1879.

³²⁵ TAMTÉŽ, s. 32-43.

³²⁶ TAMTÉŽ. 53-58.

Poslední oddíl navazuje hned na předchozí. Není zde vynechána žádná stránka. Nemá samostatné číslování. Nejspíše pozdější rukou byl stránkovan společně s druhou částí. Učiněno tak bylo nejspíš proto, že tematicky se dále drží dějin farnosti a přináší záznamy, které pojednávají o historii fary a obce. Třetí část začíná záznamy z roku 1778. Prvních pět stran sepsal Matěj Jelínek.³²⁷ Najdeme v jeho zprávách informace o církevních svátcích, ale také důležitých návštěvách a vizitacích. Kromě toho také autor zapsal různé dary na opravu kostelní budovy.

Druhým autorem v tomto oddíle byl Ondřej Leiniant. Započal svoji tvorbu v roce 1785. Autor si všímal hlavně lokálního dění, záležitostí fary a obce.³²⁸

Posledním autorem v tomto oddíle byl Tomáš Paule. Ten popsal zbylých pět stran této části v rozmezí let 1799-1807.³²⁹ Pojednává v nich o kostelu a jeho oltáři, patronovi kostela a stavu ostatních farních pozemků.

Pamětní knihu Vacov č. 1 sepsali tři autoři.³³⁰ Z nich se podařilo určit jména všech osob, které se na tvorbě této farní kroniky podílely. Jazyky, které ke svým zápisům využili, byly český, latinský a německý.

4. 8 Pamětní kniha Dub

Pamětní kniha Dub č. 1 (1787-1863)

Vazba knihy má rozměry 30 cm x 20 cm x 1,5 cm a je svázána do papírových desek modré barvy. Na přední straně desek se nachází nalepený bílý štítek, jenž má tvar srdce a nese nápis „*Liber Memorabilium beneficii dubensis.*“ Kromě tohoto nápisu obsahuje ještě štítek s archivní signaturou „*FÚ DUB II-1.*“ Na zadní straně desek nenalezneme žádný zápis ani znak. Přídeští ani předsádky neobsahují žádné značení.

Stav pamětní knihy Dub č. 1 není dobrý. Především desky farní kroniky nejsou v příliš dobrém stavu. Na mnoha místech jsou potrhány, hřbet desek chybí zcela, a aby se pamětní kniha úplně nerozpadla, je uchována v kartonových deskách. Stránky farní kroniky utrpěly již také značné poškození. Mají ohnuté rohy a mnoho z nich je natržených.

³²⁷ SOkA Prachatice, FÚ Vacov 1706-1958, Pamětní kniha č. 1 (1777-1871), s. 59-63.

³²⁸ TAMTÉŽ, s. 64-71.

³²⁹ TAMTÉŽ, s. 72-76.

³³⁰ Blíže příloha 1.XI.

Farní kronika obsahuje velké množství volných listů. Jedná se o dokumenty různé povahy a náplně. Dokumentů zde nalezneme celkem devět. Nenavazují na sebe a nejsou ani chronologicky seřazeny. Nacházejí se v pamětní knize volně vloženy a pocházejí z rozmezí let 1817-1902. Protože počet popsaných stran na volných listech dosahuje dokonce většího počtu, než počet stran sepsaných přímo v pamětní knize, rozhodl jsem se nejdříve popsat jednotlivé volně ložené dokumenty chronologicky podle toho, kdy vznikly.

První čtyři dokumenty se nacházejí sepsány vždy na dvou listech. Mají podobné to, že jejich jazykem je latina a také, že v horní části stránek jim byl vystřižen malý obdélníček. Datovány jsou dva k roku 1817, třetí k roku 1836 a poslední z nich k roku 1837. Týkají se majetkových záležitostí obyvatel obce. Na jednom z dokumentů z roku 1817 se nachází pečeť přitištěná. Její stav dochování však není dobrý. Její prostředek je velmi popraskaný a obvodový nápis zcela nečitelný. Přitištěnou jí nalezneme na rubu druhé stránky tohoto listu. Kromě pečeti obsahují tyto dokumenty ještě další značení v podobě modrou propiskou nakreslených rozličných obrazců.³³¹ Jejich tvorbu lze dle jejich motivů přisoudit jinému a pozdějšímu autorovi než původnímu pisateli těchto textů. Vyobrazení pokrývají vždy skoro jednu stranu, naštěstí jejich autor využil prázdného místa, a tak písmo dokumentu zůstalo nenarušeno.

Další dokument je na dva listy německy napsaný „*Abschnitt*“ datovaný k roku 1840. Následuje je soupis k nákupu na pouť v roce 1851 a seznam hostů, kteří se této události účastnili. Obyčejnou tužkou pak zde na tomto dokumentu nalezneme přípis, jaké pokrmy se tehdy podávaly. Celý dokument je sepsán v českém jazyce

Sedmá z volně vložených částí má podobu papíru velikosti A5. Jedná se o krátkou zprávu v německém jazyce datovanou do roku 1902, týkající se místní fary. Poslední volný dokument není datován a obsahuje esej na náboženské téma. Má rozsah čtyři strany a sepsán je v latinském jazyce.

Poslední z volných dokumentů není datován. Týká se o kopii instrumentu obsahující fundační zápis místního obyvatele Hubera. Instrument je sepsán v českém jazyce a skládá se ze dvou listů.

Po volně vložených dokumentech nalezneme již zápisy přímo ve farní kronice. Pamětní kniha Dub má 18 stran a z toho jich je z ní popsáno 12. Záznamy v ní vznikaly v rozmezí let 1787-1863. První zápis začíná slovy „*Capella Dubensi*,“ nejedná se však o nějaký honosný

³³¹ Dle motivů jednotlivých vyobrazení můžeme usoudit, že se jednalo o mladého autora, který využil zmíněných dokumentů k malování. Datovat přesně jejich vznik nelze, ale kvůli typu psacího náčiní, vznikly nejspíš mnohem déle, než dokumenty na kterých se nacházejí.

nadpis, či aspoň větším rozměrem zvýrazněná slova. Pamětní kronika Dub č. 1 nemá žádný úvod, začíná rovnou záznamy. První z nich se váže k roku 1787. Styl vedení zápisů není příliš vzhledný. Autoři využívali celý prostor stránky a nedělali mezery mezi jednotlivými zprávami. Rozeznat tak dva zápisy od sebe se dá pouze tím, že se na jeho začátku nachází datace dané události, která bývá většinou podtržena. Jiné značení, či zdobené zápisy farní kronika neobsahuje. Témata, která se rozhodli autoři zaznamenat do pamětní knihy, se týkají především historie fary a obce. Poslední záznam v pamětní knize je z roku 1863. Farní kronika Dub byla sepsána latinským a německým jazykem. Ani zápisy v pamětní knize, ani volné listy k ní přiložené neobsahují číslování.

Autoři pamětní knihy Dub č. 1 (1787-1863)

Pamětní kniha farního úřadu Dub se skládá z osmnácti stran formátu A4.³³² V porovnání s jinými pamětními knihami se jedná o velmi stručnou farní kroniku. Z jejich 18 stran je popsáno 12. Kromě zápisů přímo v pamětní knize nalezneme ve farní kronice větší množství vložených dokumentů. Najdeme zde devět volných textů vážících se tematicky k farnosti. Jejich časové rozpětí je 1817-1902. Z autorského hlediska neodpovídá jejich rukopis žádnému, který můžeme nalézt v pamětní knize, proto se nebudeme určením jejich autorské ruky zabývat.

Prvního autora pamětní knihy Dub byl místní farář Dominik Poláček. Jeho autorství lze prokázat na základně shodných znaků písma v jeho zápisech v pamětní knize a matrikách. Jedná se především o shodně číslice v letopočtech a dále také například o majuskulní písmena *D* a *R*. Jeho rukopis je velmi drobný, autor nedělal mezi jednotlivými zprávami v pamětní knize žádné mezery. Autor sepsal svoje zápisy v latinském jazyce a započal ve spisování v roce 1787. První jeho záznam zabírá dvě stránky a přináší informace o zřízení a vzniku zdejší lokálie.³³³ V Dubu vznikla fara v roce 1859, do té doby zde byla zřízena lokálie. Ve farní kronice jsou však zprávy již z dřívějšího období. Začínají v roce 1787. Po první zprávě o dějinách lokálie pokračují chronologicky psané záznamy ke každému roku. Zápisy

³³² SOkA Prachatic, FÚ Dub 1786-1944, Pamětní kniha č. 1 (1787-1863).

³³³ M. HOLÁ, FÚ Dub 1786-1944, Inventář, Prachatic 2009, s. 1.

pojednávají o událostech v lokálii a popisují různé církevní návštěvy a vizitace. Své zprávy vedl Dominik Poláček na pěti stranách pamětní knihy.³³⁴

Druhého autora pamětní knihy Dub č. 1 můžeme určit pouze na základě shodných znaků jeho písařské ruky ve farní kronice a v matrice. Vidíme zde například shodně psané majuskulní písmeno *A* v letopočtu a dále také stejné ozdobné prvky u minuskulních písmen *d* a *f*. Jeho písmo má větší rozměr než jeho předchůdce. Jednotlivá písmena nezapisoval tak těsným způsobem k sobě a navíc přidal k svému rukopisu ozdobné prvky. Jednalo se o faráře Václava Stabergra. Svoje spisování začal v roce 1815 zprávou o svém příchodu do funkce administrátora na zdejší faře.³³⁵ Autor uvedl dataci svých zápisů na počátku dané zprávy, ale mezi jednotlivými informacemi nedělal při psaní žádnou mezeru. V části pamětní knihy, kterou sepsal, se tak dá velmi těžko orientovat. Autor podává informace o dění v lokálii a obci Dub. Jazykem jeho zpráv byla latina. Václav Staberger zanechal své záznamy na třech stranách pamětní knihy.³³⁶

I posledního autora farní kroniky Dub musíme určit pomocí srovnání jeho písma ve zprávách ve farní kronice se záznamy, které zanechal v matrice. Jednalo se o faráře v Dubu Martina Petru. Jeho kurzívou psané zápisy se shodují například v majuskulním písmenu *I* a *J*, které jdou až pod řádku. Sepsáno jím je pět stran farní kroniky.³³⁷ Autor začíná své zapisování o zprávě o návštěvě z budějovického biskupství. Dále si ve svých zprávách všímá změny postavení místní lokálie v církevní správě, protože se podává informaci o jejím povýšení na faru. Martin Petru se zaměřuje také na církevní výročí a svátky. Svoje zápisy psal latinsky a to v rozmezí let 1839-1863.

Do pamětní knihy Dub přispívali tři autoři. Ani jeden z nich se k autorství pamětní knihy v záznamech nepřiznal, proto bylo nutné porovnat rukopis jednotlivých autorů se zápisy v matrikách a najít shodné rysy v jejich písemných projevech. Díky tomu bylo možné určit všechny autory pamětní knihy Dub.

³³⁴ SOkA Prachatice, FÚ Dub 1786-1944, Pamětní kniha č. 1 (1787-1863), s. 1-5.

³³⁵ Působil v obci jako lokalista a administrátor v rozmezí let 1815-1822.

³³⁶ SOkA Prachatice, FÚ Vacov 1706-1958, Pamětní kniha č. 1 (1777-1871), s. 6-8.

³³⁷ TAMTÉŽ, s. 8-12.

5. Společné a rozdílné znaky farních kronik

5. 1 Vazba pamětních knih

Všechny zkoumané pamětní knihy jsou vloženy do desek. Desky mají funkci zpevňující, ochranou, ale také reprezentační a okrasnou. Jejich velikost nebyla přesně daná z dvanácti prozkoumaných farních kronik má osm formát A 4 a čtyři formát A 5.³³⁸ Formát desek určuje pak i rozměry celé pamětní knihy.

Materiálem použitým k výrobě desek byl až na jednu výjimku tvrdý papír nebo karton.³³⁹ Ty tvoří jádro desek. Navíc kvůli delšímu uchování a větší trvanlivosti došlo k obalení kartonu do papírového nebo látkového povlaku.³⁴⁰ Ten měl desky chránit proti nepříznivým vlivům. Svojí funkci plnil dobře, právě tento obal nese největší stopy poničení na farních kronikách. Nejvíce utrpěl na rozích a hřbetu pamětní knihy. Zde ho můžeme vidět značně potrháný a v některých případech chybějící. Kromě něj obsahují tři pamětní knihy ještě další ochranou položku, jedná se koženou výztuhu rohů a hřbetu.³⁴¹

Na přední straně desek nalezneme u devíti pamětních knih štítek, na kterém se nachází nadpis farní kroniky.³⁴² Tyto nadpisy jsou psány latinsky a najdeme v nich popsáno, co se v daných farních kronikách skrývá. Tvary štítků jsou rozdílné, někdy se jedná o jednoduché ornamenty, ale v několika případech se tvar dá velice těžko popsat.

Nápisy na deskách jsou rozdílné, ale obsahují několik podobných rysů. První z nich jsou slova „*Liber Memorabilium*“ - ty nalezneme u devíti farních kronik. Druhým společným znakem je název obce, které se daná pamětní kniha týká. Jméno osady, kde se farní úřad nacházel, nalezneme v sedmi případech. Poslední dvě možné informace, jež může nadpis na deskách obsahovat, je rok počátků zápisů v pamětní kronice či časové rozmezí vedení farní kroniky a také jméno, za kterého autora byla pamětní kniha založena. Tyto dva rysy však nejsou zas tak časté. Údaje o roku založení obsahují jen tři zkoumané pamětní knihy³⁴³ a jméno autora pamětní knihy pouze jedna z nich.³⁴⁴

³³⁸ Jedná se o pamětní knihy úřadů Stachy, Vacov, Dobřš č. 1, Dobřš č. 2.

³³⁹ Výjimku tvoří pamětní kniha farního úřadu Dub č. 1, která je pouze z měkkého papíru.

³⁴⁰ Látkový obal obsahuje pamětní kniha Dobřš č. 1.

³⁴¹ Jedná se o pamětní knihy úřadů Stachy, Předslavice a Čestice č. 2.

³⁴² Štítek s úvodním nadpisem neobsahují pamětní knihy Dobřš č. 1, Dobřš č. 2, Čestice č. 1.

³⁴³ Jedná se o pamětní knihy Čestice č. 1, Čestice č. 2, Stachy.

³⁴⁴ Jedná se o pamětní knihu Čestice č. 1.

Kromě nadpisu nalezneme na předních deskách i stopy archivního značení. Jedná se o nalepené malé štítky čtvercového tvaru, v němž se nachází zkratka archivního fondu a pak také číslo dané knihy v inventárním seznamu. Umístění těchto štítků je v horní části předních desek. Kromě štítků obdržely v archivu farní kroniky ještě také obyčejnou tužkou napsané jejich číslo v inventárním seznamu.

Zadní strana desek je ve všech případech bez jakéhokoliv značení. Obsahují stejný barevný motiv obalu jako přední strana desek. Z hlediska dochování můžeme tvrdit, že zadní strana desek utrpěla během let větší škody než přední. V několika případech papírový obal zcela chybí.³⁴⁵

Přídeští obsahují velmi málo záznamů či značení. Nejedná se nikdy o nějakou ucelenou zprávu. Stopy značení na přídeští mají podobu krátkých poznámek. Ty vznikly v mnoha případech při archivním pořádání a mají podobu arabských číslic. Kromě těchto poznámek nesou přídeští i stopy špatného dochování na jejich plochách se nacházejí často tmavé skvrny.³⁴⁶

Hřbety pamětních knih obsahují také stopy archivního značení, dodaného v podobě malých štítků s nápisy během inventarizace archivního fondu. Výjimku tvoří pamětní kniha Dobrš č. 2,³⁴⁷ která obsahuje navíc na hřbetě nápisy a dataci svého vzniku. V tomto případě ale nahrazuje záznam na hřbetu nadpis na přední straně desek. Farní kronika Dobrš č. 2 na přední straně desek totiž nadpis neobsahuje.

Výběr barvy desek i motivů nebyl nějak speciální, či cílený. Možná také záleželo na rozhodnutí zakladatele dané pamětní knihy a také na tom jaké knihy byly zrovna dostupné. Srovnáme-li vzhled jednotlivých knih ve fondech farních úřadů, není ve většině případů farní kronika nikterak barevnější, či reprezentativnější. Barva desek a motivy na nich jsou podobné jako knihy, ve kterých nalezneme sepsána arcibiskupská nařízení, či vikariátní zprávy.

Odlíšností od ostatních knih v daném fondu je hlavně styl provedení nadpisu na předních deskách farních kronik. Ten je vyveden velkým a často i zdobným písmem. Autoři si s ním dali ve většině případů opravdu práci a v porovnání s jejich dalšími záznamy v pamětních knihách se jedná o velmi reprezentativní rukopis.

³⁴⁵ Týká se například pamětní knihy Vacov.

³⁴⁶ Najdeme je například u pamětních knih Malenice č. 2, Stachy č. 1.

³⁴⁷ SOkA Strakonice, FÚ Dobrš (1708-1938), Pamětní kniha č. 2 (1891-1992).

5. 2 Způsob vedení pamětních knih

Způsob vedení pamětních knih nebyl u všech zkoumaných kronik zcela stejný. Přesto můžeme nalézt některé společné znaky pro většinu těchto zkoumaných historických pramenů. Prvním společným znakem je titulní stránka, kterou začínají záznamy ve farních kronikách. Titulní stránku má šest z dvanácti probádaných kronik.³⁴⁸

U šesti kronik bez titulní stránky nemůžeme s jistotou soudit, proč tato stránka schází. Například u farní kroniky Dobřš č. 2 se tak stalo nejspíš proto, že navazuje na předešlou pamětní knihu, a tak její první autor nepokládal nejspíš za nutné vytvářet opět titulní list. Na rozdíl od ní farní kronika Dub titulní list mít možná mohla, ale jelikož se dochovalo jen několik málo stránek z této knihy, je pravděpodobné, že se titulní list ztratil.

V titulní stránce nalezneme v pěti případech slovo *Liber Memorabilium* a také jméno dané fary.³⁴⁹ Ve čtyřech případech se ještě objevuje rok začátku spisování a také jméno autora, který s touto činností začal.³⁵⁰ Titulní stránka, pokud se ve zkoumaném materiálu objevila, je sepsána v latinském jazyce. Délka textu u jednotlivých titulních stran je různá. Písmo, kterým jsou sepsány, je však větší než u kronikářských záznamů a také patří k těm zdobnějším. V některých případech se autor rozhodl nalinkovat si do titulní stránky řádky, aby pak mohl provést zápis snadněji. V obsahu titulní stránky se dozvíme, že se jedná o pamětní knihu určitého farního úřadu pocházející z určitého roku a vedené za určitého faráře.

Zápisy ve farních kronikách byly vedeny obvykle chronologickým způsobem. V některých případech můžeme nalézt časovou mezeru, ale pro tento styl vedení platí, že události k jednomu roku najdeme pouze na jednom místě farní kroniky. Tento chronologický způsob vedení byl zvolen v devíti farních kronikách.

Ve zbylých třech případech nalezneme dva odlišné způsoby provedení zápisů.³⁵¹ První z nich byl ten, že se autor dané pamětní knihy rozhodl rozdělit farní kroniku do několika částí. Tyto části zavedl v pamětní knize a určil jejich stránkový rozsah. Jednalo se například o části popisující dějiny fary, rozdělení desátků, či vybírání odpustků. Do jednotlivých oddílů začal vést záznamy a ve stejném stylu vedení pokračovali i jeho následovníci. Rukopis jednoho autora tak najdeme na několika místech farní kroniky. V rámci jednotlivých oddílů však platí

³⁴⁸ Jedná se o pamětní knihy FÚ Malenice č. 2 (1735-1945), Dobřš č. 1 (1724-1806), Dobřš č. 3 (1824-1828), Stachy č. 1 (1787-1940), Předslavice č. 1 (1771-1887), Čestice č. 2 (1820-1939).

³⁴⁹ Výjimku tvoří pamětní kniha Čestice č. 2 (1820-1939).

³⁵⁰ Výjimku tvoří pamětní kniha Malenice č. 2 (1735-1945).

³⁵¹ Jedná se o pamětní knihy FÚ Vacov (1777-1871), Dobřš č. 1 (1724-1806), Předslavice č. 1 (1771-1887).

rovněž chronologické vedení. Počet částí nebyl přesně určen a u obou pamětních knih je velmi rozdílný.³⁵²

Druhý způsob vedení byl ten, že farní kronika sice není vedena chronologicky a najdeme také rukopis jednoho autora i na více místech, ale nejedná o plánované dělení na části. Spíše jde o využití volného místa v pamětní knize a také pozdějšího vložení daných zápisů do pamětní knihy.³⁵³

Popsat jednotně způsob vlastních kronikářských záznamů by bylo velmi složité. Styl jednotlivých zápisů se liší. Záleží částečně na době jejich vzniku, ale také na samotných autorech. Odlišnosti ve způsobu vedení záznamů můžeme vyzorovat nejen při porovnání dvou kronik z různých farních úřadů, ale i v rámci jedné pamětní knihy se vzhled zápisů liší. Nelze říct, že by jedna pamětní knihy byla vedena podle stejné šablony od své první stránky do poslední. Vždy můžeme objevit nějakou výjimku, která vybočuje, například ve způsobu zápisu či zvolení jiného psacího náčiní, než užívali předchůdci daného autora. Přesto lze najít pro vedení a styl záznamů v pamětních knihách několik společných rysů

Prvním z nich je datace. Ta se nachází velmi často hned na začátku zápisů. Nezáleží na tom, z jakého období zápis pochází. Pokud se jedná o opis nějakého instrumentu, smlouvy či nařízení, najdeme dataci umístěnou na konci opisu. Datum se však váže ke vzniku dokumentu, ne k opsání daného dokumentu do farní kroniky. K tomu mohlo dojít jak několik dní po té, ale také mnohem později. Přímo datum opsání ve farních kronikách nenajdeme, proto nelze s jistotou určovat dobu vzniku těchto druhů zpráv. Existuje však také velké množství zápisů, kde se datace nenachází vůbec.

Druhým často se objevujícím rysem v pamětních kronikách jsou okraje. Okraj bývá umístěn velmi často v levé části stránky a je do ní narýsován stejnou barvou inkoustu, kterou provedl daný autor své zápisy v pamětní knize. Šířka okraje je rozdílná a pohybuje se v rozmezí 0,7 cm až 3 cm. Okraj byl využíván pro různé poznámky. Nalezneme v něm vypsány nadpisy pro jednotlivé zprávy, také je do něj vpisován rok, ke kterému se zápisy váží. Okraje najdeme ve všech zkoumaných farních kronikách. Nemůžeme přesně určit, kdy se začaly užívat, najdeme je však i u nejstarších zápisů z konce 18. století. Stejně tak pak jej užívali autoři v polovině století dvacátého. Okraje čtenáři pomohly v orientaci v textu a zpřehledňovaly jej. Nenalezneme je však v celé pamětní knize, vždy se najde nějaká část farní kroniky, kde okraj schází.

³⁵² V pamětní knize Vacov č. 1 (1777-1871) nalezneme části tři, v pamětní knize Dobrš č. 1 (1724-1806) najdeme rozdělení do patnácti oddílů.

³⁵³ Pamětní kniha farního úřadu Předslavice č. 1(1771-1887).

Z hlediska četnosti zpráv a údajů k jednotlivým rokům můžeme vyzorovat, že nejvíce zpráv bylo sepsáno v pamětních knihách k létům 1890-1939.³⁵⁴ Autoři zápisů z období před tímto úsekem vedli své spisování jen sporadicky. Soustředili se na dění v obci a na faře, občas přidali nějakou zprávu o církevním výročí, ale nezapisovali tak často. Přinášeli také ve větší míře opisy instrumentů a nařízení od vyšších církevních instancí.

Autoři zápisů po uvedené časové hranici pak nepokračovali ve vedení farní kroniky ze strachu vůbec, protože se jednalo v době nacistické okupace o velmi nebezpečnou a zakázanou činnost, která by mohla skončit i rozsudkem smrti, pokud by se na ni přišlo.³⁵⁵ V žádné ze zkoumaných pamětních knih nepokračovali autoři déle než do roku 1940.³⁵⁶ V tomto roce se však již omezili na krátké neurčité zprávy, proto nebyl tento rok zahrnut do uvedené časové hranice. Po roce 1940 najdeme ve všech pamětních knihách časovou mezeru v zapisování až do roku 1945. Lze se tak domnívat a poznat, že druhá světová válka přinášela daleko větší utrpení a atmosféru strachu, než přinesla válka první. Během první světové války totiž vedení farních kronik nepřestalo, ba spíše naopak, zápisů v nich, co se četnosti týká, přibývalo. Po mezeře v letech 1940-1945 se vedení farních kronik obnovilo a válečné roky autoři sepsali zpětně.³⁵⁷ Jedná se však vždy jen o několik málo zpráv k jednotlivým rokům.

Po nástupu komunistického režimu postupně zápisy v pamětních knihách ze zkoumaného celku přestávají. Důvodů, proč se tomu tak stalo, bylo jistě několik. Jeden podává například sám autor pamětní knihy Dobrš č. 2. Ve svém zápise z roku 1992 píše, že v čase tehdejšího režimu nebylo možné psát pravdu a že i matriky byly pečlivě kontrolovány.

„Já jeho nástupce a také člen zmíněné Kongregace jsem do kroniky dlouho nic nepsal. Pravdu jsem psát nemohl, STB kontrolovala matriky, aby zjistila, kdo měl ještě odvalu se dát pokřtít, v kostele byl oddán, i to, kdo měl takzvaný církevní pohřeb.“³⁵⁸

Tento zápis patří k nejmladšímu nalezenému záznamu v pamětní knize ze zkoumaných dvanácti farních kronik.

V kontrastu s autory před vymezenou časovou hranicí a po ní působí pak tvorba autorů v rozmezí let 1890-1939. Počet jejich záznamů a popsaných záznamů jednoznačně narůstá. Každý rok z popsaných let najdeme nadepsaný v okraji stránky a pod ním jsou pak jednotlivé nadpisy pro popsané události, jež se ten daný čas udály. Autoři nám přibližují velmi

³⁵⁴ Výjimku tvoří pamětní kniha Dobrš č. 1 (1724-1806) a Čestice č. 2 (1820-1939).

³⁵⁵ SOkA Strakonice, FÚ Malenice (1666-1953), Pamětní kniha č. 2 (1735-1945), s. 184.

³⁵⁶ Například ve farní kronice Stachy č. 1 (1787-1940) je pokračováno až do roku 1940.

³⁵⁷ Tento způsob nalezneme například v pamětní knize Malenice č. 2 (1735-1945).

³⁵⁸ SOkA Strakonice, FÚ Dobrš (1708-1938), Pamětní kniha č. 2 (1891-1992), s. 301.

podrobně, co se v daných letech událo. Zabývají se lokálními i zahraničními tématy. Během první světové války zde můžeme najít popisy jednotlivých bojišť nebo také soupis odvedenců na frontu.³⁵⁹ V dalších letech války pak smutné zprávy o jejich úmrtí.

Ve stylu vedení pamětních knih se musíme zastavit také u jejich zakončení. Jak již bylo uvedeno výše, obsahovalo šest pamětních knih úvodní stranu, v jiných farních kronikách bylo aspoň zvykem začít spisování zprávami z nejstarších dějin fary. Jednalo se vlastně o logický úvod, protože kniha měla sloužit k uchování paměti na historii dané fary a pro ni důležitých okamžiků. Pouze v jedné z pamětních knih ze zkoumaného celku nalezneme poznámku k jejímu zakončení,³⁶⁰ v ostatních farních kronikách nenajdeme žádnou poznámku o tom, že by se autoři rozhodli ve spisování záznamů přestat. Poslední popsaná stránka obsahuje vždy nějakou typickou kronikářskou zprávu například o dění v obci, o vizitaci církevního hodnostáře či nějaký podobný pro pamětní knihy typický záznam. Pak najednou následují prázdné stránky. Nikde nenalezneme popsán a vysvětlen důvod přerušení vedení farních kronik. Je velmi pravděpodobné, že autoři posledních zpráv ve farních kronikách netušili, že jejich rukopis bude v pamětní knize poslední. O důvodech, proč došlo k přerušení vedení farních kronik, lze jen spekulovat. Víme například, že během válečných let se farní kronika schovala na půdě u nějakého občana.³⁶¹ Tento důvod však lze prokázat jen pro některé farní kroniky. Jisté však je, že pouze dvě pamětní knihy jsou popsány až do poslední strany. V ostatních se nacházejí desítky i stovky prázdných a nevyužitých stránek.³⁶²

V rozmezí největší četnosti zápisů v letech 1890-1939 se také začíná objevovat doplňkový materiál k jednotlivým zápisům. Jednalo se o fotografie, výstřižky z novin a kresby.³⁶³ Na fotografiích najdeme na nich postavy místních farářů v dané obci a také církevních osob z okolních obcí. V ojedinělých případech se na fotografiích objevují i vyšší církevní hodnostáři, například budějovický biskup. Kromě osob nám černobílé obrázky přibližují, jak dané vesnice v tehdejší době vypadaly, často se na nich nachází také budova místního kostela.

Novinové výstřižky se vždy týkají obce, ve které se nachází farní úřad, na němž farní kronika vznikla. Najdeme v nich různé krátké zprávy sepsané o obci v místním tisku, a nebo

³⁵⁹ Podrobné zprávy o dění za první světové války přináší například farní kronika Dobřč č. 1 (1724-1806).

³⁶⁰ Jedná se o pamětní knihu farního úřadu Vacov č. 1 (1777-1871).

³⁶¹ Poznámku o takovém skutku najdeme v pamětní knize Malenice č. 2 (1735-1945).

³⁶² Pamětní kniha Dobřč č. 2 (1891-1992) obsahuje 300 prázdných stran.

³⁶³ Četný fotografický materiál a novinové výstřižky obsahují například farní kroniky Malenice č. 2 (1735-1945), Kraselov č. 1 (1817-1953).

Kresby obsahují farní kroniky Čestice č. 2 (1820-1939), Dobřč č. 1 (1724-1806).

informace o zahraničních událostech. Výstřižky autoři do farní kroniky vlepili a kolem nich pokračovali ve své tvorbě. Proto pokud se nějaký z lístečků odlepil, zbyl po něm v textu ohraničený prázdný útvar.

Posledním nalezeným doplňkem byly kresby. Ty nalezneme ve farní kronice Čestice č. 2,³⁶⁴ kdy se jedná o vykreslený čestický erb, udělený obci při povýšení na městys. Další kresby obsahuje farní kronika Dobrš č. 1.³⁶⁵ Tato pamětní kniha porušuje vymezenou časovou hranici. Vyobrazení v ní totiž spadají do osmnáctého století a jsou vymalovány v barvách. Jedná se o malbu Panny Marie, které je zasvěcen dobršský kostel, vyobrazení je umístěno hned v úvodu farní kroniky, a dále pak o kresby zvonů místní kostelní budovy. Podobně pestře provedené kresby neobsahuje žádná z dalších farních kronik zkoumaného celku.

5. 3 Autoři pamětních knih

Autorů, kteří sepsali dvanáct zkoumaných knih dochovaných v rámci Volyňského vikariátu, bylo 77. Z těchto 77 písařských rukou se podařilo přiřadit ke konkrétní osobě 73. Zbylé 4 písařské ruce zůstaly neznámé, protože je nelze s jistotou určit. Při vytváření celkového součtu autorů a také při jejich určování nebyl brán zřetel na volné dokumenty nacházející se v pamětních knihách pouze vložených.³⁶⁶ Jejich autorství zůstalo, pokud nešlo s jistotou určit, mimo záběr této práce. Důvodem je především jejich různorodost a také špatná možnost jejich časového vymezení. Na mnoha z nich totiž schází jakákoliv datace či zmínka o tom, kdy byly vytvořeny. Pokud bylo možné autorství aspoň přibližně určit, je o něm učiněn záznam při popisu příslušné farní kroniky.

Při určování autorů pamětních knih jsem se opíral o několik indicií. Prvním z nich byl ten, že se autor pod svoji práci podepsal. Činili tak autoři v různém časovém období. Můžeme tak najít podpisy autorů například v těchto tvarech „*curatus Lauretnius Nowak*,“³⁶⁷ anebo „*Franz Maruschka Pfarrer*.“³⁶⁸ Pokud se autor rozhodl své zápisy podepisovat, nečinil tak po každém záznamu, ale jen v některých případech. Nelze s jistotou říct, že určité typy zápisů podepisoval autor vždy a jiné nikoliv. Pokud se pod záznamem nenachází autorův podpis, ale způsob vedení a písmo rukopisu jsou stejné, byla jako autor určená stejná osoba. Pro kontrolu

³⁶⁴ SOkA Strakonice, FÚ Čestice (1702-1955), Pamětní kniha č. 2 (1820-1939).

³⁶⁵ SOkA Strakonice, FÚ Dobrš (1708-1938), Pamětní kniha č. 1 (1724-1806).

³⁶⁶ Větší množství jich obsahuje například pamětní kniha FÚ Dub č. 1 (1787-1863).

³⁶⁷ SOkA Strakonice, FÚ Kraselov (1651-1958), Pamětní kniha č. 1 1817-1953, s. 7.

³⁶⁸ SOkA Prachatice, FÚ Vacov (1706-1958), Pamětní kniha č. 1 1777-1871, s. 40.

bylo u farářů, kteří zapisovali do pamětní knihy, zjištěno, jestli v době ke které se zápisy hlásí, ještě na místní faře působili či nikoliv.

Druhým důkazem, podle kterého lze určit autory jednotlivých zápisů, je ten, že autor sám sebe v textu zmínil. Učinil tak například v tomto znění „*Ego Adalbertus Studnička*“³⁶⁹ nebo „*stal jsem se já Václav Brůžek*.“³⁷⁰ V česky vedených zápisech můžeme objevit vedení zápisů v první osobě častěji, než je to v latinských či německých zápisech. Stává se tak hlavně v těch případech, kdy se autor sám událostí účastnil a popisuje je tedy ze svého pohledu.

Třetí možností, jak určit jednotlivé autory, bylo srovnání jejich rukopisu s jinými písemnostmi, které mohli vést. Protože ve zkoumaném celku vykonávali všichni autoři úřad faráře, dalším dokumentem, kde můžeme nalézt jejich rukopis, jsou matriky. Ty můžeme nalézt uložené v oblastním archivu v Třeboni, některé jejich kopie se nacházejí i přímo ve fondech jednotlivých farních úřadů. Písmo autorů obsahuje například i korespondence, kterou farář vedl například s vikariátním úřadem.³⁷¹

I u čtyř neurčených autorů se lze domnívat, že většina z nich byla nějak spojena s farností. Nejspíše se také jednalo o faráře, ale s jistotou tak tvrdit nelze. Této myšlenky ale nahrává fakt, že ve většině případů došlo-li ke změně rukopisu při tvorbě záznamů, dochází ve stejné době i ke změně postu na místě faráře. Navíc pro osobu tohoto církevního představitele nahrává i to, že se muselo jednat o člověka vzdělaného, ovládající latinský jazyk na úrovni takové, aby byl schopen vést záznamy. K tomu musel mít ještě přehled o dění na faře, v obci, ale i v církevních kruzích - jak jinak by mohl přinášet podrobné zprávy tohoto charakteru. Pokud tedy nešlo o faráře, mohlo jít například o nějakého kaplana, či jinou osobu činnou v této lokální církevní správě.

Každý z autorů pojal vedení zápisů dle své úvahy. Někdo se inspiroval u svých předchůdců, jiný začal vést zápisy podle svého stylu. Někteří autoři vedli pravidelné zprávy ke každému roku, jiní připisovali nové záznamy na stránky farní kroniky jen výjimečně. V pamětních knihách najdeme často i několikaleté prodlevy mezi zprávami.

Otázkou také zůstává, kdy přesně autor do pamětní knihy své zprávy zanesl. Učinil tak hned, jak se událost stala? Sepisoval autor dění za jeden rok na jednu nebo postupně? Psal si například během roku nějaké koncepty a z nich pak vytvořil potřebné zápisy? Nedopisoval

³⁶⁹ SOkA Strakonice, Farní úřad Předslavice (1727)1770-1956, Pamětní kniha č. 1 1771-1877, s. 74.

³⁷⁰ SOkA Strakonice, Farní úřad Čestice (1702-1955), Čestice č. 2 1820-1939, s. 144.

³⁷¹ Na základě shodných znaků v zápisech ve farní kronice a matrikách byli určeni všichni autoři pamětní knihy Dub (1887-17863).

farní kroniku ve chvatu před vikariátní nebo kanonickou vizitací? Na ty to otázky můžeme velmi těžko odpovědět s jistotou. Ale protože většina zápisů obsahuje mnoho konkrétních údajů a také přesnou dataci určenou často až na den, domnívám se, že k zapsání zpráv došlo vždy v brzké době po jejich udání události. Těžko si lze představit, že by si autoři dokázali zapamatovat tak velké kvantum dat a pak ho zapsali třeba v jeden den těsně před koncem určitého roku jako jeho bilanci.

Výjimky lze nalézt v několika případech.³⁷² Nejvíce patrné jsou v popisu událostí týkajících se druhé světové války. Zde autoři, jak již bylo řečeno, z obavy před možnými problémy s nacistickými okupanty a v atmosféře strachu vedení pamětních knih přerušili a rozhodli se v několika případech i pamětní knihu schovat. Po válečných útrapách pak dodali záznamy k jednotlivým rokům zpětně.

Autorů pamětních knih Volyňského vikariátu bylo 77. Každý z nich pojal svůj úkol vedení farní kroniku částečně jinak. Ze zápisů lze vyčíst a poznat, že pro někoho se jednalo o nutnou povinnost, kterou plnil, aby měl klid. Proto uvedl na stránky jen to, co bylo nutné. Jiným autorům působilo vedení pamětní knihy vyloženě radost. Jak jinak vysvětlit i několik desítek popsaných stran v malém časovém rozpětí. V jiných probudilo toto spisování i zájem o dějiny vlastní obce, a tak najdeme na stránkách pamětních knih od jejich autorů i krátké historické stati o dějinách daných obcí.³⁷³

5. 4 Rozdělení pamětní knih podle obsahu

Obsah farních kronik je velmi různorodý. Už jen proto, že se nám jednotlivé pamětní knihy dochovaly v různých časových rozmezích, nenajdeme v každé z nich stejná témata. Přesto ale můžeme zápisy obsažené ve farních kronikách rozdělit podle obsahu do několika tematických celků či částí. Toto rozdělení bylo vytvořeno na základě zkoumání celku dvanácti pamětních knih z Volyňského vikariátu. Je pravděpodobné, že zde předložené tematické celky nemusí nutně obsahovat i jiné pamětní knihy farních úřadů, stejně tak se může v nějakém jiném archivním fondu farního úřadu objevit farní kronika se zcela jinou tematikou.

Ke každé z tematických skupin je uvedeno, co v ní můžeme nalézt a také jaká je četnost daného tématu ve zkoumaném celku. Ke každé části jsou připojeny příklady přímo ze

³⁷² Pamětní kniha Malenice č. 2 (1735-1945), Pamětní kniha Čestice č. 2 (1820-1939).

³⁷³ Popsané dějiny obce najdeme například v pamětních knihách Čestice č. 2, Malenice č. 2, Kraselov č. 1.

stránek farních kronik. Příklady byly transliterovány a podle logických souvislostí a větné vazby doplněny o interpunkci.

5. 4. 1 Opisy instrumentů a nařízení, smluv

Jedná se o opisy různých nařízení pocházející z biskupství, vikariátního úřadu či arcibiskupství. Zajímavostí je, že se jedná o doslovný přepis různých dokumentů, kdy autoři zanechali ve shodě i závěrečné rozvržení podepisovatelů. Dochovala se nám tedy vlastně nejen podoba obsahová, ale i grafická podoba daného dokumentu.

Příklady:

„*Smlouva trhová*

*Nížepsaného dne a roku uzavřena byla mezi místní školní obcí Čestickou, respektive školou Čestickou, zastoupenou místní školní radou v Česticích, jakožto stranou prodávající, a římsko-katolickým chrámem Páně svatého Jana Křtitele v Česticích, zastoupeným Josefem Kohoutem jako beneficiátem, a patronátním úřadem, zastoupeným patronátním komisařem Františkem Kučerou, jakožto stranou kupující tuto smlouvu.*³⁷⁴ „atd.“ [14. května 1906]

„*Ve jménu nejsvětější trojice*

*Pro paměť budoucím věkům, znamenáme my nížepsaní jménem celé osady, že na místě staré sešlé věže, věž tato léta páně 1885 v měsíci srpnu z tesaného dříví znova sdělaná a pleskovou krytinou opatřena jest, rovněž i stará prejzová krytina na tomto chrámu páně novou taškovou nahrazena jest. Potřebný náklad na stavbu a opravu tuto vedl urozený patron, jeho osvícenost kníže Jan Adolf ze Schwarzenbergu, jenž na hmoty a práci řemeslnickou 890 zlatých, a osadníci, kteří na dovoz a práce nádenické 145 zlatých vynaložili. Nákladem téhož urozeného patrona a přispěním osady v měsíci červnu roku toho samého opraveného zašlá hřbitovní zed', obnosem 132 zlatých a má ještě opravená býti kaple svatého Jana a Pavla a v ní umístěný velký zvon „Maria“ v čapech, ložích a na srdci okrasem 120 zlatých.*³⁷⁵

³⁷⁴ SOkA Strakonice, FÚ Pamětní kniha č. 2 (1820-1939), s. 36.

³⁷⁵ SOkA Strakonice, FÚ Dobrš (1708-1938), Pamětní kniha č. 1 (1724-1806), s. 15.

5. 4. 2 Historie farnosti a dění na ní

Každá z farních kronik vznikla především za účelem uchování informací o historii dané farnosti. Proto nás nemůže překvapovat, že právě historickému vývoji se jednotliví autoři věnovali ve svých zprávách s největší četností. Zaměřovali se na aktuální dění na farnosti, ale také se vraceli velmi často do její minulosti. Přinesli díky tomu velmi cenné informace ke vzniku farností a o jejich prvních správcích.

Příklady:

„Dne třicátého května roku 1842 na den jmenování našeho nejmilostivějšího císaře a krále Ferdinanda I. byl založen základ k tomuto novému chrámu Páně od c. k. gubernálního rady a setníka Prácheňského kraje pana Josefa Schrenku, svobodného pána Schrenku z Notzingu v přítomnosti pana vikáře a konzistorního rady, pana Františka Rathauského faráře z Čestic, pana Františka Švehly ředitele Dlahovského panství jakožto zastupitele veleknížecí Schwarzenberské ochranné vrchnosti, pana Martina Woldřicha ouřadujícího správce na Přečíně, jakožto ustanoveného dohlázeatele nad touto stavbou velebného pána Antonína Heřmana faráře zdejšího pak duchovních a světských pp. představených, jakož i sem přifařených občanů.“³⁷⁶

„Dne 10. dubna posvěcena byla nově pořízená křížová cesta na plechu malovaná. Křížovou tu cestu maloval začátečník chlapec 16 lety Karel Loskot, syn Antonína Loskota statéra a malíře pokojů v Prachaticích, téhož, který opravoval před 2 lety hlavní oltář. Cena všeho všudy 170 zlatých jest zajisté nepatrná a podivil se jí světitel doporučený quardian ze Sušice Gabriel Matějček. Svěcení konalo se slavnostním řádem. Nejprve promluvil pan quardian světitel velmi četně shromážděnému lidu, vyložil pobožnost křížové cesty a tu ke konci vřele odporučoval pobožnost tuto, na to přikročeno ku svěcení jednotlivých zastavení, při nichž ihned konána pobožnost u přítomnosti vikáře Matěje Šulisty od místních duchovních.“³⁷⁷[15. března 1903]

³⁷⁶ SOkA Prachatice, FÚ Stachy (1778-1950) Pamětní kniha č. 1 (1787-1940), s. 73.

³⁷⁷ SOkA Strakonice, FÚ Dobruška (1708-1938), Pamětní kniha č. 2 (1891-1992), s. 13.

5. 4. 3 Budova kostela a farnosti

Do této části patří zápisy, jejichž obsah se týká přímo kostelní, či farní budovy. Jedná se především o četné popisy kostelní budovy a zmínky o všech jejích přestavbách a inovacích. Tyto informace podávali autoři buď pomocí krátkých zpráv, anebo sepsali do pamětní knihy inventář kostelního majetku, kde neopomenuli popsat například kostelní oltáře.

O budově fary nalezneme také četné zprávy. Pojednávají především o jejím špatném stavu, o tom že budova potřebuje četné opravy a investice. Upozorňuje také na potřebu modernizace, tj. například zavedení vodovodu, či elektrického proudu do farní budovy.

Příklady:

„Antipendia³⁷⁸ u velkého oltáře

- 1. Antipendium byly nový na priktu dělaný.*
- 2. Též byly s kvítím olejovými barvy malovaný.*
- 3. Z druhé strany černě olejem malovaný.*
- 4. Červené čajkové s květy šitými s širokými prýmy.*
- 5. Byly s květy vodníma barvama malovaný*
- 6. S obou stran modrý. Jedno stočený druhé plátěný.*
- 7. Za ním u oltáře s[vaté] Kateřiny jest antipendium na prikte dělaný prvé bývalo u velkého oltáře. Polštáře pro misál na prikle jsou...5. ³⁷⁹[sepsáno za faráře Ondřeje Františka de Waldt (1708-1751)]*

„Já Ludmila Záhorská rozená Dlouhoveská z Dlouhé Vsi a na Kraselově dala sem tento oltář ke cti a chvále pánu bohu všemohoucímu blahoslavené Panně Marii i všem božím svatým a na památku dobré paměti urozeného a statečného rytíře pana Václava Záhorského z Brloha a na Kraselově pana manžela mého zde pokřtěného do tohoto chrámě páně uložený s[vatého] Vavřince na náklad můj, spolu s urozeným a statečným rytířem pánem Ladislavem Záborským z Brloha a na Kadově památku všech jeho milost[ivých] pánů a přátel našich udělat a ozdobit a k službám božím postaviti. Čemuž buď bohu chvála, čest od nás na věky věků vydává amen.“ [sepsáno za faráře Antonína Krátkého (1759-1766)]³⁸⁰

³⁷⁸ Ozdobný závěs na přední straně oltáře

³⁷⁹ SOkA Strakonice, FÚ Dobruška (1708-1938), Pamětní kniha č. 1 (1724-1806), s. 84.

³⁸⁰ SOkA Strakonice, FÚ Kraselov (1651-1987), Pamětní kniha č. 1 (1817-1953), s. 4.

5. 4. 4 Historie obce

Dějiny farnosti měly hodně společné i s historií samotné obce, kde se farní úřad nacházel. Přesto se domnívám, že je nutné oddělit příspěvky, jenž se týkají přímo dění v obci a nejsou náboženského, či církevního charakteru. Především se tento typ zápisů začíná objevovat od devatenáctého století a množství informací světského charakteru se pak rozšiřuje během dvacátého století. Najdeme zde například údaje o rozvržení politických sil v obci v podobě zápisů výsledku voleb, zprávy o nástupu nových starostů, či zápisy o odvedení branců na frontu první světové války.

Příklady:

„Dne 19. července 1908 vypustil duši zasloužilý učitel v. v. a bývalý ředitel kůru ve Staších p[an] Eduard Rubeš. Byl to dobrý učitel svědomitý vychovatel mládeže a jako řídící učitel stejně vážen od svých vrchností i od občanstva i od učitelů. Nikdy se nestyděl a nebál hlásiti se ke své víře katolické a k Bohu se utíkal i ve své dlouhé nemoci. Dvakráte v poslední době své choroby požádal svého přítele kooperátora Jana Pátka o duchovní útěchu a přijal s příkladnou zbožností svátosti umírajících. Hojná účast kněžstva, učitelstva, školních dětí byla výmluvným důkazem lásky a obliby a již se těšil tento-jeden z posledních těch „starých učitelů.“ Čest buď jeho památce!“³⁸¹

„Koncem srpna 28. srpna protáhl Kraselovem těžký dělostřelecký pluk ke cvičení na Klatovsku-zde se zdržela menáž mužstva na pokrmení zvířectva- v pátek pak 29. srpna táhl tudy celý pěší pluk č. 1 z Českých Budějovic se vším- takže téměř průchod vojska s praporem i hudbou, s trémem a kuchyněmi a automobily trval celé dopoledne.“³⁸²[1923]

5. 4. 5 Přírodní události a katastrofy

V této skupině nalezneme zápisy o různých přírodních úkazech a katastrofách. Najdeme, zde popisy počasí, jež převažovalo v jednotlivých ročních obdobích, a hodnocení

³⁸¹ SOkA Prachatice, FÚ Stachy (1778-1950), Pamětní kniha č. 1 (1787-1940), s. 100.

³⁸² SOkA Strakonice, FÚ Kraselov (1651-1987), Pamětní kniha č. 1 (1817-1953), s. 126.

daného autora. Autor uvádí, jestli se jednalo o počasí příznivé například pro úrodu na polích. Autoři si také všímali veškerých přírodních úkazů, které vybočovaly pro ně z běžného meteorologického stavu. Popsali proto podrobně každý větší déšť, krupobití, či bouřku. Nechybí zde ani výpis případných škod na vesnických staveních. Vedle těchto katastrof obsahují zápisy v této skupině i informace o požárech či velké vodě.

Příklady:

„Požáry

Koncem roku 1936 a na začátku roku 1937 bylo na zdejší osadě několik ohňů např[íklad] Kváskovice, Zálesí, Drážov, Chvalšovice a Víška a v některých vesnicích opakovaly se ohně dvakrát, ale většinou hořely chalupy špatného stavu. Jen v Drážově u Bečvářů č. 21 vypukl oheň po polednách, kdy soudní komise, která ve veřejné dražbě prodávala dobytek a seno, odebrala se do hostince pana Pejšy k sepsání protokolu ihned sběhli se domácí lidé a přijeli hasiči a tak zabránili, aby oheň, který zničil střechy u Bečvářů, nepřenesl se na Dolíškovo stavení č. 1, které těsně souvisí. Poněvadž oheň tak najednou vypukl, bylo patrné, že byl založen. Podezření padlo na majitele Matěje Rezka, který byl zatčen a dodán okresnímu soudu do vyšetřovací vazby. Poněvadž nepřiznal a nikdo se neodvážil proti němu svědčeti, byl po několika týdnech propuštěn, ale už tam nehosponařil, neb syn jeho Matěj hospodářství, které bylo silně zadluženo a mělo přijíti do soudní vazby, od otce koupil a všechno dal zase znovu zříditi.“³⁸³

„Katastrofálním dnem byl 4. červenec. Odpoledne horká vlna vzduchem přivalila k nám od severozápadu a šedý zákal na obzoru zvěstoval, že se blíží bouře. O 17:30 ukazovaly se již blesky a zaznívaly rány hromu. O 18 hodině prudký víchř přinášel sivé mraky zavěšené až na zem. Nastala tma a větrná smršť ozývala se svou děsivou hudbou. Lidé spěchající domu vůbec nemohli otevřít vrat nebo dveří. O 18:15 začaly mraky chrliti spousty krup a ledu, které víchřice prudce vrhala do oken a na střechy. V okamžiku byla téměř všechna okna rozbita, přitlučené tašky padaly ze střech. Kroupy byly o velikosti husích vajec a nalezeny byly kusy vážící jeden až 7 dkg. U zdí jich ležely celé závěje a ležely tam ještě třetí den. Byl to přímo soudný den.“³⁸⁴ [1929]

³⁸³ SOkA Strakonice, FÚ Dobruška (1708-1938), Pamětní kniha č. 2 (1891-1992), s. 271.

³⁸⁴ SOkA Strakonice, FÚ Malenice (1666-1953), Pamětní kniha č. 2 (1735-1945), s. 157.

5. 4. 6 Zvony

Je sice možné tvrdit, že zvony patří do skupiny týkající se kostelní budovy, ale autoři jim věnovali opravdu zvláštní pozornost, a proto se domnívám, že je nutné nechat zápisy o nich v samostatné skupině. Autoři se zaměřili na jejich rozměry, výzdobu, tóninu vyladění, ale i složení. Svoje záznamy doplnili fotografiemi, anebo malbami jednotlivých zvonů.

Příklady:

„Tak láska krajanů našich nahradila, co zloba válečná vzala. Ulití zvonu Vavřince o váze 130 kg, o průměru 60 cm, hrajíc tón f2, s nápisem „ Co doba válečná vzala-láska krajanů v St. Louis navrátila. Chraň ohně časného i věčného L[éta] P[áně] 1925 a Václava v přibližné váze 80 kg v průměru 50 cm hlavní tón His 2 s nápisem Svatý Václave nedej zahynout nám ani budoucím L[éta] P[áně] 1925 svěřeno firmě Oktav Winter v Broumově za záruky desetileté s dodáním do 12. srpna 1925, aby mohly zvony býti posvěceny a zavěšeny o poutní slavnosti sv[atého] Vavřince dne 16. srpna 1925. Cena ujednaná 5880 Kč, ovšem bude rozhodovati váha skutečná.“³⁸⁵

„Poznámání, jak se při funusích od kterého zvonu kostelu platí. Item jaký plat zvoníci dostávají.“³⁸⁶

<i>Od velkého zvonu se dává</i>	<i>20 x</i>
<i>Od zvonu s[vatého] Jana</i>	<i>8 x</i>
<i>Od s[vatého] Antonína</i>	<i>6 x</i>
<i>Od zvonce na kostele</i>	<i>6 x</i>
<i>Od příkrovce</i>	<i>6x</i>

A tím způsobem celá vesměs osada platí ad zvonů kromě samotných dobrškových, kteří z ohledu ročního rozlučného zvonění a tím taky že sami sobě zvoniti mohou dávají toliko.

<i>Od velkého zvonu se dává</i>	<i>20 x</i>
<i>Od zvonu s[vatého] Jana</i>	<i>8 x</i>
<i>Od s[vatého] Antonína</i>	<i>6 x</i>

³⁸⁵ SOkA Strakonice, FÚ Kraselov (1651-1987), Pamětní kniha č. 1 (1817-1953), s. 128.

³⁸⁶ Zápis se váže k roku 1708.

Od zvonce na kostele 6 x
Od příkrovce 6x

Zvoníci, ale jichžto 6 jest od vrchnosti nařízených od všech zvonů dostávají 12x
Kdežto na každého přijde dáti 2x
A takový peníze jim kostel z té sumy, kterou zvonu dostává platí. ³⁸⁷ [sepsáno za faráře
Ondřeje Františka de Waldt (1708-1751)]

5. 4. 7 Zahraniční události

Zkoumané farní úřady se sice nacházejí v menších obcích, či městysích, ale i přesto i zde dokázali sesbírat autoři mnoho údajů o tom, co se děje v zahraničí. Jedná se například o dění na frontách v první světové válce, ale také o náladách v Německu během Hitlerova vládnutí před Mnichovskou dohodou. Autoři si všímali také změn na papežském stolci a jednotlivých osob, které úřad papeže vykonávaly.

Příklady:

*„Nelze mlčením pominouti důležitou událost, která se odehrála v Portugalsku tohoto roku. Neočekávanou pomocí vojska vyhnána dynastie ze země a prohlášena republika. Nyní již provedena rozluka církve a státu. Vkrádá se dokonce obava, aby taky nedošlo k něčemu podobnému u nás? “*³⁸⁸ [1909]

*„Dne 28. června 1914 byl proveden v Sarajevě zákeřný útok na Jeho c. a k. výsost nejjasnějšího arcivévodu a následníka trůnu Františka Ferdinanda a jeho choť paní Žofii vévodkyni z Hohenbergu, jemuž oba arcivévodští manželé podlehlí.“*³⁸⁹

5. 4. 8 Domácí události

Jednotliví autoři měli větší rozhled svého zájmu než pouze dění na faře nebo v obci. Všímali i toho, co se děje nejdříve v Habsburské monarchii a později v Československé

³⁸⁷ SOkA Strakonice, FÚ Dobřš (1708-1938), Pamětní kniha č. 1 (1724-1806), s. 135.

³⁸⁸ SOkA Strakonice, FÚ Dobřš (1708-1938), Pamětní kniha č. 2 (1891-1992), s. 50.

³⁸⁹ SOkA Strakonice, FÚ Kraselov (1651-1987), Pamětní kniha č. 1 (1817-1953), s. 46.

republice. Zajímaly je především osoby panovníků a jejich blízkých osob. Všimli si i vládních představitelů a také toho, jaké výsledky měly celkové volby. Krátce po vzniku Československa se autoři zaměřili na vztah katolické církve se státem, ale také s jeho obyvateli jako takovými. Katolická církev totiž byla spojována s Habsburskou monarchií a tak docházelo k odlivu jejich věřících. Kromě toho vznikla Československá církev, která byla podporována státem.³⁹⁰

Příklady:

„Po volbách do sněmu, jež konaly se na začátku roku 1908, soustředili příslušníci všech stran hlasy své na sčítacím kandidátu českém p[anu] Titěrovi z Prahy kromě sociálních demokratů kromě sociálních demokratů, kteří roztrhli řady české volíce sociálního demokrata. Opět důkaz jaká pro národ náš zvláště zde na rozhraní národnostním je to škoda, že dělný lid pro chleba musí jíti do ciziny, kde ztrácí nejen oddanost k Bohu, ale i k národu.“³⁹¹

„Volba prezidenta

Po předchozích přípravách v národním shromáždění a v parlamentu v zasedací síni byl, jak se dalo čekat dne 27. května 1927 profesor Masaryk na příštích sedm let znovu zvolen prezidentem republiky československé. Při volbě odevzdány byly 435 hlasovací lístky, 2 z toho byly neplatné. Ze zbývajících znělo 274 hlasy na jméno Masarykovo, 54 na komunistu Václava Štrunce a 104 lístky byly odevzdány prázdné. Tak Masaryk zvolen opět presidentem hned v prvním. Cizina píše o volbě prezidenta Masaryka, že se tím vyhnulo Československo vnitřním otřesům. Republika potřebuje klid.“³⁹²

5. 4. 9 Vizitace

Pravidelné vizitace se konaly na všech farních úřadech. O jejich průběhu nalezneme zápisy na stránkách farních kronik. Dle toho, jestli se jednalo o vizitaci kanonickou anebo generální, můžeme pozorovat rozsah zápisu. V zápise o generální vizitaci najdeme velmi

³⁹⁰ Milan Salajka, Portrét církve Československé husitské, Praha 2007.

³⁹¹ SOkA Prachatice FÚ Stachy (1778-1950), Pamětní kniha č. 1 (1787-1940), s. 98.

³⁹² SOkA Strakonice, FÚ Dobruška (1708-1938), Pamětní kniha č. 2 (1891-1992), s. 245.

podrobnou zprávu o jejím průběhu. O kanonické vizitaci sepsali autoři vždy pouze krátký zápis, že se vůbec konala. V obou případech však najdeme poznámku od toho, kdo vizitaci prováděl, že pamětní knihu viděl a zkontroloval.

Příklady:

„V tomto roce 1871 konala se ze dne 8. července jeho Excelenci panem biskupem Budějovickým Janem Valeriánem Jirsíkem opět v Česticích generální kanovnická vizitace. Tentokrát přijel pan biskup od Vacova, k jehož uvítání byla postavena naproti farské stodole slavnostní brána. Zdržel se v Česticích 3 dny. Druhý den, kde byla neděle, konal služby boží na Kalvárii ve velké kapli. Spravující kanovník pan Vrátl mši ke cti Panny Marie Bolestné. Snídani přijal pan biskup na Kalvárii, odpoledne pak obědval v zámku u pana hraběte Emila Valdštejna. Po obědě vydal se do Strakonice na dráhu, doprovázen četným doprovodem.“³⁹³

„Dne 26. května, v úterý křížových dnu konal zde kanovnickou generální vizitacia udílel svátost biřmování Jeho Milost nejdůstojnější biskup Budějovický Josef Antonín Hutka. Jeho Milost přijela v pondělí o 5 hodině odpoledne od Čkyne, žáci všech škol se svými učiteli, všechny ostatní spolky a veliký počet osadníků vyšli vstříc na silnici ke Lčovicům a uváděli nejdůstojnějšího vizitora do obce, vyzdobené dvěma slavnostními branami a prapory.“³⁹⁴ [1908]

5. 4. 10 Hospodářská tematika

Autory farních kronik zajímala i tematika hospodářská, a to v některých případech tolik, že ji lze vyčlenit do samostatné skupiny. Záznamy o úrodách jednotlivých hospodářských produktů zanesli autoři pamětních knih v mnoha případech. Zajímali se většinou o výnosy ve všech obcích, které měl jejich farní úřad na starosti. Kromě toho je také zajímavý vývoj cen jednotlivých produktů. Údaje cen například obilí nalezneme vypsány během období první světové války a krátce po jejím skončení.

Příklady:

³⁹³ SOkA Strakonice, FÚ Čestice Pamětní kniha č. 2 (1820-1939), s. 18.

³⁹⁴ SOkA Strakonice, FÚ Malenice (1666-1953), Pamětní kniha č. 2 (1735-1945), s. 96.

„Úroda v roce 1914 byla obstojná ceny obilí velice a rychle stoupaly, takže konečně, aby omezena byla lichva obilí byly určeny maximální ceny. (Pšenice 42 Korun, žito 34 Korun, oves 24 Korun) Dne 1. listopadu a 1. prosince byly v obcích sestavené soupisy zásob obilí a zapovězeno obilí prodávati z okresu. „³⁹⁵

„Pro špatný podzim velmi slabá úroda obilí. Rovněž i slabá úroda brambor a mnoho shnilých bylo ponecháno na poli.“³⁹⁶[1940]

5. 4. 11 Události týkající se duchovní a náboženské tematiky

Autoři farních kronik si všímali hlavně duchovních z blízkého okolí, či důležitých církevních záležitostí v rámci pouze například Českobudějovické diecéze. V jejich zápisech nalezneme však i základní informace o akcích krajského, nebo celostátního rázu, všímali si i osob nejvyšších církevních představitelů a v neposlední řadě všech důležitých církevních svátků a výročí.

Příklady:

„Eucharistický kongres v Českých Budějovicích

Ve dnech 13, 14 a 15. srpna 1927 zažilo město Budějovice chvíle nezapomenutelné! Nezapomenutelné proto, že tisíce lidí uposlechlo hlasu svého arcipastýře- nejdůstojnějšího biskupa Šimona Bárty a přispěchalo do jeho sídla, aby tu vzdalo hold nikoliv člověku, ale Kristu Pánu, Synu Božímu, který je s námi vždy přítomen v nejvyšší svátosti oltářní. Jakoby si řekli s básníkem: „Vstaňme a řadme se pod prapor kříže.“ Přišli katolíci vedeni svými duchovními správci z okolí Českých Budějovic, přispěchali však i ze Šumavy dumné i od hranic Moravěnky družné sjeli se od jihu i od severu v zástupech ti, kdo mohli opustit domovy své. „³⁹⁷

³⁹⁵ SOkA Strakonice, FÚ Malenice (1666-1953), Pamětní kniha č. 2 (1735-1945), s. 106.

³⁹⁶ SOkA Strakonice, FÚ Kraselov (1651-1987), Pamětní kniha č. 1 (1817-1953), s. 151.

³⁹⁷ , SOkA Strakonice, FÚ Dobruška (1708-1938), Pamětní kniha č. 2 (1891-1992), s. 246.

„V neděli první postní roku 1893 slaveno bylo v církvi radostné jubileum 50ti letého biskupství papeže Lva třináctého také ve zdejším chrámu Páně oslaveno bylo bohoslužbou, Te Deum.“³⁹⁸

5. 5 Srovnání farních a obecních kronik

Velmi zajímavé se jeví srovnání farních kronik s kronikami obecními. Oba dva tyto historické prameny narativního charakteru sloužily k uchování paměti o důležitých dějinných meznících pro danou obec. Autoři do nich zanášeli různorodé historické informace.

Pro srovnání obou pramenů jsem prozkoumal dochované obecní kroniky v obcích Volyňského vikariátu, kde se dochovaly i kroniky farní. V případě obecních kronik je nalezneme dochované v šesti obcích.³⁹⁹ Pouze v jednom fondu najdeme dochovanou pouze jednu obecní kroniku.⁴⁰⁰ V ostatních fondech je zpřístupněno obecních kronik více. Pro Čestice to byly kroniky čtyři,⁴⁰¹ pro Vacov tři,⁴⁰² pro Dub,⁴⁰³ Malenice⁴⁰⁴ a Kraselov⁴⁰⁵ po dvou obecních kronikách. Dohromady se tedy jedná o celek 14 obecních kronik. Tento celek obecních kronik můžeme porovnat s celkem dochovaných dvanácti farních kronik.

Prvním bodem pro srovnání může být například časové rozmezí, kdy kroniky vznikaly a v jakém období byly vedeny. Nejstarší farní kronika spadá do roku 1666.⁴⁰⁶ Většina z farních kronik pak začíná od poloviny století osmnáctého. Obecní kroniky oproti tomu se započaly objevovat až od roku 1920, kdy byl schválen zákon o povinnosti jejich vedení.⁴⁰⁷

³⁹⁸ SOkA Strakonice, FÚ Malenice (1666-1953), Pamětní kniha č. 2 (1735-1945), s. 80.

³⁹⁹ Jedná se o obce Malenice, Čestice, Vacov, Stachy, Dub, Kraselov,

⁴⁰⁰ SOkA Prachatice, Archiv obce (dále jen AO) Stachy 1742-1945(1950), Pamětní kniha obce č. 1 (1945-1951).

⁴⁰¹ SOkA Strakonice, AO Čestice 1857-1945(1965), Pamětní kniha obce č. 1 (1927-1933).

TAMTÉŽ, Pamětní kniha obce č. 2(1928-1939).

TAMTÉŽ, Pamětní kniha obce č. 3 (1934-1965).

TAMTÉŽ, Pamětní kniha obce č. 4 (1966-1978).

⁴⁰² SOkA Prachatice, AO Vacov 1837-1945(1959), Pamětní kniha obce č. 1 (1926-1959).

TAMTÉŽ, Pamětní kniha obce č. 2(1960-1975).

TAMTÉŽ, Pamětní kniha obce č. 3 (1976-1985).

⁴⁰³ SOkA PrachaticeAO Dub 1837-1945(1965), Pamětní kniha obce č. 1 (1924-1965).

TAMTÉŽ, Pamětní kniha obce č. 2 (1966-1985).

⁴⁰⁴ SOkA Strakonice, AO Malenice 1875-1945(1948), Pamětní kniha obce č. 1 (1923-1976).

TAMTÉŽ, Pamětní kniha obce č. 2 (1978-1989).

⁴⁰⁵ SOkA Strakonice, AO Kraselov (1842)1850-1945(1950), Pamětní kniha obce č. 1 (1924-1945).

TAMTÉŽ, Pamětní kniha obce č. 2 (1966-1973).

⁴⁰⁶ SOkA Strakonice, FÚ Malenice, Pamětní kniha č. 1 (1666-1735).

⁴⁰⁷ Jednalo se o zákon z 30. ledna 1920, nařízení číslo 80. Ten nařizoval všem politickým obcím založit a vést obecní knihu podle vládního nařízení z 9. června 1921, č. 211 sbírky a nejpozději do konce roku 1922 měly být obecní knihy zhotoveny.

Ze zkoumaného celku však žádná z knih nevznikla hned v tomto roce. Nejdříve začala být vedena obecní kronika Čestice č. 1, a to v roce 1923, nejpozději pak vznikla obecní kronika Stachy, s jejímž spisováním se započalo až v roce 1945. Podrobeny zkoumání byly obecní kroniky stejně tak jako farní kroniky, které jsou uloženy a dochovány v archivních fondech okresních archivů Strakonice a Prachatice. V potaz nejsou brány možné kroniky, jež se vedou stále při obecních, či farních úřadech.⁴⁰⁸

Farní kroniky sahají svými zápisy do minulosti daleko hlouběji. Horní hranice u obecních kronik je zase naopak mnohem vyšší. Ve zkoumaném celku farních kronik sice najdeme zápis k roku 1992 a jedná se v tomto případě o nejmladší zápis ze všech zkoumaných položek, ale jedná se zde o výjimku.⁴⁰⁹ Je to osamělý zápis, jemuž předchází třicetiletá mezera. Navíc tento zápis popisuje pouze jednu událost pro daný rok. Ve farních kronikách končí spisování krátce po druhé světové válce a v některých případech i před ní. Obecní kroniky jsou naopak dovedeny až do osmdesátých let dvacátého století. V žádné ze z obecních kronik zkoumaného celku však nedosahuje jejich vedení až k listopadovým revolučním událostem v roce 1989.

Při zmínce o časovém rozpětí jednotlivých knih musíme však upozornit také na to, že i když vedení obecních kronik začíná až za dob první republiky, nalezneme v nich zprávy o událostech v obci mnohem starších. Autoři první obecní kroniky v dané obci, dříve než začali s řádnými každoročními zápisy, sepsali krátce historii dané obce od jejích počátků do současnosti.⁴¹⁰ Jako pramenného materiálu využili, jak sami přiznávají, například kroniky školní ale i farní, různé staré dochované dokumenty a také bylo jako zdroj použito vyprávění místního obyvatelstva.⁴¹¹

Pokud autoři obecních kronik započali své zápisy vést, nenajdeme v nich žádnou časovou prodlevu. Jedná se vždy o popsání několika desetiletý časový úsek bez mezer. Výjimku tvoří léta druhé světové války, kdy sepisování v obecních kronikách ustalo. Autoři však po roce 1945 sepsali válečné události zpětně a pak dále pokračovali v dalších zprávách. Sami se k této přestávce v záznamech přiznávají a my to zjistíme tak, že pro meziválečné roky nalezneme ve srovnání s jiným obdobím daleko méně zpráv.⁴¹² Jak sami autoři přiznávají, popsat zpětně události až pět let staré, jim činilo značné problémy. Navíc se také jednalo

⁴⁰⁸ Například na farním úřadě Dub se nachází stále vedená pamětní kniha.

⁴⁰⁹ SOkA Strakonice, FÚ Dobruška (1708-1938), Pamětní kniha č. 2(1891-1992), s 301.

⁴¹⁰ Výjimku tvoří obecní kronika Stachy (1945-1951).

⁴¹¹ SOkA Strakonice, AO Čestice 1857-1945(1965), Pamětní kniha obce č. 3(1934-1965).

⁴¹² TAMTÉŽ, Pamětní kniha obce (1934-1965).

o nepříliš veselé vzpomínání, jenž dle svých vlastních zpráv nečinili nikterak rádi. Až na výjimku válečných let, tvoří všechny obecní kroniky zkoumané skupiny vždy souvislý celek. Na rozdíl od farních kronik, kde není například dvacetiletá přestávka v záznamech ničím neobvyklým.

Z hlediska vzhledu byly jak obecní, tak farní kroniky vloženy do pevných desek, velmi často z tvrdého kartonu. U obecních kronik pak vidíme hojně užití látkového obalu, který měl desky chránit před poničením. Na přední straně desek nalezneme kromě dvou případů nápis „*Kronika*.“⁴¹³ Na předsádkách najdeme informace o tom, o jakou obec se jedná, kolik má kronika stran, o kolikátý díl kroniky se jedná. Najdeme zde i podpis starosty obce a razítko MNV. Celkový dochovaný stav obecních kronik je velmi dobrý. Nenesou žádné stopy poškození ani na deskách ani na samotných jednotlivých listech pamětních knih.

Autorství zápisů v obecních kronikách se dá určit mnohem snadněji než v kronikách farních. Autoři se k své práci přiznávají od samého počátku svých zápisů. Kromě toho zde najdeme vždy vzpomínku na jejich předchůdce. Autor vždy napíše, že byl obecním zastupitelstvem zvolen k vedení obecní kroniky. Uvedl rovněž, kdo pracoval v této funkci před ním a pak popíše krátce svůj životopis. Můžeme se tak dozvědět odkud pocházel, jak probíhalo jeho studium a jakou práci vykonával. Z hlediska profesí kronikářů nabízejí obecní kroniky daleko širší paletu zaměstnání než kroniky farní. Dle zjištěných údajů na zkoumaném celku farních kronik Volyňského vikariátu, sepisovali farní kroniky faráři, kaplani, výjimečně jiné osoby, ale i ty byly spojeny s církevním prostředím obce. Zkoumaný celek čtrnácti obecních kronik sepsalo osmnáct autorů. Z toho v jedenácti případech se jednalo o osoby spojené s učitelstvím a profesemi spjatými s místní obecní školou.⁴¹⁴ Ve čtyřech případech byly autoři svým zaměstnáním rolníci nebo zemědělci. Ve dvou případech se jednalo o důchodce a v jednom případě vykonával tuto funkci farář.⁴¹⁵ Ze všech zkoumaných písarských rukou se podařilo určit všechny autory.

Určování autorů samozřejmě usnadnil i jazyk, kterým své zápisy vedli. Navíc rukopis jednotlivých autorů na stránkách obecních kronik patřil k daleko čitelnějším, než v případě autorů kronik farních. Ve farních kronikách převažovaly jazyky latinský, německý, český. V obecních kronikách převažuje jazyk český. Na rozdíl od farních kronik zde však můžeme

⁴¹³ Výjimku tvoří: Pamětní kniha obce Dub č. 1 (1924-1965). Pamětní kniha obce Dub č. 2 (1966-1985) na deskách se nachází nápis „*Pamětní kniha*.“

⁴¹⁴ Řídící učitel, ředitel, zástupce ředitele

⁴¹⁵ Autorem byl malenický farář František Špalek (1895-1933) sepsal v obecní kronice úvod o historii obce, vedl také zápisy ve farní kronice Malenice č. 2 (1735-1945).

naleznout kromě jednoho nového jazyka i zcela odlišný styl písma. Ve dvou obecních kronikách se totiž objevují zápisy v ruštině psané azbukou.⁴¹⁶ Nalezneme v nich popsánu návštěvu dané obce a také pochvalu vedení obecní kroniky v roce 1965 a 1971. Jazykové rozvržení zápisů odpovídá především době, ze které zprávy pocházejí, i když tento fakt neplatí vždy. I v zápisech ve farních kronikách z konce osmnáctého století najdeme česky psané zápisy, ale v porovnání s latinským jazykem, či německým jsou v menšině. Od počátku století dvacátého pak začíná převažovat čeština, která jako jazyk farních kronik zcela převládá. Jelikož obecní kroniky vznikaly až ve století dvacátém, je nadvláda českého jazyka v zápisech, jasná a logická.

Způsob vedení obecních kronik je u všech kronik ze zkoumaného celku velmi podobný. V obecních kronikách vedli autoři své zápisy chronologicky a užívali tento způsob po celou dobu trvání obecní kroniky. Aktuální rok autor nadepsal velmi často velkým písmem skoro až do půlky stránky. Poté následoval popis události daného roku. Pokud autor vedl obecní kroniky delší období, zjistíme, že rozdělil rok do jakýchsi rubrik, které jdou v jeho spisování za sebou a opakují se v každém dalším roku. Posloupnost rubrik byla ustálená, takže například rok začínal zprávami politickými, pokračoval hospodářskými údaji a končil závěrečným shrnutím. Na rozdíl od farních kronik nenajdeme tolik zpráv s přesnou datací, neboť dané rubriky bývají sepisovány jako souhrn za daný rok. Ve vzhledu zápisů hraje velkou roli podobně jako u farních kronik funkce okraje, kam autoři vpisovali názvy popisovaných událostí.

Způsob jakým byly vedeny obecní kroniky, najdeme i v kronikách farních. Jedná se hlavně o období od konce první světové války do začátku druhé světové války. V tomto časovém rozpětí můžeme nalézt mnoho shodných prvků ve způsobu vedení. Například se shodují ve způsobu nadepisování roků. Obecní a farní kroniky vedli kromě jednoho případu vždy dvě rozdílné osoby. Přesto se lze domnívat, že mohlo docházet k určité inspiraci ve způsobu vedení.

Své zápisy autoři obecních kronik podobně jako autoři farních kronik dokreslovali a ilustrovali pomocí černobílých fotografií a ručně malovaných vyobrazení. Tematika obsahu však byla rozdílná. Na fotografiích najdeme zachyceny v obecních kronikách hlavně osob z politického prostředí. Jednalo se buď o nejvyšší politické osoby, například o prezidenta Klementa Gottwalda, nebo o zachycení práce obecního výboru při jeho zasedání, či účasti na

⁴¹⁶ SOkA Prachatice, AO Dub 1837-1945(1965), Pamětní kniha obce č. 1(1924-1965). TAMTÉŽ, Pamětní kniha obce č. 2 (1966-1985).

různých slavnostních událostech v obci.⁴¹⁷ Malovaná vyobrazení se týkají výhradně přímo obce. Nachází se vždy na prvních stranách obecních kronik, v několika případech na předsádkách. Autoři zde vymalovali často i barevně pohled na svou obec. Buď se jedná o pohled na celou obec, a nebo na nějakou její dominantní část, jenž je pro danou vesnici či městys typická.⁴¹⁸

Tématika zápisů u obou pramenů je hlavně dění v samotné obci, ze které jednotlivé kroniky pocházejí. Přesto v obecní kronice nenalezneme tolik zpráv z církevního prostředí. Nejdůležitější zprávy o výstavbě či přestavbě kostela autoři na stránky obecní kroniky však zanesli. Po roce 1948 přibývají v obecních kronikách četné informace o činnosti spojené se změnou režimu u nás. Vznik JZD, plnění pracovního plánu, šíření osvěty a pokroku, či boj s kapitalistickými zeměmi zabírá v popisech mnoho stránek obecních kronik.

Stejně jako farní kroniky i obecní kroniky podléhaly kontrole shora. Najdeme o tom důkaz přímo v obecních kronikách. Kontroly obecních kronik prováděl okresní úřad. Po kontrole v nich zůstalo razítko a podpis daného kontrolora. Kontrola obecních kronik se nazývala revize. O tom, že se uskutečnila, však máme důkaz jen z podpisu a razítka.⁴¹⁹ Žádná podrobná zpráva o jejím průběhu pořízena na stránkách obecní kroniky, jak je tomu v případě generálních vizitací, či kanonických vizitací, nebyla. Nejspíše hlavně proto, že generální vizitace byla pro daný farní úřad velkou událostí spojenou nejen s kontrolou vedení farních kronik.

Obecní i farní kroniky patří k cennému historickému pramennému materiálu. Oba mají shodné i rozdílné znaky, ale samostatně a především ve vzájemné kombinaci mohou přinést mnoho cenných informací primárně pro dějiny jednotlivých obcí, ale také sekundárně pro jiné četné oblasti historického bádání.

5. 6 Využití pamětních knih jako historického pramene

Farní kroniky patří mezi historické prameny narativního charakteru. Ve zkoumaném celku pamětních knih Volyňského vikariátu nalezneme celou řadu informací, údajů a dat, které by bylo možné využít v rámci historického bádání. Není možné popsat zcela celou

⁴¹⁷ SOkA Strakonice, AO 1857-1945(1965), Pamětní kniha obce č. 3 (1934-1965).

⁴¹⁸ Pamětní kniha obce Čestice č. 4 (1966-1978), Pamětní kniha obce Kraselov č. 2 (1966-1973).

⁴¹⁹ Například: SOkA Prachatic, AO Dub 1837-1945(1965), Pamětní kniha obce č. 2 (1934-1965), s. 55.

⁴¹⁹ SOkA Strakonice, AO Malenice 1875-1945(1948), Pamětní kniha obce č. 2 (1978-1989), s. 24.

paletu témat, jež by mohla být díky pamětním kronikám zkoumána, nebo vypsát všechny případy, kde by mohly být údaje ze stránek farních kronik užitečné. Přesto je cílem této kapitoly podat co nejširší přehled možností, jenž tento typ historického pramene poskytuje a shrnout, v čem by mohl být pro historickou vědu přínosem.

První možností využití farní kroniky jako historického pramene může být zkoumání dějin obcí a farních úřadů.⁴²⁰ V málokterém prameni nalezneme tolik informací k této tematice, jako právě ve farních kronikách. I když farní kronika vznikla většinou později než samotná fara, její autoři se rádi vrací k starším důležitým milníkům pro farnost, jako je například její založení či osoba prvního faráře. Díky zápisům v pamětní knize můžeme sledovat stavební vývoj farnosti, různé opravy a stavby nových budov například stodoly, ale také jak se spravovaly pozemky, které k farnosti patřily. Kromě farnosti si všímali autoři také budovy kostela. Na základě zápisů můžeme tedy sledovat, jak probíhaly jednotlivé rekonstrukce a opravy, což může být velmi zajímavé například pro obor památkové péče. Autory v podstatě stejnou mírou jako kostel a farní úřad zajímalo i dění v samotné obci. Proto lze zápisy ve farních kronikách využít i při sepisování dějin jednotlivých vesnic a městysů, kde se farní úřady nacházely. S vhodně doplněným výběrem dalších pramenů, například obecních kronik, může případný badatel popsat dějiny dané obce od sedmnáctého do dvacátého století.⁴²¹

Velmi vítané informace poskytují pamětní knihy pro oblast života duchovních. Ve většině zkoumaných pamětních knih najdeme soupis působících farářů. Ten bývá doveden vždy do doby života autora, jenž se rozhodl tento soupis vytvořit. Někdy bývá pak tento soupis dále rozšiřován dalšími autory. Kromě soupisu s vymezením časového rozmezí, kdy jednotliví faráři působili, najdeme u jmen i krátké zprávy o jednotlivých osobách, kde je popsáno například místo jejich narození, ale i ve zkratce popsáno jejich působení v úřadu. V některých kronikách je uveden i delší životopis jednotlivých duchovních, ten se objevuje buď při úmrtí daného faráře, anebo při nástupu dotyčného do úřadu. Sepsal ho o sobě velmi často sám autor a začíná s ním své vedení ve farní kronice. Z těchto zpráv se dozvíme mnohé informace o jednotlivých osobách farářů. Díky zápisům ve farních kronikách, tak lze sestavit poměrně hustou síť církevních představitelů ve zkoumané oblasti. Kromě prostého výčtu jmen a rozpětí jejich působení se lze zaměřit v některých případech na jednotlivé osoby a získat o nich mnohé informace.

⁴²⁰ Miluše WAGNEROVÁ, *Historie farnosti Olešnice na konci 18. a v průběhu 19. století*, České Budějovice 2011.

⁴²¹ Josef VICHŘ, *Historie Kraselova a jeho okolí*, Kraselov 2001.

Jako zdroj cenných dat mohou působit farní kroniky pro historickou kampanologii.⁴²² Ve svých zápisech se totiž autoři farních kronik věnují velmi často i zvonům. Zvon vlastnil každý kostel a obyvatelé obcí si svých zvonů velmi vážili, stejně tak autoři farních kronik. Najdeme různé zprávy o jejich opravách, či o nákupu nových zvonů. Můžeme dohledat, kde si nechávaly jednotlivé farní úřady své zvony odlít a vyrobit, ale také kdo přispěl na jejich výrobu a jakou částkou. Nejvíce informací k tématice zvonů přinášejí válečná léta 1914-1918 a pak několik let krátce po válečném konfliktu. Právě ve válečných letech hrála otázka zvonů velmi velkou roli. Dle nařízení shora musely být zvony odvezeny, a jejich materiál využit pro výrobu válečného materiálu. Ve farních kronikách můžeme rozpoznat, že tyto zprávy nepsali autoři s veselou myslí a že se neradi loučili s jednotlivými zvony. Dříve než ale došlo k jejich odvezení, zaznamenali pečlivě autoři farních kronik jednotlivé zvony na stránky pamětní knih. Nejedná se pouze o soupis všech zvonů, ale navíc se zde zaznamenány jejich rozměry, váha a tónina, ve které byly naladěny. Po skončení válečného konfliktu bohužel nedošlo k vrácení zvonů zpět a pro kostel bylo třeba zajistit zvony nové. Autoři popisují, jak vznikaly sbírky na jeho koupi, kde se zvon nechával vyrobit a jak velká sláva byla spojena s jeho novou instalací. Ze zápisů o zvonech si dokážeme také vytvořit určitou představu o jeho roli pro život farníků v obci a významu pro kostel. Jednalo se přece jen o jeden z dominantních nástrojů či instrumentů, které obec vlastnila a tak bylo zajisté velmi těžké se ho vzdát nebo naopak velmi radostné, pokud se povedlo sehnat nový.

Dalším přínosným tematickým blokem jsou údaje o počasí, které by mohly poskytnout cennou službu historické metrologii, ale také například badatelům, věnujícím se dějinám zemědělství, či hospodářství na vesnici.⁴²³ Autoři pamětních knih si totiž vlivů a změn počasí všímali velmi dobře. Zaznamenávali shrnující zprávy, kdy konstatovali, že například toto léto patřilo mezi velmi suché, či že letošní zima přinesla kruté mrazy a také si všímali i dalších výkyvů počasí, které považovali za hodné a nutné pro zapsání. Zapsali proto zvlášť jakoukoliv silnější bouřku, či krupobití. Těmto, dle nich přírodním katastrofám, věnovali zvláštní zápisy s přesně vyjmenovaným popisem dané události a i přesným výpisem případných škod na hospodářství ať již farním nebo i obecním. Autoři si všímali často klimatické situace, neboť i oni společně s farou spravovali různá pole, louky, či lesy. Počasí pro ně hrálo velmi důležitou roli. Proto nemohli zůstat nikterak klidní v případě dlouhého

⁴²² Radek LUNGA, Kostelní věže a zvonice. Kampanologie, navrhování, rekonstrukce a sanace, Praha 2010. Ludmila KYBALOVÁ - Radek LUNGA - Petr VÁCHA, Pražské zvony, Praha 2005

⁴²³ Gustav HOFMAN, Metrologická příručka pro Čechy, Moravu a Slezsko do zavedení metrické soustavy, Plzeň-Sušice 1984.

sucha, či naopak dlouhého deštivého období. Získaná data pak lze využít například k vytvoření představy o klimatických podmínkách dané oblasti v určitém časovém rozmezí a jeho porovnání třeba s oblastí jinou. Můžeme tak dojít k vysvětlení slabší úrody některých plodin či zase naopak nadbytku určitých surovin, pokud počasí zrovna přálo. Lze se také podívat na četnost například bouřek v rámci určitého časového úseku a porovnat ho s dnešní dobou.

Kromě vhodného a někdy i jediného zdroje informací pro dějiny farnosti a obce se dají pamětní knihy využít také pro získání důležitých poznatků z oblasti dějin zahraničních a dějin státních. Pro zahraniční dějiny či různá témata s nimi spojená nepatří farní kroniky rozhodně k hlavním historickým zdrojům. Přesto se různá zahraniční témata na jejich stránkách objevují. Není jich však nikterak velké množství a většinou se jedná o zápisy, které přepisují nějaké jiné zdroje. Nejde o nějaké bezprostřední zážitky autora. Těžko se lze domnívat, že by se autor farní kroniky vydal zkoumat situaci na Balkáně či život tehdejšího císaře přímo na Vídeňský dvůr. Přesto můžeme uvažovat nad určitým využitím farních kronik v oblasti toho, jak viděl obyčejný farář vysokého státního představitele či vysokého církevního hodnostáře. Pamětní knihy by v tomto případě mohly pomoci k objevení myšlenkové světa nižšího farního kléru. Autoři farních kronik zanesli totiž do pamětních kronik krátké medailonky o životě vysokých duchovních především papežů a také panovníků. Většinou tak činili buď při jejich úmrtí či nástupu do úřadu. Z jejich spisování můžeme pak vyčíst, jak dotyčnou osobu viděli, co k ní mohli cítit, jaké vlastnosti od ní očekávali a v jakém k ní byli postavení. Musíme, ale brát v potaz také to, že farní kroniky podléhaly kontrole při kanonických a vikariátních vizitacích, takže zůstává otázkou, jak velká svoboda panovala při tvorbě jednotlivých zápisů. Přesto se domnívám, že k světským panovníkům se mohli autoři vyjadřovat svobodněji, a proto považuji takto sepsané informace od nich velmi vhodné pro využití při bádání o myšlení či představách nižších duchovních.

Z farních kronik lze také částečně vyčíst, jaký postoj měli jednotliví autoři k Habsburské monarchii.⁴²⁴ Pro jeho označení lze využít slova neutrální. V žádném zápisu nenalezneme jednoznačnou kritiku monarchie či císaře. Autoři si nestěžují na vládní situaci a model a nenajdeme zde ani zmínky například o jazykovém útlaku. Výjimku tvoří zápisy týkající se branné povinnosti spojené se začátkem první světové války. V tomto případě, ale autoři spíše jsou proti samotnému válčení, než aby kritizovali monarchii. Stejně tak v případě ztráty zvonů a jejich odvezení pro vojenské účely, si stěžují na vojenskou mašinerii, než

⁴²⁴ SOkA Strakonice, FÚ Dobruška (1708-1938), Pamětní kniha č. 2, s. 200.

přímo například na osobu císaře. Otázky vzniku Československa však přinášejí také a nezamlčují ani různá jednání, která vedla ke vzniku Československa. Ani zde však není cítit vyložené nadšení a tón zápisů zůstává stále neutrální. Autoři si přáli v této době hlavně konec války a možná také společný stát pro Čechy a Slováky, ale hlavní po čem toužili, byl mír. Přesto i tyto informace by mohly posloužit například k výzkumu válečné nálady na českém venkově během první světové války.

Ke vzniku Československa, stejně tak jako k dění v něm, přinášejí farní kroniky v porovnání s četností zápisů o dění v monarchii, více informací. Můžeme se tak dozvědět, jak Československo vzniklo, ale také názory jednotlivých autorů na hlavní představitele nového státu. Najdeme zde několik statí o Masarykovi. Najdeme však i několik zápisů, které se vyjadřují k novému soustátí poněkud negativně. Důvodem byl určitý odliv členů od katolické církve a také vznik nové Československé církve.⁴²⁵ Docházelo k několika sporům a jednotliví autoři si často stěžují na poměry v církvi a také vztah státu k ní. Pro historické bádání by tyto zprávy mohly být velkým přínosem například v oblasti popisu náboženské nálady mezi venkovským obyvatelstvem. Jaký byl vztah ke katolické církvi na venkově jako instituci a jak si lidé vážili například svého faráře. Na tyto otázky by měly farní kroniky pomoci nalézt odpověď.

Velmi zajímavým tématem, k jehož zkoumání by mohly farní kroniky pomoci, je vztah mezi patronem kostela a farářem.⁴²⁶ Farář jako správce farního úřadu, farnosti a kostelní budovy měl za úkol zajistit dobrý stav svěřeného majetku. Patron mu měl být částečně nápomocen například v otázkách finančních. Ze zápisů se dozvíme, že skoro ve všech případech prošla farnost obdobím, kdy farní budova, či kostel se nenacházely v dobrém stavu a potřebovaly opravu. Otázkou zůstává, zda byl stav skutečně špatný a tristní a kdy autor ve svém zápisu přeháněl. Přesto v záznamech najdeme, že se fara nacházela například tzv. na spadnutí a často je za její stav viněn patron kostela. Ten dle slov autora nedbá jeho upomínek a nemá se k tomu, aby potřebné opravy zajistil. Mohlo tak docházet k častým sporům mezi patronem a farářem, ale stejně tak mohly mít obě osoby vztah kladný a přátelský. Pokusit se definovat jejich vzájemný vztah je možné například i třeba s využitím informací z farních kronik. V jakém spolu byli postavení? Kdo měl v něm navrch? Jednalo se o přátele nebo spíše o dvě osoby, které se spíše jen tiše trpěly?

⁴²⁵ SOkA Strakonice FÚ Malenice (1666-1953), Pamětní kniha č. 2 (1735-1945), s. 133.

⁴²⁶ Pavel PUMPR, Beneficia, záduší a patronát v barokních Čechách – Na příkladu třeboňského panství na přelomu 17. a 18. století, Brno 2010.

Odpovědi pro tyto otázky se dají nalézt na stránkách farních kronik. V některých případech nalezneme četné stížnosti na patrona, že se nestará o farnost a kostel. Že podniká jen nejdůležitější opravy, ale mnohé další problémy nechává bez povšimnutí. Že odmítá a přehlíží časté žádosti o výpomoc. V jiných farních kronikách najdeme zase pochvalu místního patrona, že se stará a velmi často vypomáhá finančně či i osobně při opravách a rekonstrukcích církevního majetku. Jaký byl vztah mezi patronem a farářem lze poznat i v tom, že při dobrém vztahu najdeme o patronovi v pamětní knize jeho krátký životopis, který vzniká většinou při příležitosti jeho úmrtí. V tomto životopise nalezneme základní životní informace o patronovi, ale také jaké skutky měl na svědomí a co všechno pro blaho kostela a farnosti udělal a zařídil. Většinou zde najdeme i vyjádření přání, aby jeho nástupce se choval podobně a stejně štedře, jako se choval jeho zemřelý předchůdce. V některých případech se přenášela funkce patrona v rámci jedné rodiny i po několik generací. Právě z textů o patronovi a také z jejich četnosti lze vystopovat důležité údaje a útržky o jejich vztahu. Můžeme se domnívat, že pokud byl vztah spíše negativní, nevěnoval by mu při svém spisování daný autor tolik prostoru a omezil by se například jen na zprávu o jeho úmrtí. Díky těmto zprávám dokážeme částečně proniknout do vztahu faráře a patrona, ale také získáváme cenné informace o další důležité osobě žijící v obci, či jejím okolí. Patron patřil většinou k bohatší vrstvě, jinak by si nemohl dovolit, sponzorovat kostel. My, díky zprávám o něm ve farní kronice, získáme i údaje o jeho životě a můžeme si tak udělat obrázek o tom, z jakého prostředí patroni pocházeli, co pro ně znamenalo být patronem a jak se jim výkon této funkce zamlouval.

Zprávy o dění v jednotlivých obcích patří ve farních kronikách k velmi častým. Díky tomu lze proniknout do historie určitého územního celku, v tomto případě Volyňského vikariátu v jeho rozsahu v roce 1945. Jedná se o celkem rozlehlou oblast na území jižních Čech. Pokud však získané údaje vhodně doplníme dalšími historickými prameny, například korespondencí, obecními kronikami, gruntovnicemi a dalšími dokumenty, ať již z fondů farních úřadů, obecních úřadů, ale i fondů velkostatků, dokážeme velmi přesně rekonstruovat historické dění v tomto územním prostoru od počátku osmnáctého století do století dvacátého. Navíc právě i díky farním kronikám by se mělo povést badateli zaplnit tento prostor i různými postavami ať již z politického, či církevního dění a přinést o nich četné informace, hodící se právě k popisu dějinného vývoje v oblasti Volyňského vikariátu. Podobně by šlo tyto informace využít i k dějinám venkova, či každodennosti.

Velkým tématem, kde by mohly údaje z farních kronik hrát velkou roli, by se mohl stát sám Volyňský vikariát. V tomto případě je myšlen přímo úřad vikariátu. Jak fungoval? Jak vykonával svojí agendu? Jak probíhala správa jednotlivých far? Najdeme mezi farami, které měl spravovat, nějakou více problémovou? Proč? Hrála osoba vikáře velkou roli? Na tyto a další otázky by mohly pomoc naleznout odpovědi právě farní kroniky. Pokud by došlo k prozkoumání ostatních částí farních fondů a dále také archivního fondu samotného Volyňského vikariátu, mohli bychom dojít jistě k mnoha zajímavým závěrům řešící položené otázky. Kromě fondů farních úřadů, kde byly nalezeny pamětní knihy, by však bylo jistě nutné nahlédnout i do fondů farních úřadů těch far, které patřily k Volyňskému vikariátu během jeho dvě stě čtyřicet jedna let dlouhé existence. Počet spravovaných far se totiž během různých církevních reforem často měnil.

Všechny doposud popsané možnosti využití farních kronik se týkaly obsahu jejich zápisů. Přínosem například pro dějiny knihy, či vazby by mohla být i pamětní kniha jako celek. Odpovědi na otázky, kdo volil formát pamětní knihy či barvu výzdoby na deskách, by se daly při zkoumání nějakého většího celku těchto knih vypátrat. Stejně tak by mohl stát za pozornost titulní nápis na deskách farních kronik, který je vyveden větším a ozdobnějším písmem. Co vedlo autory k tomuto stylu? Považovali nadepsání této knihy za čest a poctu? I k těmto tématům poskytují pamětní knihy četné informace.

Z předložených možností pro využití farních kronik k historickému bádání je patrné, že se jedná o velmi širokou paletu témat, které lze díky farním kronikám zkoumat. V některých případech hrají pamětní knihy v historickém bádání hlavní roli. V jiných jich lze využít jako jeden z řady pramenů a badatel v nich pro své téma najde jen minimum informací. Stále se však jedná o poměrně přehlížený historický pramen. Malé penzum zde zjištěných údajů může být i přesto velmi přínosné a nabídnout případnému badateli nové pohledy a možnosti při jeho vědecké práci.

Závěr

Cílem této diplomové práce bylo představit celek dochovaných pamětních knih Volyňského vikariátu. Chtěl jsem popsat jednotlivé farní kroniky, objasnit, jaké informace se v nich nacházejí a k čemu by mohly údaje z tohoto pramene složit v historickém bádání.

Při zkoumání jednotlivých farních kronik jsem se snažil vyřešit otázku, kolik shodných rysů se dá pro všechny položky naléznout. Dá se po jejich prozkoumání dojít k nějakým obecným závěrům? Můžeme na základě zjištěných poznatků vytvořit obecná pravidla platící pro všechny farní kroniky, ať už pro všechny pamětní knihy oblasti Volyňského vikariátu, a nebo pro všechny dochované pamětní knihy farních úřadů?

Během svého bádání jsem došel k závěru, že zavádět nějaká obecná pravidla pro farní kroniky a je lhostejné jestli se jedná o jejich vzhled nebo způsob vedení, bude velmi obtížné. Pro každé možné pravidlo, jež by se mohlo zdát, že platí pro celý celek, existuje skoro vždy výjimka.

Mezi shodné rysy patří například ten, že pamětní knihy začaly být vedeny pro uchování památky na farnost. Sepisovaly se do ní události z historie fary. Při založení byly pamětní knihy vloženy do pevných desek z tvrdého papíru, aby nedošlo k příliš snadnému poškození. Na desky byly umístěny ozdobné štítky různých tvarů a do nich vepsán nadpis. Štítky s nadpisem plnily především funkci reprezentativní a okrasnou. Až na ojedinělé výjimky můžeme pozorovat, že autoři se cítili velmi pyšní a zodpovědní, že mohli založit pamětní knihu, a tak titulní nadpis vyvedli ve velmi ozdobném a vzhledném písmu.⁴²⁷

Zápisy do farních kronik vedly osoby z církevního prostředí. Jednalo se ve většině zjištěných případů o faráře. Ti kromě povinností, jenž obsahovala jejich funkce, zapisovali i záznamy do pamětní knihy. Pravidlo autorství osob z církevního prostředí platí pro všechny zkoumané farní kroniky, stejně tak například i pro farní kroniky z ostatních bakalářských prací, které jsem citoval. Farní kroniky vedly osoby z církevního prostředí, dle zkoumaného celku hlavně faráři, ale mohlo se jednat i o kaplany.⁴²⁸

Tématikou společnou pro všechny položky zkoumaného celku byla farnost, farní pozemky a také kostelní budova. Informace o těchto záležitostech nalezneme ve všech farních knihách. Proto je možné tvrdit, že při zkoumání dějin farnosti, či obce, stejně jako při popisu vývoje stavebních úprav na kostelní budově, se jeví nahlédnutí do pamětních knih farních

⁴²⁷ Výjimku tvoří: Pamětní kniha Stachy č. 1 (1787-1840), Pamětní kniha Malenice č. 1 (1666-1735).

⁴²⁸ Pamětní kniha Čestice č. 2 (1820-1939).

úřadů jako jasná první volba. Najdeme zde vždy nějaké zápisy k těmto tématům, to, jaká bude jejich četnost, však nelze přesně určit. Autoři měli nejspíš zadáno, jakou tematiku mají zanášet na stránky pamětní knihy především, ale nejspíš nebylo kontrolováno, jakým způsobem tak činí. Při vizitacích nalezneme zprávy, které informují o tom, že se knihy na farnosti nacházejí, nebo o tom, že jsou vedeny objektivně.⁴²⁹ Záleželo nejspíš čistě na autorově vůli, jak se rozhodl knihu vést. Bylo na něm, zda pomocí krátkých věcných zpráv, a nebo zda činil zápisy delší a popisnější.

Nejvíce shodných znaků z hlediska způsobu vedení a také tematiky zápisů najdeme pro farní kroniky od přelomu století devatenáctého do půlky století dvacátého. V každé z farních kronik je však zde tímto způsobem vedena pouze část. Ranější zápisy se však ve farních kronikách mnohdy velmi liší, ať již ve způsobu zapisování nebo ve výběru jazyka.

Lze tedy stanovit velmi málo obecně platných pravidel pro tento historický pramen, která by mohla pomoci dalším badatelům při setkání s tímto zdrojem cenných historických informací. V současné době však zájem o farní kroniky stoupá a přibývá prací, jež mapují jednotlivé dochované pamětní knihy. Prozkoumání větší části celého celku tohoto historického materiálu by nám mělo pomoci naleznout hledané odpovědi na různé otázky. Znalost většího celku farních kronik by mohla dopomoci k rozčlenění jednotlivých farních kronik do skupin se shodnými znaky. Na základě zjištěných údajů o pamětních knihách z vikariátu Volyňského musíme totiž mluvit spíše o tom, že každá z knih má mnoho individuálních rysů. Domnívám se, že by se mohlo podařit dospět k závěru, že existovalo několik možností pro vedení farních kronik, z nichž si mohl autor sám vybrat, jakou zvolí. Dělo se tak především u zápisů ve farních kronikách od založení kronik do konce devatenáctého století.

Navíc, pokud prozkoumáme větší množství položek, je možné, že pravidla k vedení farních kronik některý z autorů zanesl přímo na stránky pamětní knihy. Žádný z autorů tak ale ve zkoumaném celku neučinil a muselo by se jednat spíše o náhodný nález. Objevení instrukce o vedení farních kronik by také mohlo odhalit odpověď na to, proč nacházíme ve farních kronikách velmi časté mezery v zápisech a proč v tu určitou dobu nebyla pamětní kniha vedena. Za současné situace se totiž lze domnívat, že vedení farních kronik sice bylo

⁴²⁹ SOKA Strakonice, VÚ Volyně 1695-1935, Kanovnícké vizitace, sign. III, kart. 26.

Miluše WAGNEROVÁ, Historie farnosti Olešnice na konci 18. a v průběhu 19. století, České Budějovice 2011, s. 72.

kontrolováno v rámci kanonických a generálních vizitací, ale ne tak důsledně, aby pamětní knihu vedli autoři stále a bez mezer.

Pamětní knihy farních úřadů nabízejí stále mnoho dalších oblastí, které je možno ještě probádat. Jedná se o pramen, jehož potenciál není zdaleka ještě vyčerpaný. Zatím byl podroben především základním badatelským otázkám, které se zabývaly jeho obsahem či vzhledem. K dalšímu bádání se nabízí také otázky na každodenní život jednotlivých autorů, dále na jejich myšlenkový a názorový svět. K probádání také vybízí vztahy mezi duchovenstvem a místními obyvateli a vztahy v duchovenstvu samotném. Dal by se také naleznout klíč k symbolice různých vyobrazení ve farních kronikách. Tyto otázky ale musí položit a hlavně zodpovědět již další badatelé.

Seznam zkratk

FÚ- Farní úřad

AO- Archiv obce

SOkA- Státní okresní archiv

Použitá literatura a prameny

Prameny nevydané

Státní okresní archiv Strakonice

FÚ úřad Dobrš (1708-1938)

Pamětní kniha č. 1 (1724-1806).

Pamětní kniha č. 2 (1891-1992).

Pamětní kniha č. 3 (1823-1828).

FÚ Čestice (1702-1955)

Pamětní kniha č. 1 (1794-1811).

Pamětní kniha č. 2 (1820-1939).

FÚ Malenice (1666-1945)

Pamětní kniha č. 1 (1666-1735).

Pamětní kniha č. 2 (1734-1945).

FÚ Předslavice (1727) 1770-1956

Pamětní kniha č. 1 (1771-1887).

FÚ Kraselov (1651-1987)

Pamětní kniha č. 1 (1159) 1817-1953).

VÚ Volyně (1694-1935)

Záležitosti jednotlivých far a farářů, sign. II, kart. 25.

Kanonické vizitace, sign. III, kart. 26-28.

AO Čestice (1857-1945(1965))

Pamětní kniha obce č. 1 (1927-1933).

Pamětní kniha obce č. 2(1928-1939).

Pamětní kniha obce č. 3 (1934-1965).

Pamětní kniha obce č. 4 (1966-1978).

AO Malenice (1875-1945(1948))

Pamětní kniha obce č. 1 (1923-1976).

Pamětní kniha obce č. 2 (1978-1989).

AO Kraselov (1842)1850-1945(1950)

Pamětní kniha obce č. 1 (1924-1945).

Pamětní kniha obce č. 2 (1966-1973).

Státní okresní archiv Prachatice

FÚ Stachy (1778-1950)

Pamětní kniha č. 1 (1787-1940).

FÚ Vacov (1706-1958)

Pamětní kniha č. 1 (1777-1871).

FÚ Dub (1786-1944)

Pamětní kniha č. 1 (1787-1863).

AO Vacov (1837-1945(1959))

Pamětní kniha obce č. 2 (1926-1959)

Pamětní kniha obce č. 2 (1960-1975).

Pamětní kniha obce č. 3 (1976-1985).

AO Stachy (1742-1945(1950))

Pamětní kniha obce č. 1 (1945-1951).

AO obce Dub (1837-1945(1965))

Pamětní kniha obce č. 1 (1924-1965).

Pamětní kniha obce č. 2 (1966-1985).

Literatura

BERÁNEK Kare I- BERÁNKOVÁ Věra, Rušení klášterů v Čechách za Josefa. II, in.: HLEDÍKOVÁ Zdeňka – POLC V. Jaroslav (edd.), Pražské arcibiskupství, Praha 1993, s. 209-218.

BOHÁČ, Zdeněk, Vývoj diecézní organizace českých zemí, in.: HLEDÍKOVÁ Zdeňka (ed.), Traditio et cultus. Miscellanea historica Miloslao Vlk, archiepiscopo Pragensi, ab eiuscollege amicisque ad annum sexagesimum dedicata, Praha 1993, s. 21-31.

CATALANO, Alessandro, Zápas o svědomí. Kardinál Arnošt Vojtěch z Harrachu (1598–1667) a protireformace v Čechách, Praha 2008.

CVRČEK, Zdeněk, Strakonice, osudy johočeského města a jeho okolí, Strakonice 1967

- CUKR, Jiří, Vývoj obecního kronikářství v Ledenicích, České Budějovice 2009.
- CUKR, Jiří, Pohled na události let 1900-1950 v městysi Ledenice na základě komparace zápisů v obecních, školních a farních kronikách, České Budějovice 2010.
- ČÁŇOVÁ, Eliška: Vývoj správy pražské arcidiecéze v době násilné rekatolizace Čech (1620-1671). SAP, 35, 1985.
- DOBEŠ, Jan Dobeš- HLEDÍKOVÁ, Zdeňka – Janák, Jan, Dějiny správy v českých zemích od počátku státu po současnost, Praha 2005.
- HLAVOVÁ, Jana, Nejstarší pamětní kniha farnosti Vlachova Březí (1734-1811), České Budějovice 2010.
- HOMOLKOVÁ, Eliška, Pamětní knihy farního úřadu Němčice (1759-1939), České Budějovice 2011.
- KADLEC, Jaroslav, Rekatolizace v Čechách, in.: Zdeňka Hledíková – Jaroslav V. Polc (edd.), Pražské arcibiskupství, Praha 1994, s. 129-149.
- KADLEC, Jaroslav, Dejiny katolíckej cirkve IV. Od snemu tridentského do konce 19. století, Praha 1973.
- KOKOŠKOVÁ, Zdeňka- RYANTOVÁ, Marie, Sociální a kulturní úroveň nižšího kléru v druhé polovině 17. století a prvních desetiletích 18. století, in.: Zdeňka Hledíková (ed.), Traditio et cultus. Miscellanea historica Miloslao Vlk, archiepiscopo Pragensi, ab eius college amicisque ad annum sexagesimum dedicata, Praha 1993, s. 150-163.
- MAUR, Eduard, Problémy farní organizace pobělohorských Čech, in.: Zdeňka Hledíková (ed.), Traditio et cultus. Miscellanea historica Miloslao Vlk, archiepiscopo Pragensi, ab eius college amicisque ad annum sexagesimum dedicata, Praha 1993, s. 163-174.
- MRŇA, Jaroslav, Protocollum domesticum farnosti velkomeziříčské (1816-1938), České Budějovice 2009.
- KRÁSL, František, Arnošt hrabě Harrach, kardinál sv. církve římské a kníže arcibiskup pražský. Historicko-kritické vypsání náboženských poměrů v Čechách od roku 1623-1677, Praha 1886.
- PODLAHA, Antonín, Dějiny arcidiecése pražské od konce století XVII. do počátku století XIX. I. Doba arcibiskupa Jana Josefa hraběte Breunera (1694 – 1710), Praha 1917.
- PUMPR, Pavel, Beneficia, záduší a patronát v barokních Čechách. Na příkladu třeboňského panství na přelomu 17. A 18. století, Brno 2010.
- RYANTOVÁ, Marie, Majetkové poměry jihočeského světského kléru v období vrcholící rekatolizace, in: JSH 62, České Budějovice 1993, s. 108-121.

RYANTOVÁ, Marie, Příspěvek k poznání struktury jihočeského světského kléru v období vrcholící rekatolizace, in JSH 57, České Budějovice 1988, s. 61-74.

STANĚK, Libor, Pamětní knihy farního úřadu Malenice (1734-1945), České Budějovice 2010.

STUHLÁ, Pavla, Prachatický vikariát 1676 - 1750. Vybrané otázky církevní správy, Praha 2004.

TEPLÝ, František, Dějiny města Volyně a okolí, Volyně 1933.

TEPLÝ, František, Malenice historický přehled (Knížka o Malenicích), Malenice 1940.

ŠPALEK, František, Knížka o Malenicích u Volyně, Malenice 1940

VICHR Josef, Dějiny Kraselova, Kraselov 20

ZUBER Rudolf, Osudy moravské církve v 18. století, Praha 1987.

WAGNEROVÁ, Miluše, Farní kronika Olešnice (1787-1887), České Budějovice 2008.

WAGNEROVÁ, Miluše, Historie farnosti Olešnice na konci 18. a v průběhu 19. století, České Budějovice 2011.

Inventáře

SOkA Strakonice, Farní úřad Dobřš (1708-1938), Inventář, archivní pomůcka č. 87.

SOkA Strakonice, Farní úřad Čestice (1702-1955), Inventář, archivní pomůcka č. 86.

SOkA Strakonice, Farní úřad Malenice (1666-1953), Inventář, archivní pomůcka č. 95.

SOkA Strakonice, Farní úřad Předslavice (1727) 1770-1956, Inventář, archivní pomůcka č. 99.

SOkA Strakonice, Farní úřad Kraselov (1651-1987), Inventář, archivní pomůcka č. 92.

SOkA Strakonice, Farní úřad Stachy (1778-1950), Inventář, archivní pomůcka č. 689.

SOkA Strakonice, Farní úřad Vacov (1706-1955), Inventář, archivní pomůcka č. 694.

SOkA Strakonice, Farní úřad Dub (1786-1944), Inventář, archivní pomůcka č. 1013.

Seznam příloh

Příloha -1-

Přehled autorů jednotlivých farních kronik

1.I Pamětní kniha farního úřadu Dobřš č. 1 (1724-1806)

1.II Pamětní kniha Dobřš č. 2 (1891-1992)

1.III Pamětní kniha Čestice č. 1 (1794-1811)

1.IV Pamětní kniha Čestice č. 2 (1820-1939)

1.VI Pamětní kniha Malenice č. 1 (1666-1735)

1.VII Pamětní kniha Malenice č. 2 (1735-1945)

1.VIII Pamětní kniha Předslavice č. 1 (1771-1887)

1.IX Pamětní kniha Kraselov č. 1 (1817-1953)

1.X Pamětní kniha Stachy č. 1 (1787-1940)

1.XI Pamětní kniha Vacov č. 1 (1777-1871)

1.XII Pamětní kniha Dub č. 1 (1787-1863)

Příloha -2-

Přehled dochovaných pamětních knih Volyňského vikariátu

Příloha -3-

Přehled vikářů Volyňského vikariátu

Příloha -4-

Fotografie pamětních knih

Příloha -5-

Zajímavá vyobrazení z pamětních knih

Příloha -6-

Ukázky úvodních listů farních kronik

Příloha -7-

Ukázky rukopisů některých z autorů pamětních knih

1. Přehled autorů jednotlivých farních kronik

1.I Pamětní kniha farního úřadu Dobruška č. 1 (1724-1806)

Rozpětí stran	Autor	Působení na fáře	Jazyk zápisů
4	František Ondřej de Waldt	1708-1751	česky
13-18	Josef Hašpl	1920-1960	česky
41-58	František Ondřej de Waldt	1708-1751	latinsky
58-65	Václav Charvát	1794-1808	česky, latinsky
71-78	František Ondřej de Waldt	1708-1751	latinsky
79-80	Jan Nedvěd	1751-1763	latinsky
99-109	František Ondřej de Waldt	1708-1751	latinsky
109	Jan Nedvěd	1751-1763	latinsky
109-112	Jan Jiří Hosler	1783-1794	latinsky
112-113	Václav Charvát	1794-1808	latinsky
126-139	Ondřej František de Waldt	1708-1751	latinsky
140	Jan Jiří Hosler	1783-1794	latinsky
141-142	Ondřej František de Waldt	1708-1751	česky, latinsky
143	Václav Charvát	1794-1808	česky
144-145	Ferdinand Leopold	1823-1835	latinsky
145-147	Ondřej František de Waldt	1708-1751	latinsky
148	Václav Charvát	1794-1808	latinsky
151-168	Ondřej František de Waldt	1708-1751	latinsky
191-200	Ondřej František de Waldt	1708-1751	česky, latinsky
201	Jan Jiří Hosler	1783-1794	česky
202-203	Václav Charvát	1794-1808	česky
207-260	Ondřej František de Waldt	1708-1751	latinsky
261-262	Ferdinand Leopold	1823-1835	latinsky
263	Václav Břečka	1836-1856	česky
267-273	Ondřej František de Waldt	1708-1751	latinsky česky
274-275	Jan Jiří Hosler	1783-1794	německy
276	Antonín Hejret	1895-1898	česky
277	Matěj Šulista	1891-1894	latinsky
329-333	Ondřej František de Waldt	1708-1751	latinsky

	Waldt		
334-338	Jan Jiří Hosler	1783-1794	latinsky
347-351	Ondřej František de Waldt	1708-1751	latinsky
352	Jan Jiří Hosler	1783-1794	latinsky
352	Václav Charvát	1794-1808	latinsky
353-354	Václav Bezděka	1867-1891	latinsky
354-355	Jan Timr	1909-1918	latinsky
368-381	Ondřej František de Waldt	1708-1751	latinsky

1.II Pamětní kniha Dobruška č. 2 (1891-1992)

Rozpětí stran	Autor	Působení na fáře	Jazyk zápisů
2-6	Matěj Šulista	1891-1894	česky
7	Antonín Hejret	1895-1898	česky
8-48	Matěj Bohatý	1898-1908	česky
49-229	Jan Timr	1909-1918	česky, německy
229-295	Josef Hašpl	1920-1960	česky
296-298	Bernard František Šimon	1961-1967	česky
300-301	Martin František Vich	1967-2005	česky

1.III Pamětní kniha Dobruška č. 3 (1824-1828)

Rozpětí stran	Autor	Působení na fáře	Jazyk zápisů
3-177	Ferdinand Leopold	1823-1835	Německy, česky, latinsky

1.IV Pamětní kniha Čestice č. 1 (1794-1811)

Rozpětí stran	Autor	Působení na fáře	Jazyk zápisů
4-6	Jan Landauer	1792-1807	česky, latinsky
6-7	František Paul Rathauský	1808-1811	česky, latinsky

1.V Pamětní kniha Čestice č. 2 (1820-1939)

Rozpětí stran	Autor	Působení na fáře	Jazyk zápisů
1-11	František Paul de Rathauský	1809-1811	latinsky, německy
12-40	Matěj Kubiček	1851-1891	česky, německy
41-155	Josef Kohout	1892-1929	česky
155-162	Václav Brůžek	1929-1940	česky

163-185	Josef Kohout	1892-1929	česky
185-188	Václav Brůžek	1929-1940	česky

1.VI Pamětní kniha Malenice č. 1 (1666-1735)

Rozpětí stran	Autor	Působení na faře	Jazyk zápisů
1-13	Neznámý písař č. 1	neznámé zápis je z roku 1666	česky
14	František Zálezský	1670-1677	česky
14	Jan Fabián Weiseregner	1724-1736	latinsky
15-17	Neznámý písař č. 1	Neznámé zápis je z roku 1666	česky
18-19	Kašpar Baltazar Sebera	1688-1689	česky
20-26	Jan Fabián Weiseregner	1724-1736	latinsky

1.VII Pamětní kniha Malenice č. 2 (1735-1945)

Rozpětí stran	Autor	Působení na faře	Jazyk zápisů
6-23	Jan Fabián Weiseregner	1724-1736	česky, latinsky
24-25	František Stuna	1762-1782	latinsky
26-29	Jan Fabián Weiseregner	1724-1736	latinsky
30-37	Josef Böhm	1783-1800	latinsky, česky
38-50	Ignác Naousch	1823-1839	latinsky, česky, německy
50-67	Václav Osvald	1839-1861	latinsky, česky, německy
68-101	Neznámý písař č. 1	Zápisy z let 1861-1913	česky
101-169	František Špalek	1895-1933	česky
169-180	Dominik Nakládal	1934-1940	česky
181-184	Antonín Mikulášek	1940-1941	česky
185-187	Jan Pátek	1941-1949	česky

1.VIII Pamětní kniha Předslavice č. 1 (1771-1887)

Rozpětí stran	Autor	Působení na faře	Jazyk zápisů
3	Vojtěch Studnička	1792-1814	latinsky
5-72	Jan Šebestián Jedlička	1770-1785	německy
72-104	Vojtěch Studnička	1792-1814	latinsky
104-112	Ignác Tloušť	1829-1852	latinsky, česky

114-115	Písařská ruka č. 1	1885	česky
116-126	Vojtěch Studnička	1792-1814	latinsky
127	Ignác Tloušť	1829-1852	latinsky
127	Karel Kubišta	1852-1885	česky
130-131	Karel Kubišta	1852-1885	česky
131	František Masopust	Zápis z roku 1887	česky
132-144	Vojtěch Studnička	1792-1814	latinsky

1.IX Pamětní kniha Kraselov č. 1 (1817-1953)

Rozpětí stran	Autor	Působení na faře	Jazyk zápisů
3-6	Antonín Krátký	1759-1766	latinsky, česky
6	Jan Nedler	1766-1787	latinsky
7	Vavřinec Novák	1787-1817	latinsky
7-17	Maxmilián Jiříček	1825-1833	latinsky
17-79	Jan Rathouský	1833-1877	latinsky, německy
79-84	Jan Chochole	1877-1896	česky
84-129	Neznámý písař č. 1	Neznámý (zápisy z let 1899-1930)	česky
129-177	Josef Zíka	1931-1950	česky

1.X Pamětní kniha Stachy č. 1 (1787-1940)

Rozpětí stran	Autor	Působení na faře	Jazyk zápisů
3-19	Ignác Lang	1787-1795	latinsky
20-49	František Schulbach	1795-1806	latinsky, německy
49-69	Karel Zannbauer	1806-1830	česky, latinsky
70-84	Ignác Herman	1830-1850	česky, německy, latinsky
84-92	František Vinický	1851-1863	latinsky, německy
93-94	Jan Lavička	1863-1869	česky
95-96	Vojtěch Ludvík	1882-1897	česky
97-99	Josef Škopek	1898-1904	česky
100-102	František Lang	1904-1908	česky
103-145	Matěj Novák	1909-1921	česky
145-146	Václav Brůžek	1921	česky
147-163	František Čech	1921-1937	česky
163-178	František Hanus	1937-1945	česky

1.XI Pamětní kniha Vacov č. 1 (1777-1871)

Rozpětí stran	Autor	Působení na faře	Jazyk zápisů
3-18	Matěj Jelínek	1776-1785	latinsky
18-27	Ondřej Leitnant	1785-1799	latinsky
27-32	Tomáš Paule	1801-1807	latinsky

32-43	František Maruška	1869-1879	latinsky, německy
53-58	Tomáš Paule	1801-1807	česky, latinsky
59-63	Matěj Jelínek	1776-1785	latinsky
64-71	Ondřej Leitnant	1785-1799	latinsky
72-76	Tomáš Paule	1801-1807	latinsky

1.XII Pamětní kniha Dub č. 1 (1787-1863)

Rozpětí stran	Autor	Působení na faře	Jazyk zápisů
1-5	Dominik Poláček	1787-1810	latinsky
6-8	Václav Staberger	1815-182	latinsky
9-12	Martin Petrů	1822-1864	latinsky

2. Přehled dochovaných pamětních knih Volyňského vikariátu

Název pamětní knihy	Časové rozpětí knihy	Archivní fond	Počet autorů	Z počtu autorů farní kroniky se podařilo identifikovat.	Počet popsaných stran	Jazyk záznamů.
Pamětní kniha Dobrš č. 1	1724-1806	Farní úřad Dobrš 1708-1938	11	11	381	česky, německy, latinsky
Pamětní kniha Dobrš č. 2	1891-1992	Farní úřad Dobrš 1708-1938	7	7	301	česky, německy
Pamětní kniha Dobrš č. 3	1824-1828	Farní úřad Dobrš 1708-1938	1	1	177	česky, německy, latinsky
Pamětní kniha Čestice č. 1	1794-1811	Farní úřad Čestice 1702-1984	2	2	7	česky, latinsky
Pamětní kniha Čestice č. 2	1820-1939	Farní úřad Čestice 1702-1984	6	6	188	česky, německy, latinsky
Pamětní kniha Malenice č. 1	1666-1735	Farní úřad Malenice 1666-1953	4	3	26	česky, latinsky
Pamětní kniha Malenice č. 2	1735-1945	Farní úřad Malenice 1666-1954	11	10	187	česky, německy, latinsky
Pamětní kniha Předslavice	1771-1887	Farní úřad Předslavice 1777-1956	7	6	144	česky, německy, latinsky
Pamětní kniha Kraselov	1817-1953	Farní úřad Kraselov 1651-1987	8	7	177	česky, německy, latinsky
Pamětní kniha Stachy	1787-1940	Farní úřad Stachy 1778-1950	13	13	178	česky, německy, latinsky

Pamětní kniha Vacov	1777-1871	Farní úřad Vacov 1708-1958	4	4	77	česky, německy, latinsky
Pamětní kniha Dub	1787-1863	Farní úřad Dub 1786-1944	3	3	12	latinsky

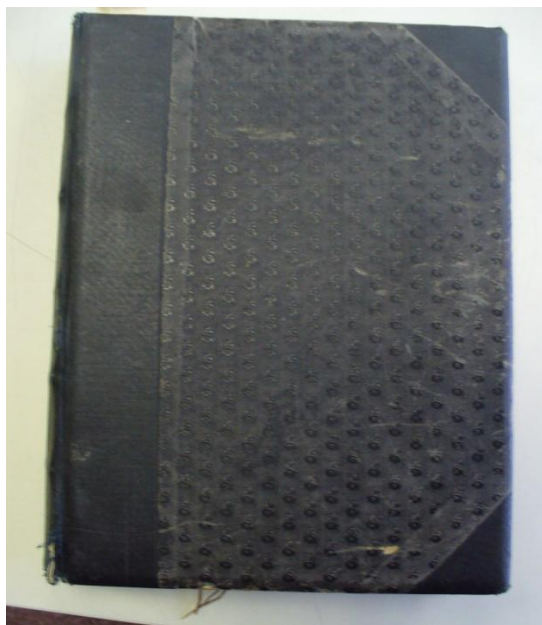
3. Přehled vikářů Volyňského vikariátu

Jméno vikáře	Působil v úřadu v rozmezí let
Tomáš Bort	1703–1709
František Jan Vrba	1709–1729
Josef Raymund Bayer	1729–1739
Leopold Lauseker	173 –1747
František Antonín Klein	1747–1761
Josef Loret	1762–1763
František Kyba	1763–1776
Jan Nep. Tedermach farář v Hradešicích	1777–1781
Jakub Antonín Kupec	1781–1789
Jan Jiří Hosler	1789–1796
Ondřej Leitnant	1796–1812
Karel Hošťlovský	1812-1820
Karel Zennbauer	1820-1830
František de Paula Rathauský	1830-1851
Josef Kohout	1851-1852
Jan Schauf	1852-1865
Matěj Kubiček	1865-1891
František Soukup	1892-1894
Josef Fischer	1894-1897
Matěj Šulista	1897-1903

František Hromádka	1903-1904
Josef Kohout	1904-1914
Mgr. Vojtěch Čada	1914-1929
Karel Traxler	1929-1936
Josef Hašpl	1936-1943
Jan Pátek	1943-1950

4. Fotografie pamětních knih

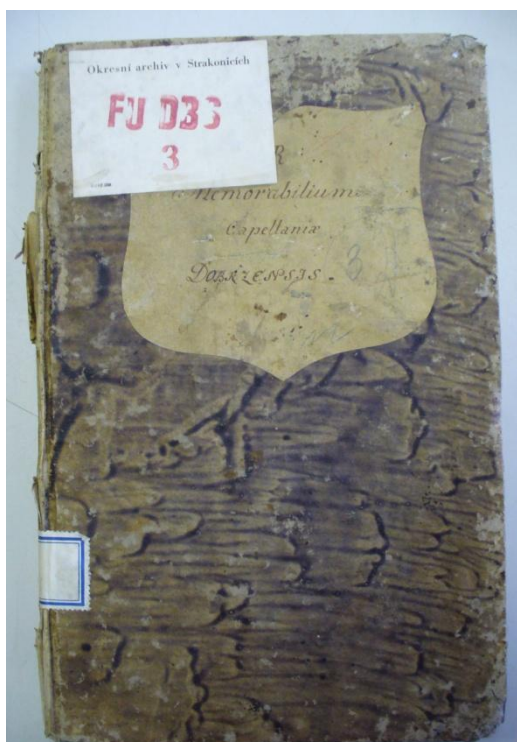
Pamětní kniha Dobruška č. 1 (1724-1806)

Pamětní kniha Dobruška č. 2 (1891-1992)

Pamětní kniha Dobruška č. 3 (1824-1828)

Pamětní kniha Čestice č. 1 (1794-1811)

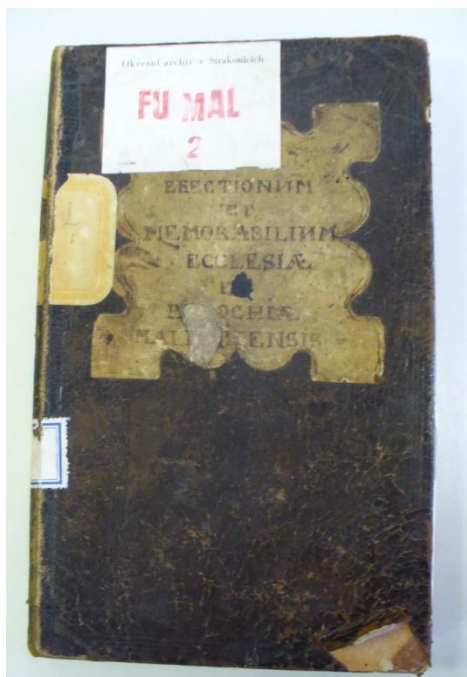
Pamětní kniha Čestice č. 2 (1820-1939)

Pamětní kniha Malenice č. 1 (1666-1735)

Pamětní kniha Malenice č. 2 (1735-1945)

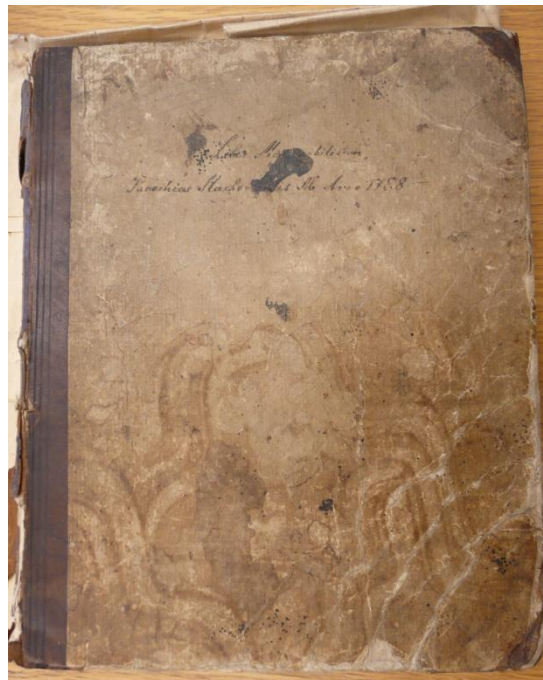
Pamětní kniha Předslavice č. 1 (1771-1887)

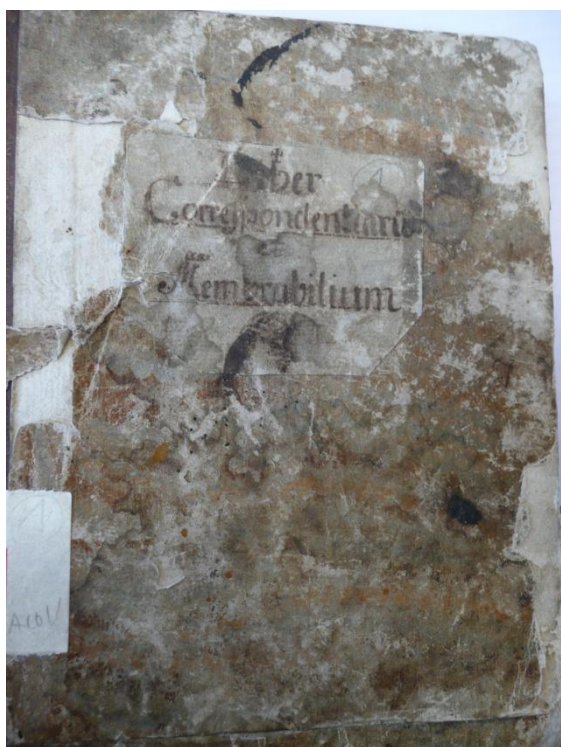
Pamětní kniha Kraselov č. 1(1817-1953)

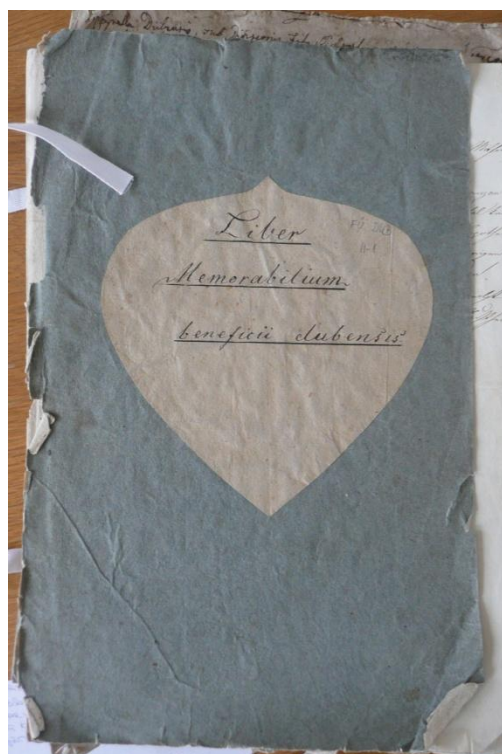
Pamětní kniha Stachy č. 1 (1787-1940)

Pamětní kniha Vacov č. 1(1777-1871)

Pamětní kniha Dub č. 1 (1787-1863)

5. Zajímavá vyobrazení z pamětních knih

Vyobrazení z úvodního listu Pamětní knihy Dobřš č. 1 (1724-1806)

Vyobrazení zvonů v Pamětní knize Dobřš č. 1 (1724-1806)

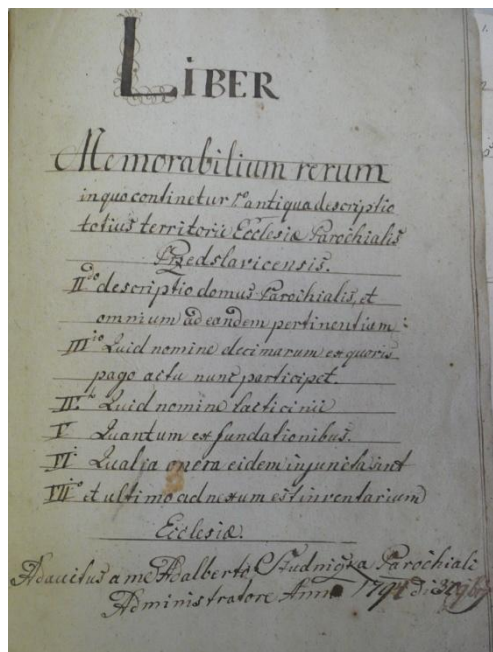

Nákres z Pamětní knihy Čestice č. 2 (1820-1939)

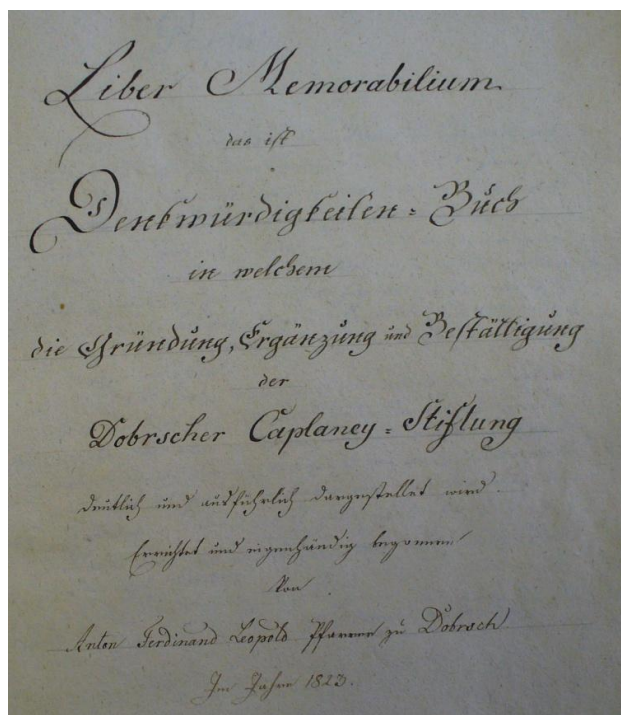

6. Ukázky úvodních listů farních kronik

Úvodní list pamětní knihy Předslavice (1771-1887)

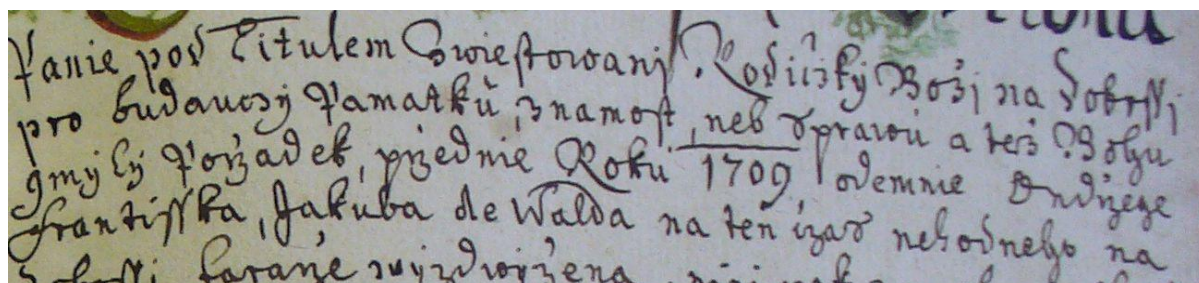

Úvodní list pamětní knihy Dobřš č. 3 (1824-1828)

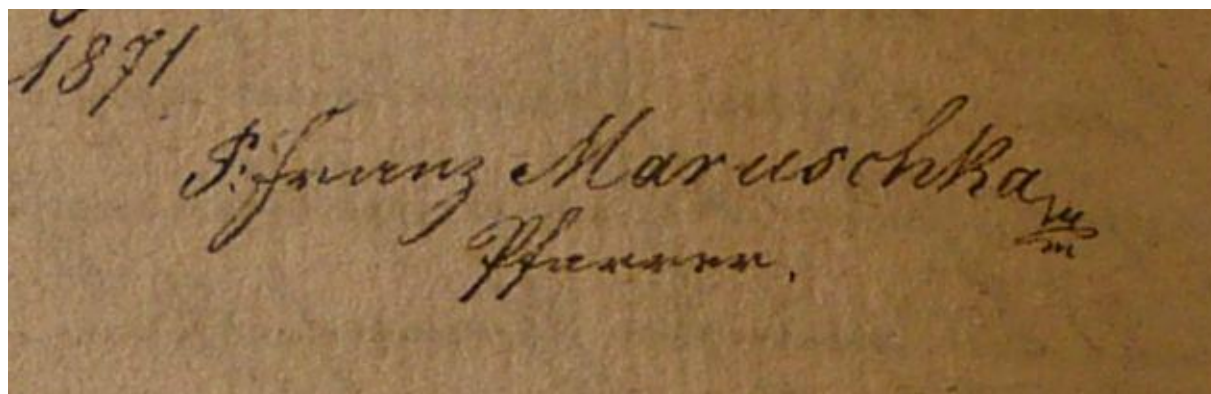
7. Ukázky rukopisů některých autorů pamětních knih

Ukázka písarské ruky Františka Ondřeje de Waldt v pamětní knize Dobř. č. 1 (1724-1806)

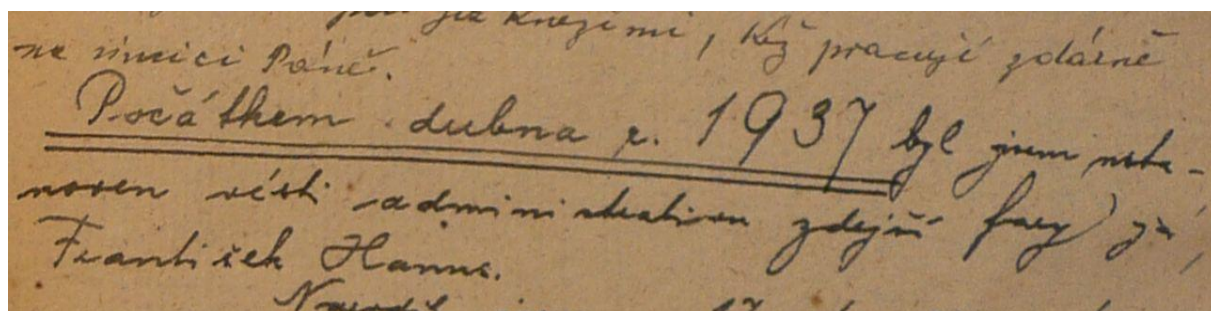
Janie pod Titulem Swiestowanj. Rodičky Boží na Dobř. 1
pro budauozj pamatků, znamoft, neb dpravou a kerš. Boly
gmylyj Porządek, přednie Roku 1709, ledemnie Swięze
Františka, Jakuba de Walda na ten izad neobného na
Soboty farane wyzdwożena. mni rok...

Podpis faráře Františka Maršálka v pamětní knize Stachy (1787-1940)

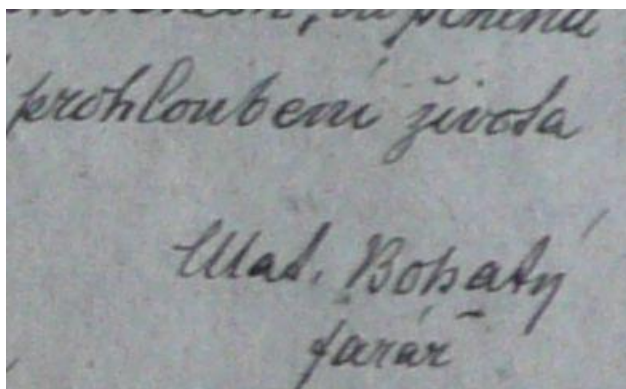
1871
František Maruška
farar

Přiznání k zápisům autora Františka Hanuse v pamětní knize Stachy (1787-1940)

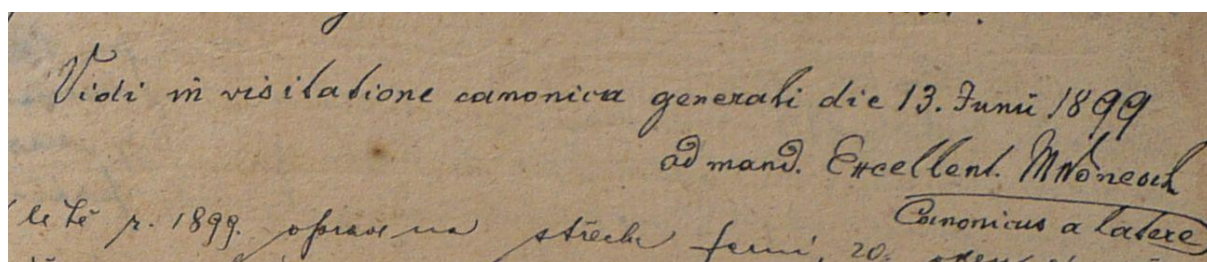
ne mneici Paně.
Počátkem dubna r. 1937 byl jsem usta-
noven věst. administrativou zdejším farářem
František Hanus.
Kauodě 17

Podpis faráře Matěje Bohatého v pamětní knize Dobřš č. 2 (1891-1992)

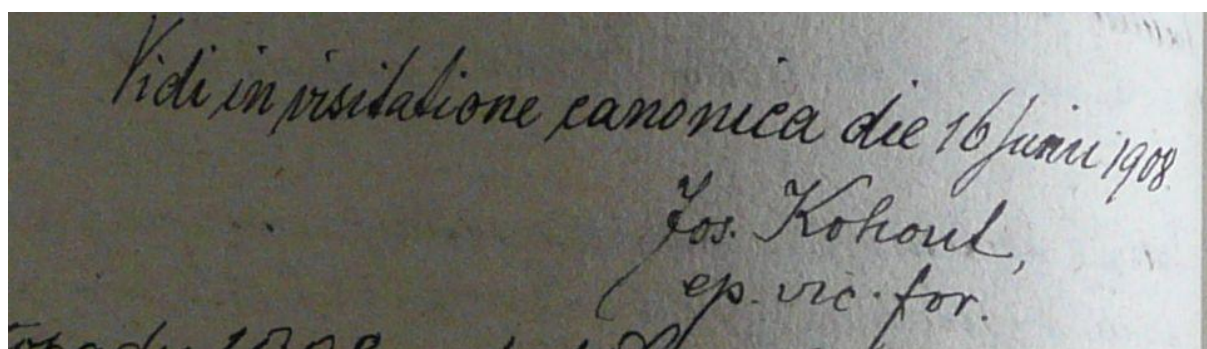
prohloubení života
Mat. Bohatý
farář

Svědectví o generální kanonické vizitaci Pamětní kniha Stachy č. 1 (1787-1940)

Vidi in visitatione canonica generali die 13. Junii 1899
ad mand. Excellent. Monesii
le 13. p. 1899. opravna střechní feni, 20. eden et
Canonicus a latere

Svědectví o kanonické vizitaci Pamětní kniha Dobřš č. 2 (1891-1992)

Vidi in visitatione canonica die 16 Junii 1908
Jos. Kohout,
ep. vic. for.